

Rekenhof

Onderzoek van de Vlaamse begroting voor 2026

Lijst met afkortingen	3
Samenvatting	5
Inleiding	6
1 Macrobudgettaire aspecten	7
1.1 Economische groei- en inflatieparameters	7
1.2 Europees begrotingskader	7
1.3 Europese financieringsprogramma's	12
2 Transparantie van de begroting	19
2.1 Begrotingsfondsen	19
2.2 Afwijking artikel 15, § 3 VCO	20
2.3 Tabel netto-beleidsruimte	20
2.4 Correcties voor de aftoetsing van de begrotingsdoelstelling	21
2.5 Kwaliteit van de beleids- en begrotingstoelichtingen	22
2.6 Onverdeelde ontvangsten en uitgaven	29
3 Financieel kader	31
3.1 Kas- en schuldbeheer	31
3.2 Meerjarenraming	34
3.3 Deelnemingen en kredietverleningen	43
4 Analyse van de ontvangsten	47
4.1 Algemeen	47
4.2 Gewest- en gemeenschapsmiddelen BFW	47
4.3 Opcentiemen	47
4.4 Gewestelijke belastingen	49
4.5 Andere ontvangsten	49
5 Analyse van de uitgaven	51
5.1 Beleidsdomein Financiën en Begroting	51
5.2 Beleidsdomein Onderwijs en Vorming	52
5.3 Beleidsdomein Welzijn, Volksgezondheid en Gezin	52
5.4 Beleidsdomein Cultuur, Jeugd, Sport en Media	54
5.5 Beleidsdomein Mobiliteit en Openbare Werken	54
5.6 Beleidsdomein Omgeving	58
5.7 Beleidsdomein Kanselarij, Bestuur, Buitenlandse Zaken en Justitie	62
5.8 Beleidsdomein Werk, Economie, Wetenschap, Innovatie, Landbouw en Sociale Economie	65

Lijst met afkortingen

AGODI	Agentschap voor Onderwijsdiensten
BA	Begrotingsaanpassing / aangepaste begroting
BAR	Brexit Adjustment Reserve
bbp	Bruto binnenlands product
BBT	Beleids- en begrotingstoelichtingen
BFW	Bijzondere financieringswet
BO	Begrotingsopmaak / initiële begroting
BRP	Bruto regionaal product
BRV	Beleidsplan Ruimte Vlaanderen
COFOG	Classification of the Functions of Government
DAB	Dienst met Afzonderlijk Beheer
EB	Economische begroting
EC	Europese Commissie
ESR	Europees Stelsel van Rekeningen
EU	Europese Unie
EWI	Economie, Wetenschap en Innovatie
FB	Financiën en Begroting
FHV	Faciliteit voor Herstel en Veerkracht
FPB	Federaal Plan Bureau
HRF	Hoge Raad van Financiën
IMF	Internationaal Monetair Fonds
INR	Instituut voor Nationale Rekeningen
ISE	Inhoudelijk structuurelement
MOW	Mobiliteit en Openbare Werken
MRJ	Meerjarenraming
MVG	Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap
NBB	Nationale Bank van België
OV	Onderwijs en Vorming
PMT	Plannen middellange termijn
PMV	Participatiemaatschappij voor Vlaanderen
PPS	Publiek-Private Samenwerking
RRF	Recovery and Resilience Facility
SKF	Sociaal Klimaatfonds
VAK	Vastleggingskrediet
VBH	Vlaamse Brede Heroverweging
VCO	Vlaamse Codex Overheidsfinanciën
VDAB	Vlaamse Dienst voor Arbeidsbemiddeling en Beroepsopleiding
VEK	Vereffeningskrediet
VEKA	Vlaams Energie- en Klimaatagentschap
VIPA	Vlaams Infrastructuurfonds voor Persoonsgebonden Aangelegenheden
VLAIO	Agentschap Innoveren en Ondernemen

VMSW	Vlaamse Maatschappij voor Sociaal Wonen
VRT	Vlaamse Radio- en Televisieomroeporganisatie
VSA	Vlaamse Statistische Autoriteit
VWEU	Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie
VWF	Vlaams Woningfonds
WEWILS	Werk, Economie, Wetenschap, Innovatie, Landbouw en Sociale Economie
WVG	Welzijn, Volksgezondheid en Gezin

Samenvatting

In het kader van zijn informatieopdracht tegenover het Vlaams Parlement geeft het Rekenhof commentaar en advies bij de ontwerpen van de Vlaamse begroting 2026, het programmadecreet, de bijbehorende beleids- en begrotingstoelichtingen en de meerjarenraming.

Kerncijfers

De begroting 2026 raamt de ESR-geconsolideerde ontvangsten en uitgaven op respectievelijk 61,6 en 66,0 miljard euro. De uitgavengroei in de begroting 2026 ligt onder de uitgavengroei volgens de HRF-normering. Rekening houdend met de geraamde onderbenutting resulteert dit in een vorderingensaldo van -2,9 miljard euro. Ten opzichte van de aangepaste begroting 2025 is het tekort met 1,6 miljard euro afgenomen.

Bij de opmaak van de begroting 2026 is de Vlaamse Regering voor de ontvangsten uitgegaan van een economische groei van 1,1 % en een inflatie van 1,4 %, en voor de uitgaven van de gezondheidsindex van 1,5 %. Op 4 november 2025 stelde het Federaal Planbureau de verwachte inflatie in 2026 bij tot 1,5 %.

Europees begrotingskader

De Raad van de Europese Unie beveelt België aan om ervoor te zorgen dat de nominale groei van de netto-uitgaven niet hoger uitkomt dan het maximum dat in het nationaal budgettair-structureel plan is vastgelegd en om zijn buitensporige tekort tegen 2029 weg te werken.

Op 20 juni 2025 nam de Vlaamse Regering een standpunt in over de aanpassing van het samenwerkingsakkoord van 13 december 2013 tussen de federale overheid, de gemeenschappen, de gewesten en de gemeenschapscommissies. Dat samenwerkingsakkoord moet vorm geven aan de interfederale samenwerking om de Europese begrotingsdoelstellingen te behalen.

Evolutie van de schuld

De Vlaamse geconsolideerde schuld 2026 neemt toe met 5,3 miljard euro of 10,5 %, door het vorderingentekort, maar ook door de financiering van het relanceplan en de sociale huisvesting. Sinds 2016 werden criteria voor een Vlaamse schuldnorm uitgewerkt met als doelstelling om de schuldevolutie onder controle te houden via 1) het behoud van een gunstige (krediet)rating; 2) het behoud van een positieve netto-actief positie en 3) de ratio schuld/ontvangsten niet hoger dan 65%. De Vlaamse rating daalde naar AA- met stabiele outlook, één trap hoger dan de federale rating. De netto-actiefpositie is in 2024 gedaald naar -13,2 miljard euro en de schuld groeit aan tot 91,9 % van de ontvangsten.

Naar een leesbare prestatiebegroting

De kwaliteit van de BBT's scoort gemiddeld matig op de vormvereisten en de inhoud. Ondanks een lichte vooruitgang is er nog veel marge voor verbetering. Vooral op het vlak van de integratie tussen beleid en begroting, de aandacht voor het nieuwe beleid en de voorstelling van de begrotingscijfers en operationele doelstellingen bij de rechtspersonen zijn nog grote stappen te zetten. Het Rekenhof formuleert ook aanbevelingen om de leesbaarheid van de BBT's te verbeteren.

Inleiding

Dit verslag bevat de commentaar van het Rekenhof bij de initiële Vlaamse begroting 2026, het programmadecreet, de bijbehorende beleids- en begrotingstoelichtingen en de meerjarenraming.

Het verslag over de Vlaamse begroting vloeit voort uit de informatieopdracht van het Rekenhof tegenover het Vlaams Parlement, zoals vastgesteld in het decreet van 29 maart 2019 houdende de Vlaamse Codex Overheidsfinanciën (VCO). Artikel 60 van het decreet bepaalt dat de Vlaamse Regering de stukken die ze krachtens die codex aan het Vlaams Parlement bezorgt, gelijktijdig aan het Rekenhof bezorgt. Artikel 61 bepaalt dat het Rekenhof het Vlaams Parlement adviseert over de meerjarenraming, over de ontwerpen van begroting en begrotingsaanpassing en de bijbehorende beleids- en begrotingstoelichting.

Dit verslag behandelt de macro-budgettaire aspecten van de initiële begroting 2026, gevolgd door een bespreking van de transparantie van de begroting en het financieel kader. Daarna volgt een analyse van de ontvangsten en uitgaven. De bijlage stelt het Vlaams Parlement in kennis van een aantal formele opmerkingen gericht aan het departement Financiën en Begroting.

1 Macrobudgettaire aspecten

1.1 Economische groei- en inflatieparameters

Bij de opmaak van de initiële begroting 2026 gaat de Vlaamse Regering uit van een economische groei van 1,1 % en een inflatie van 1,4 %. De Vlaamse Regering baseert zich conform de bijzondere financieringswet (BFW) daarvoor op de economische begroting (EB) van het Federaal Planbureau (FPB) van 8 september 2025. Voor begrotingsjaar 2025 verwacht het FPB ten opzichte van de aangepaste begroting 2025 eenzelfde groei (1,2 %), maar een lagere inflatie (2,4 % versus 2,8 %).

De meerjarenraming 2025-2030 maakt voor referentiejaar 2026 gebruik van de inflatievooruitzichten van de economische begroting van september 2025. Voor de periode 2027-2030 wordt gebruik gemaakt van de inflatievooruitzichten in de Economische vooruitzichten van juni 2025¹.

De maandelijkse vooruitzichten van het FPB van 4 november 2025 behouden de inflatieverwachtingen voor 2025 en stellen deze voor 2026 bij tot 1,5 %. Die actualisatie was nog niet beschikbaar bij de opmaak van de begroting. De administratie neemt in de algemene toelichting wel een sensitiviteitsanalyse op die de impact van een wijziging van de groei of de inflatie op de middelen en uitgaven verduidelijkt.

Tabel 1 – Parameters economische begroting (in %)

	Economische groei	Inflatie	Gezondheidsindex
Definitieve realisatie 2024	1,0	3,1	3,3
Initiële begroting 2025 (EB 09/2024)	1,3	1,9	2,1
Aangepaste begroting 2025 (EB 02/2025)	1,2	2,8	3,0
Vermoedelijke realisatie 2025 (EB 09/2025)	1,2	2,4	2,6
Initiële begroting 2026 (EB 09/2025)	1,1	1,4	1,5
Actualisatie inflatievooruitzichten 2026 (11/2025)	-	1,5	1,6

Bron: Algemene toelichting – Initiële begroting 2026 tabel III-1 p. 16

ANTWOORD

Er wordt akte genomen van de bemerkingen van het Rekenhof.

1.2 Europees begrotingskader

De algemene toelichting beschrijft in hoofdstuk VI – *Europees kader en normering* uitgebreid het nieuwe Europese begrotingskader en de normering. In dit verslag herneemt het Rekenhof de belangrijkste elementen en vult aan waar nodig.

Het ontwerpbegrotingsplan 2026 voor België dat op 15 oktober 2025 aan Europa moest worden bezorgd en de daaropvolgende adviezen van de Europese Commissie, waren op het moment van dit advies nog niet opgemaakt.

¹ https://www.plan.be/sites/default/files/documents/PRESS_20250611_NL.pdf.

Nieuw Europees begrotingskader

Op 29 april 2024 keurden het Europees Parlement en de Raad van de Europese Unie het nieuwe Europese begrotingskader goed². Het preventieve begrotingskader steunt op de nationale budgettaire-structurele plannen voor de middellange termijn (PMT) als onderdeel van het multilateraal begrotingstoezicht door de Raad en de Commissie (het Europees Semester), om gezonde en houdbare overheidsfinanciën, duurzame en inclusieve groei en veerkracht te bevorderen door middel van hervormingen en investeringen, en om buitensporige overheidstekorten te voorkomen.

Als de overheidsschuld hoger is dan 60 % van het bruto binnenlands product (bbp) of als er sprake is van een overheidstekort van meer dan 3 % van het bbp, legt de Commissie de betrokken lidstaat een referentietraject voor met een netto-uitgavenpad³ dat een aanpassingsperiode van vier jaar bestrijkt. Het referentietraject houdt verder rekening met de schuldhoudbaarheidswaarsborg⁴ en de waarborg voor de weerbaarheid van het tekort⁵. Dit referentietraject kan verlengd worden met maximaal drie jaar door hervormings- en investeringstoezeggingen die de overheidsfinanciën structureel verbeteren en ingaan op de landspecifieke aanbevelingen van de Europese Commissie.

Het corrigerende deel van het begrotingskader bestaat uit de buitensporigtekortprocedure die moet voorkomen dat in de lidstaten buitensporige tekorten ontstaan.

Flexibiliteit wordt gewaarborgd door een algemene ontsnappingsclausule in geval van een ernstige economische recessie die de eurozone als geheel treft, of door een voor elke lidstaat specifieke nationale ontsnappingsclausule in geval van een onvoorziene verslechtering van de macro-economische situatie van het land. Door de activering van deze clausules kunnen de regels tijdelijk versoepeld worden, zodat een lidstaat die wordt geconfronteerd met uitzonderlijke omstandigheden waarop hij geen invloed heeft, van het overeengekomen traject kan afwijken.

De Europese Commissie publiceerde op 19 maart 2025 het Witboek over Europese defensie. De Commissie verzocht de lidstaten de nationale ontsnappingsclausule van het stabiliteits- en groepipact te activeren om budgettaire ruimte te creëren voor bijkomende defensie-uitgaven. Om de houdbaarheid van de begroting te waarborgen, blijven de afwijkingen beperkt tot:

- een verhoging van enkel de defensie-uitgaven, met als uitgangspunt de statistische categorie *defensie* in de classificatie van overheidsfuncties (COFOG⁶)⁷;
- maximaal 1,5 % van het bbp voor elk jaar waarin de nationale ontsnappingsclausule wordt geactiveerd;
- een periode van vier jaar.

² Verordening 2024/1263 betreffende de doeltreffende coördinatie van het economisch beleid en betreffende het multilaterale begrotingstoezicht; Verordening 2024/1264 tot wijziging van Verordening 1467/97 over de bespoediging en verduidelijking van de tenuitvoerlegging van de procedure bij buitensporige tekorten; Richtlijn 2024/1265 betreffende de voorschriften voor de begrotingskaders van de lidstaten.

³ De netto-uitgaven worden gedefinieerd als de primaire uitgaven gecorrigeerd voor de discretionaire ontvangstenmaatregelen, de uitgaven gefinancierd door de EU, de nationale uitgaven voor cofinanciering van Europese projecten, eenmalige factoren en de cyclische component van de werkloosheidsuitgaven.

⁴ Het referentiepad zorgt ervoor dat de verwachte overheidsschuldquote afneemt met een jaarlijks gemiddeld minimumbedrag van 1 procentpunt van het bbp zolang de overheidsschuldquote meer dan 90% van het bbp bedraagt.

⁵ Het referentiepad zorgt ervoor dat de begrotingsaanpassing waar nodig wordt voortgezet totdat de betrokken lidstaat een tekort heeft bereikt dat een gemeenschappelijke weerbaarheidsmarge in structurele termen van 1,5% van het bbp ten opzichte van de tekortreferentiewaarde van 3% van het bbp omvat.

⁶ COFOG staat voor Classification of the Functions of Government.

⁷ De Vlaamse overheid heeft op basis van de COFOG-rekening 2024 geen uitgaven die vallen onder de COFOG-categorie defensie en heeft deze ook niet opgenomen in de huidige meerjarenraming. Eurostat werkt de concrete richtlijnen nog verder uit.

Plan middellange termijn en Ontwerpbegrotingsplannen België

Op 18 maart 2025 bezorgde België zijn PMT aan de Europese Commissie na goedkeuring door het Overlegcomité van 14 maart 2025. Het PMT gaat uit van een aanpassingsperiode van 7 jaar. De groei van de netto-uitgaven wordt begrensd tot 3,6 % in 2025 en daalt geleidelijk naar 2,1 % vanaf 2028, waardoor in 2029 een vorderingensaldo van -3,0 % wordt bereikt. Het PMT bevat geen afspraken over de verdeling van de inspanningen tussen Entiteit I (federale overheid en sociale zekerheid) en Entiteit II (de gemeenschappen en gewesten).

De Hoge Raad van Financiën (HRF) gaf in juli 2024, op vraag van de federale regering⁸, een advies over de verdeling van het door de Europese Commissie aan België overgezonden referentiepad. Dit advies werd op vraag van de federale regering in april 2025 door de HRF herberekend.

Op 30 april 2025 diende België, na goedkeuring door het Overlegcomité, ook het Ontwerpbegrotingsplan 2025⁹ en het jaarlijkse voortgangsverslag¹⁰ in bij de Europese Commissie. Ook die documenten bevatten nog geen afspraken over de verdeling van de inspanningen tussen de verschillende overheden.

Beoordeling PMT België door EU

Op 20 juni 2025 keurde de Raad van de Europese Unie, op advies van de Europese Commissie¹¹, het PMT van België goed met de volgende maxima voor de groei van de netto-uitgaven.

Tabel 2 – Overzicht groei netto-uitgaven (in %)

2025	2026	2027	2028	2029
3,6	2,5	2,5	2,1	2,1

Bron: Advies Europese Commissie 21/05/2025

België dient verder uitvoering te geven aan de hervormingen en investeringen die aan de verlenging van de begrotingsaanpassingsperiode tot zeven jaar ten grondslag liggen:

- de houdbaarheid van het pensioenstelsel verbeteren;
- de uitgaventoetsingen subsidies fossiele brandstoffen en vrijstelling bronbelasting Onderzoek en Ontwikkeling werkzaamheden, overuren en nacht- en ploegenarbeid uitvoeren;
- de wetgeving voor de beperking werkloosheidsuitkeringen en langdurige ziekte in werking laten treden;
- hervormingen van de fiscaliteit uitwerken;
- een striktere begrotingscoördinatie tussen de federale en gefedereerde entiteiten en een versterking van de rol van de Hoge Raad van Financiën in acht nemen;
- een plan opstellen voor de kleine en middelgrote ondernemingen.

Ontsnappingsclausule Defensie

België vroeg op 30 april 2025 aan de Europese Commissie om de nationale ontsnappingsclausule voor de periode 2025-2028 te activeren. De Europese Commissie richtte op 4 juni 2025 een aanbeveling aan de Raad van Europa om de nationale ontsnappingsclausule voor België tot en met 2028 te activeren. De Raad nam op 8 juli 2025 de aanbeveling over, zodat België tijdens de periode 2025-2028 de door Raad vastgestelde maximale groeipercenages van de netto-uitgaven mag

⁸ De Afdeling ontving eind maart 2024 de vraag van de federale regering om tegen midden juli een advies te verstrekken over een verdeling van de inspanningen over de verschillende overheidsgeledingen gebaseerd op de uitgavenbenchmark opgenomen in het budgettaire referentietraject dat de Europese Commissie voor België heeft opgesteld.

⁹ Dat eigenlijk 15 oktober ingediend moest worden.

¹⁰ Dat uiterlijk 30 april van elk jaar ingediend moet worden.

¹¹ Advies Europese Commissie van 21 mei 2025, COM(2025) 263 final.

overschrijden, voor zover de netto-uitgaven boven die maximale groeipercentages niet meer bedragen dan: *de stijging van de defensie-uitgaven in procent van het bbp sinds 2021 en mits de afwijking boven de maximale groeipercentages van de netto-uitgaven niet meer dan 1,5 % van het bbp bedraagt.*

Plan middellange termijn: deel Vlaanderen

De Vlaamse bijdrage aan het PMT van België werd meegedeeld aan de Vlaamse Regering op 14 maart 2025. De nota behandelt de krachtlijnen van het Vlaamse begrotingsbeleid en negentien Vlaamse hervormingen en investeringen gelinkt aan de landspecifieke aanbevelingen van de Europese Unie en de gemeenschappelijke EU-prioriteiten. Het PMT van België nam die krachtlijnen volledig over.

Op 25 april 2025 werd de Vlaamse bijdrage aan het eerste voortgangsverslag inzake het PMT en aan het ontwerp-begrotingsplan 2025 meegedeeld aan de Vlaamse Regering¹². Op 3 oktober 2025 werd de bijdrage van de Vlaamse Regering aan het ontwerp-begrotingsplan 2026 bij het Vlaams Parlement ingediend. Vlaanderen heeft geen defensie-uitgaven in zijn ontwerp-begrotingsplan die kunnen gelden voor de ontsnappingsclausule.

Aanbevelingen van de Raad van de Europese Unie aan België

In kader van het Europees Semester¹³ heeft de Raad van de Europese Unie op 8 juli 2025 aan België aanbevolen volgende acties te ondernemen in 2025 en 2026 voor het economische, sociale en budgettaire beleid:

- de totale defensie- en veiligheidsuitgaven en defensiegereedheid vergroten en tegelijkertijd de schuldhoudbaarheid waarborgen;
- het systeem voor langdurige zorg effectiever maken en tegelijkertijd de toegang tot zorg en diensten betaalbaar houden;
- de regelgeving en de administratie vereenvoudigen;
- de ondersteuning van onderzoek en ontwikkeling richten op innovatieve bedrijven met een hoog groeipotentieel;
- de afhankelijkheid van fossiele brandstoffen sterk reduceren, meer inzetten op hernieuwbare energie en de subsidies aan de fossiele sector uitfaseren;
- de landbouw duurzamer maken en de waterkwaliteit verbeteren;
- tekorten aan arbeidskrachten en discrepanties tussen gevraagde en aangeboden vaardigheden aanpakken, onder meer ten behoeve van de groene en de digitale transitie;
- het arbeidsmarktbeleid versterken voor laaggeschoolden, oudere werknemers, migranten en personen met een beperking;
- de performantie en relevantie van onderwijs en opleiding voor de arbeidsmarkt versterken;
- de job van leerkracht versterken.

Buitensporigtekortprocedure België

Op 26 juli 2024 heeft de Raad overeenkomstig artikel 126, §6 van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie (VWEU) vastgesteld dat er in België een buitensporig tekort bestaat omdat het tekortcriterium van 3 % bbp niet nageleefd wordt.

Op 14 januari 2025 volgde een Raadsaanbeveling op grond van artikel 126, §7 van het VWEU, met het oog op het wegwerken van het buitensporig tekort. Hierin werd er een correctief netto-

¹² Bijlage 1 van de mededeling omvat de Vlaamse cijfergegevens en bijlage 2 de voortgang van de 19 Vlaamse hervormingen en investeringen.

¹³ Het Europees Semester is de jaarlijkse coördinatie van het economisch en sociaal beleid van de EU. Tijdens het semester stemmen de EU-lidstaten hun begrotings- en economisch beleid af op de doelstellingen en regels die op EU-niveau zijn overeengekomen.

uitgavenpad aanbevolen met de mededeling dat er een nieuw traject zou aanbevolen worden na indiening van het Belgische structureel-budgettaire plan voor de middellange termijn.

Op 18 maart 2025 werd het eerste Belgische budgettaire-structureel plan voor de middellange termijn ingediend bij de Europese Commissie.

Op 20 juni 2025 heeft de Raad, gelet op artikel 126, §7 VWEU en op aanbeveling van de Commissie, nieuwe aanbevelingen gepubliceerd met oog op het wegwerken van het buitensporig tekort in België.

De Raad beveelt België aan om ervoor te zorgen dat de nominale groei van de netto-uitgaven niet hoger uitkomt dan het maximum dat in het nationaal budgettaire-structureel plan is vastgelegd en om zijn buitensporige tekort tegen 2029 weg te werken.

Ten slotte heeft de Raad 15 oktober vastgesteld als uiterste datum voor de indiening van de doeltreffende maatregelen die door de verschillende regeringen van het land zijn genomen om een einde te maken aan deze situatie, in het kader van het ontwerpbegrotingsplan voor 2026 overeenkomstig artikel 6 van Verordening (EU) nr. 473/2013.

Aangezien de besprekingen over zowel de federale begroting voor 2026 als de federale meerjarenbegroting nog gaande zijn, is het verslag over de maatregelen ter correctie van het buitensporige tekort (van 31 oktober 2025) losgekoppeld van het ontwerpbegrotingsplan. Het verslag geeft een overzicht van de maatregelen die de verschillende Belgische regeringen genomen en/of gepland hebben om te voldoen aan de aanbeveling van de Raad en aan te sluiten met het traject van de netto-uitgaven, rekening houdend met de flexibiliteit die verkregen werd voor defensie-uitgaven via de activering van de nationale ontsnappingsclausule. Het rapport beperkt zich tot de resultaten van 2024 en de ramingen voor 2025 en 2026 voor België in zijn geheel op basis van niet-definitieve begrotingscijfers voor 2026.

Vlaanderen somt in dit verslag aan de Europese Unie de maatregelen op uit zijn begrotingsontwerp 2026 die de koers naar een begrotingsevenwicht (zonder bouwkosten hoofdwerven Oosterweel) moeten ondersteunen. Het betreft de 1,5 miljard euro extra inspanningen bovenop het regeerakkoord:

- 350 miljoen euro inspanningen efficiënte overheid;
- 370 miljoen euro uitstel van uitbreidingsbeleid;
- 450 miljoen euro aan hervormingen en punctuele maatregelen;
- 90 miljoen euro kilometerheffing vrachtwagens;
- 135 miljoen euro zorgpremie;
- uitstel van de algemene verlaging van de erfbelasting.

In dit verslag wijst Vlaanderen erop dat ook de begrotingsopmaak 2027 een uitdaging zal vormen.

Aanbevelingen van het Rekenhof

De vorige begrotingsadviezen van het Rekenhof bevatten aanbevelingen aan de Vlaamse Regering om via het Overlegcomité zo spoedig mogelijk bindende afspraken¹⁴ vast te leggen over:

- de netto-uitgavenpaden die elke deeltentiteit voor zeven jaar dient te volgen;
- de consequente en transparante berekeningswijzen voor de netto-uitgavenpaden voor elke deeltentiteit en voor België in zijn geheel en voor de relatie tot de ESR-vorderingensaldi;
- de rapporteringsmethodiek en -planning voor de verschillende entiteiten;
- de sanctie- of beloningsmechanismen bij tekorten of overschotten ten opzichte van de afgesproken uitgavenpaden;
- de rol van de Hoge Raad van Financiën.

Het Rekenhof adviseerde ook om het Vlaamse wettelijke kader af te stemmen op het Europese begrotingskader en de Belgische invulling hiervan.

Op 20 juni 2025 nam de Vlaamse Regering een standpunt in over de aanpassing van het samenwerkingsakkoord van 13 december 2013 tussen de federale overheid, de gemeenschappen, de gewesten en de gemeenschapscommissies betreffende de uitvoering van artikel 3, §1, van het Verdrag inzake stabiliteit, coördinatie en bestuur in de Economische en Monetaire Unie. Dit samenwerkingsakkoord moet vorm geven aan de interfederale samenwerking om de Europese begrotingsdoelstellingen te behalen. De Vlaamse Regering bepaalt enkele principes voor de hervorming van het samenwerkingsakkoord, beklemtoont het belang van een sterke interfederale governance en eist een versterking van de Hoge Raad van Financiën. Tot nu toe werd nog geen nieuw samenwerkingsakkoord opgemaakt en goedgekeurd.

Het VCO-decreet wordt via het programmadecreet bij de begroting 2026 aangepast. Het programmadecreet voorziet in de gedeeltelijke omzetting van richtlijn (EU) 2024/1265 van de Raad van 29 april 2024 tot wijziging van Richtlijn 2011/85/EU betreffende voorschriften voor de begrotingskaders van de lidstaten. Een belangrijke verduidelijking is dat de Vlaamse Regering voortaan begrotingsdoelstellingen voor de hele zittingsperiode moet vastleggen.

ANTWOORD

Er wordt akte genomen van de opmerking van het Rekenhof.

1.3 Europese financieringsprogramma's

Faciliteit voor Herstel en Veerkracht (Recovery and Resilience Facility - RRF)

De Faciliteit voor Herstel en Veerkracht (FHV) is een onderdeel van het plan NextGenerationEU en vormt met een waarde van 723,8 miljard euro een van de belangrijkste instrumenten van de Europese Unie op het vlak van investeringsbeleid. België krijgt 4,52 miljard euro¹⁵ aan Europese subsidies en het Vlaamse aandeel in de geraamde Europese RRF-subsidie¹⁶ bedraagt 1,72 miljard euro.

In 2021 stortte Europa een voorschot van 770 miljoen euro, waarvan 293,1 miljoen euro voor Vlaanderen. Op Belgisch niveau keurde de ministerraad van 29 september 2023 op basis van het originele *Plan voor Herstel en Veerkracht* een eerste betalingsaanvraag goed van 847,4 miljoen

¹⁴ Hervorming nr. 6 in het PMT-plan van België: de coördinatie van het begrotingsbeleid tussen de verschillende overheidsgeledingen.

¹⁵ Herberekening door Europese Commissie van 30 juni 2022 (https://commission.europa.eu/system/files/2022-06/2022_06_30_update_maximum_financial_contribution_rrf_grants.pdf).

¹⁶ Recovery and Resilience Facility.

euro¹⁷, waarvan 322,5 miljoen euro voor Vlaanderen¹⁸. Het *Aangepast Plan voor Herstel en Veerkracht*¹⁹ van 16 november 2023 deed het nettobedrag van de eerste betaalaanvraag dalen tot 658,4 miljoen euro, waarvan 252 miljoen euro aan Vlaanderen toekomt.

Op 25 juli 2024 werd een tweede betaalaanvraag van 868,9 miljoen euro²⁰ ingediend bij de Europese Commissie, waarvan 332,9 miljoen euro bestemd is voor Vlaanderen. Dit bedrag werd ontvangen op 23 juni 2025. Betaalaanvraag 3 werd op 6 november 2025 betaald aan Vlaanderen.

De BBT Financiën en Begroting voorziet dat de betaalaanvragen 4, 5 en 6 zouden²¹ ontvangen worden in de loop van 2026. De administratie raamt voor 2026 een ESR-ontvangst van 163,4 miljoen euro²² en een kasontvangst van 774,5 miljoen euro.

Het volgende overzicht toont de status van de verschillende betalingsschijven.

Tabel 3 – Overzicht betalingsschijven relance- en Europese steun (in miljoen euro)

	Bedrag	Status
Voorschot RRF	293,1	Ontvangen dd. 26/08/2021
Voorschot REPowerEU	41,6	Ontvangen dd. 13/02/2024
Betaalaanvraag 1	252,0	Ontvangen dd. 14/10/2024
Betaalaanvraag 2	332,9	Ontvangen dd. 23/06/2025
Betaalaanvraag 3	235,4	Ontvangen dd. 06/11/2025
Betaalaanvraag 4	338,3	Voorziene indiening in december 2025, ontvangst geraamd in 2026
Betaalaanvraag 5	185,2	Voorziene indiening in april 2026, ontvangst geraamd in 2026
Betaalaanvraag 6	251,0	Voorziene indiening uiterlijk op 30 september 2026, ontvangst geraamd in 2026
Totaal	²³ 1.929,5	

Bron: Rekenhof

¹⁷ Voor de federale overheid bevat de eerste betalingsschijf twaalf mijlpalen voor een bedrag van 178,8 miljoen euro.

¹⁸ <https://beslissingenvlaamse-regering.vlaanderen.be/document-view/634512A01EA6B745D23CB5FC>.

¹⁹ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/NL/ALL/?uri=CELEX:52023PC0731>.

²⁰ <https://beslissingenvlaamse-regering.vlaanderen.be/document-view/6698DED9D9DACEC38A81A4F5>.

²¹ BBT BO 2025 departement Financiën en Begroting, p 11.

²² Dit bedrag bestaat uit 97,6 miljoen euro RRF ontvangsten en 65,8 miljoen euro REPowerEU ontvangsten

²³ 1.721,6 miljoen euro RRF + 208 miljoen euro REPowerEU.

De onderstaande tabel toont hoeveel de Vlaamse overheid sinds 2021 heeft uitgegeven voor het relanceplan (vereffeningen) en REPowerEU en welke ontvangsten daartegenover staan.

Tabel 4 – Geraamde en effectieve uitvoering van relance- en Europese steun (in miljoen euro)

	Uitvoering relance + REPowerEU (VEK)	Europese steun	
		ESR-aanrekening	Op kasbasis ²⁴
Effectieve uitvoering t.e.m. 2024	3.084,1	1.408,8	586,7
Aangepaste begroting 2025	843,1	351,2	568,3
Initiële begroting 2026	436,3	163,4	774,5

Bron: Gegevens departement Financiën en Begroting, aangepaste begroting 2025, initiële begroting 2026

De begroting groepeerde de relancemiddelen op een provisioneel krediet van het departement Financiën en Begroting (FB). Omdat alle relanceprojecten vóór 31 december 2022 werden vastgelegd, worden vanaf 2023 alleen nog vereffeningskredieten (VEK) begroot. De initiële begroting 2026 raamt hiervoor een bedrag van 370,6 miljoen euro²⁵.

Voor de VEK-inschatting van de relanceprovisie werd vertrokken van de rapportering van april 2025 over de finale uitvoeringsgegevens 2024. Dat resulteerde in een verwachte vereffening in 2026 van 270,6 miljoen euro of een bijstelling van -370,9 miljoen euro. Het detail per relanceproject is te vinden in bijlage 6 van de algemene toelichting.

Het feit dat de VEK-inschatting steunde op de rapportering van april 2025, impliceert dat er geen bijstellingen gebeurden als gevolg van de evoluties in de projecten vanaf die datum. Het departement FB bevestigt dan ook dat er sinds de nieuwe legislatuur slechts één bevragsingsmoment is geweest voor relance, met name april 2025.

Het Rekenhof beschikt niet over de voorlopige uitvoeringsgegevens van 2025. Er is wel zicht op de al uitgevoerde herverdelingen op de relanceprovisie. Van het krediet van 741,5 miljoen euro bij de aangepaste begroting 2025 werd tot op 20 oktober 2025 221,8 miljoen euro herverdeeld naar de verschillende projecten. Het Rekenhof plaatste het bedrag van de al uitgevoerde herverdelingen naast het geraamde vereffeningskrediet voor 2025 volgens de VEK-spreiding en identificeerde de projecten waar nog meer dan 20 miljoen euro dient herverdeeld te worden in de laatste maanden van 2025. Voor elk van deze projecten werd ook in 2024 een onderbenutting vastgesteld.

²⁴ Vanaf 2024 zijn in de kasontvangsten ook de stortingen met betrekking tot REPowerEU opgenomen.

²⁵ Bijlage 6 bij de Algemene Toelichting bij BO 2026 geeft een VEK-spreiding per project.

Tabel 5 – VEK ramingen per relanceproject versus uitgevoerde herverdelingen 2025 + ramingen 2026 (in miljoen euro)

Relanceproject	VEK Raming 2025	Herverdeling 2025 (tem 20/10/2025)	Nog te herverdelen	VEK Raming 2026	Percentage Europese financiering
VVo14 – Fietsinfrastructuur aan gemeentewegen	131,0	8,0	123,0	0,0	0 %
VVo21 – Onderzoeksinfrastructuur	24,1	-	24,1	17,5	86 %
VVo22 – Versterken O&O bedrijven	23,9	-	23,9	0,0	85 %
VVo23 – Versterking onderzoeksveld en versnelling O&O	24,1	-	24,1	6,9	100 %
VVo47 – Waterstofonderzoek	52,3	-	52,3	52,8	60 %
VVo99 – Investerings in de ontwikkeling en promotie van onroerend erfgoed	24,2	-	24,2	44,1	0 %

Bron: Algemene rekening 2024 en initiële begroting 2026 – Bijlage 6: Relanceprovisie VEK-spreiding per project

VVo14

Voor dit relanceproject gebeurden in totaal voor 156,7 miljoen euro vastleggingen. Tot en met 2024 werd hiervan 25,7 miljoen euro vereffend. In de VEK-spreiding in bijlage 6 bij de algemene toelichting werd het saldo van 131 miljoen euro opgenomen om te vereffenen in 2025. Navraag bij de projectverantwoordelijke toont dat dit geen realistische raming is. Voor 2025 wordt een vereffening verwacht van 32,2 miljoen euro, wat 98,8 miljoen euro minder is dan de raming voor 2025.

Voor 2026 wordt een vereffening verwacht van 48,2 miljoen euro. Dit betekent dat er voor dit project een globale onderbenutting zal zijn van ongeveer 50 miljoen euro. Het niet-vereffend saldo zal worden geannuleerd.

VVo21 – VVo22 – VVo23 – VVo47

De begrotingsverantwoordelijken gaven aan dat ze de kredietbehoefte moeilijk correct kunnen inschatten en dat er bij de ramingen geen rekening gehouden werd met projectuitval/onderbenutting, zodat in deze cijfers nog altijd uitgegaan wordt van een volledige benutting van de middelen.

Het Rekenhof kan derhalve geen uitspraak doen over de accuraatheid van de betaalkalenders die in de algemene toelichting bij de voorliggende begroting zijn opgenomen. In de BBT-Economie, Wetenschap en Innovatie (EWI) wordt er bovendien geen toelichting over opgenomen.

VVo99

Voor dit project gebeurden nog geen herverdelingen in 2025, maar de projectverantwoordelijke raamt de vereffeningen op 20,1 miljoen euro, wat een onderbenutting zou betekenen van ongeveer 4,0 miljoen euro. Voor 2026 is een vereffeningbudget voorzien van 44,1 miljoen euro. Er wordt geraamd dat 16,5 miljoen euro hiervan niet zou vereffend worden en dus onbenut zou blijven.

VEK-spreidingskalender

De VEK-spreiding tot en met 2024 zou gelijk moeten zijn aan de uitvoeringscijfers zoals gerapporteerd in de verschillende jaarrekeningen. Voor 2024 wordt 722,8 miljoen euro vermeld, terwijl de uitvoeringscijfers conform de goedgekeurde algemene rekening gelijk waren aan 736,2 miljoen euro of een verschil van 13,4 miljoen euro. Het grootste verschil is bij project VV-017 – Extra

aandacht voor de meest kwetsbaren (10,4 miljoen euro). Het departement FB stelt dat de vereffeningskalender niet aangepast werd conform de correcte uitvoeringscijfers.

Bij de aangepaste begroting 2025 werd in de spreidingskalender een bedrag opgenomen van 50,8 miljoen euro voor geraamde vereffeningen in 2027. Het ging hier vooral om projecten VV110 – *Congresinfrastructuur* (44,8 miljoen euro) en nog een paar kleinere ramingen. De algemene toelichting bij de initiële begroting 2026 vermeldt de geraamde vereffeningen voor 2027 niet meer in een aparte kolom, omdat het relanceproject effectief ook afloopt in 2026. Alles wat niet vereffend is na de afloop van Vlaamse veerkracht, zal niet meer vanuit de relanceprovisie worden gefinancierd.

De vereffeningen die voorzien werden voor 2027 en later bij de aangepaste begroting 2025 worden in voorliggende begroting bijgeteld bij de geraamde vereffeningen voor 2026. Dit komt niet overeen met de realiteit. Voor project VV110 – *Congresinfrastructuur* werd 70,5 miljoen euro vastgelegd, waarbij de ontwikkeling van de Smaakhaven in Antwerpen het belangrijkste onderdeel is (38 miljoen euro). Tot eind 2024 bedroegen de vereffeningen 12,9 miljoen euro. Voor 2025 en 2026 voorziet de voorliggende begroting²⁶ respectievelijk 1,1 en 56,4 miljoen euro aan vereffeningskredieten. Volgens Toerisme Vlaanderen zal de uitvoering van de projecten echter over een langere periode lopen (volgens huidige raming tot 2031). Voor 2025 raamt Toerisme Vlaanderen 1,1 miljoen euro vereffeningen en voor 2026 11,6 miljoen euro. De raming in de VEK-spreidingskalender is voor 2026 dus met ongeveer 45 miljoen euro overschat. In de meerjarenraming van Toerisme Vlaanderen wordt een opstap voorzien van 11 miljoen euro in 2027, 14 miljoen euro in 2028 en vanaf 2029 wordt 9 miljoen euro extra voorzien.

Kapitaalverhoging PMV met restsaldo RRF

In de beslissing van de Vlaamse Regering van 3 oktober 2025 met betrekking tot de *Herziening van de Vlaamse bijdrage aan het Nationaal Plan voor Herstel en Veerkracht* (Recovery and Resilience Facility – RRF) wordt beslist dat de onderbenutting van het plan, zijnde 39,8 miljoen euro, wordt toegekend aan een nieuw investeringsproject in het Nationaal Plan voor Herstel en Veerkracht. De Participatiemaatschappij voor Vlaanderen (PMV) wordt uitvoerende entiteit van het project en zal met de middelen een kapitaalverhoging ontvangen. De middelen zullen binnen PMV aangewend worden om te investeren in de biotechsector. De kapitaalverhoging moet uitgevoerd zijn tegen 31 juli 2026. Daarnaast moet binnen deze termijn ook een *investment policy* aangenomen zijn, dat aantoont dat de middelen conform de RRF-doelstellingen en -voorwaarden worden aangewend.

Het vastleggingskrediet wordt voor dit bedrag toegevoegd tot een participatieartikel bij Financiën en Begroting²⁷. Het vereffeningskrediet zal herverdeeld worden uit de relanceprovisie. De onderbouwing van de relanceprovisie houdt echter nog geen rekening met de onderbenutting bij een aantal projecten. Er wordt in de bovenvermelde beslissing van de Vlaamse Regering niet toegelicht welke projecten onderbenut blijven. Het departement FB stelt dat het pas tegen het jaareinde duidelijk wordt welke correcties doorgevoerd moeten worden.

REPowerEU Plan

REPowerEU wil Europa tegen uiterlijk 2030 onafhankelijk maken van Russische olie en aardgas. Het plan zet in op energiebesparing, de productie van schone energie en de diversificatie van de energievoorziening. Het aandeel van België in de REPowerEU-subsidies bedraagt 281,7 miljoen euro, waarbij Vlaanderen recht heeft op 107,2 miljoen euro²⁸. De Vlaamse Regering voegde ook het

²⁶ Bijlage 6 – Relanceprovisie VEK-spreiding per project

²⁷ CB0-1CEX2BA-PA

²⁸ Het Overlegcomité van 15 maart 2023 paste voor de verdeling van de REPowerEU-subsidies de RRF-verdeelsleutel (38,06%) toe.

overblijvende budget van de BAR-middelen²⁹ van 100,8 miljoen euro toe aan het REPowerEU budget³⁰, wat het totaal brengt op 208 miljoen euro.

Eind 2024 werd het niet-aangewende gedeelte van de vastleggingskredieten (76,7 miljoen euro) overgedragen naar 2025. In de ontwerpbegroting 2026 worden hiervoor 65,7 miljoen euro vereffeningskredieten geraamd.

De begrotingsdocumenten bevatten nog altijd geen inhoudelijke toelichting over de projecten die met de REPowerEU middelen zullen worden gefinancierd, waardoor het Vlaams Parlement onvoldoende geïnformeerd wordt. De onderstaande tabel toont de uitvoering van de verschillende REPowerEU projecten.

²⁹ Brexit Adjustment Reserve.

³⁰ Naar aanleiding van een beslissing van de Europese Commissie - https://commission.europa.eu/publications/guidance-recovery-and-resilience-plans-context-repower.eu_en.

Tabel 6 – Uitvoering REPowerEU projecten (in miljoen euro)

Begrotingsronde	Totaal budget	Herverdeling VAK tot eind 2024	Herverdeling VAK 2025 (tem 21/10/2025)	Totaal herverdelingen VAK	Uitvoering VEK tot eind 2024	Herverdelingen VEK 2025 (tem 21/10/2025)	uitvoering herverdelingen
Mijn VerbouwPremie	51,0	25,5	25,5	51,0	25,5	25,5	
Energetische investeringen in overheidsgebouwen	25,5	14,9	5,0	19,9	2,0	5,5	
Energetische renovatie investeringen scholen GO!	25,5	0,0	7,6	7,6	0,1	4,6	
Energetische investeringen in zorginfrastructuur (VIPA)	24,0	9,1	0,4	9,5	0,9	0,3	
Oproep innovatieve productie-initiatieven hernieuwbare energie (VLAIO)	19,0	18,8	0,0	18,8	0,0	0,0	
Oproep klimaatmaatregelen in de landbouw	5,0	5,0	0,0	5,0	0,0	0,0	
Energetische renovatie VRT-gebouw	10,2	10,2	0,0	10,2	1,8	0,0	
Verledding openbare verlichting	37,7			37,7	3,1	23,8	
Renovatie en Energie-maatregelen Agentschap Wegen en Verkeer	10,2	47,9	0,0	10,2	0,5	4,8	
Totaal	208,1	131,4	38,5	169,9	33,9	64,5	

Bron: Rekenhof

De uitvoering van de REPowerEU projecten tot en met 2024 bedroeg 33,9 miljoen euro, de raming bij de aangepaste begroting 2025 bedroeg 101,5 miljoen euro en de raming bij initiële begroting 2026 bedraagt 65,8 miljoen euro. De som hiervan is 201,3 miljoen euro, terwijl het totale budget 208 miljoen euro bedraagt. Het departement FB stelt dat deze budgetten het resultaat zijn van de bevraging bij verschillende projecten en geen rekening houden met een eventuele verschuiving van budgetten.

Sociaal Klimaatfonds

De Europese Raad keurde op 25 april 2023 het Sociaal Klimaatfonds (SKF) goed. Het SKF moet de kosten opvangen van de uitbreiding van het ETS-systeem³¹ naar gebouwen en wegvervoer (ETS2). Het SKF zal starten in 2026 en eindigen in 2032.

De Europese inbreng over 6 jaar zal 65 miljard euro bedragen, met 25 % nationale cofinanciering, wat het totaal budget van het SKF op 86,7 miljard euro brengt. Als het overeenkomstig Richtlijn 2003/87/EG vastgestelde emissiehandelssysteem op grond van artikel 30 van die richtlijn tot 2028 wordt uitgesteld, bedraagt het maximumbedrag dat aan het fonds ter beschikking moet worden gesteld 54,6 miljard euro en moeten de lidstaten hun sociale klimaatplannen aanpassen.

Volgens de verordening van 25 april 2023³² heeft België recht op 1.659,6 miljoen euro. Het verminderde bedrag zou uitkomen op 1.394,1 miljoen euro. Om aanspraak te kunnen maken op dit budget, waaraan 25 % cofinanciering moet worden toegevoegd door de lidstaten, moesten de lidstaten voor eind juni 2025 een nationaal sociaal klimaatplan indienen bij de Europese Commissie³³.

Op 6 oktober 2025 keurde het Overlegcomité, op voorstel van het Waalse voorzitterschap van de Nationale Klimaatcommissie, de finale verdeling van het Belgische budget uit het SKF goed voor de periode 2026 tot en met 2032, waarbij Vlaanderen recht heeft op 43,42 % van het Belgische budget.

De initiële begroting 2026 voorziet de kredieten voor het SKF op een provisie voor het sociaal klimaatfonds bij Financiën en Begroting³⁴. Via herverdeling vloeien de budgetten dan naar de entiteiten waar de verschillende projecten uitgevoerd worden. De provisie voor 2026 bedraagt 85,2 miljoen euro aan vastleggings- en vereffeningskredieten. Dit bedrag wordt gefinancierd met 75 % Europese subsidies (63,9 miljoen euro)³⁵ en 25 % Vlaamse cofinanciering (21,3 miljoen euro)³⁶. De Vlaamse middelen worden gecompenseerd uit de eigen kredieten van de betrokken entiteiten.

Er worden in 2026 nog geen cashbetalingen verwacht vanuit Europa. De projecten voor het SKF moeten immers nog door de EU worden goedgekeurd. De bedoeling is dat het plan eind februari 2026 bij Europa wordt ingediend. De Commissie heeft daarna vijf maanden om het plan te beoordelen.

³¹ Emissions Trading System.

³² Verordening 25 april 2023.

³³ [nekp-2025-nl-gecompileerd-aangepast-pdf.pdf](#).

³⁴ CBo-1CBD2AR-PR - Sociaal klimaatfonds.

³⁵ CBo-gCBDAAF-OW – Europese ontvangsten.

³⁶ De Europese subsidies worden ingeschreven op het begrotingsartikel CBo-gCBDAAF-OW.

Er worden 12 Vlaamse projecten voorzien, zoals weergegeven in de onderstaande tabel.

Tabel 7 – Projecten Sociaal Klimaatfonds - in miljoen euro

Project	Totaal Budget	Europees gefinancierd	VAK/VEK 2026
1) Mijn Verbouwlening	128,3	96,2	19,7
2) Warmtepomppremie	9,5	7,1	-
3) Verhoging steun% Mijn Verbouwpremie laagste inkomens en sociale verhuur	139,0	104,3	17,9
4) Versterking Mijn Verbouwbegeleiding	43,7	32,8	0,3
5) Ecoboostlening micro ondernemingen	10,6	7,9	1,8
6) Renovatie Sociale Woningen	279,6	209,7	-
7) Ondersteuning lokale overheden om energiearmoede kwetsbare huishoudens tegen te gaan	9,2	6,9	-
8) Ondersteuning energetische renovaties	26,7	20,0	-
9) Fietsinfrastructuur	211,4	158,6	35,0
10) Energieomslag micro-ondernemingen transport	38,1	28,6	2,9
11) Openbaar vervoer op maat	40,6	30,5	5,5
12) Technische ondersteuning	15,8	11,9	2,1
Initiële begroting 2026	952,5³⁷	714,5	45,5

Bron: VR 2025 1807 DOC.0688/1TER, Budgettair overzicht ontwerp Vlaamse bijdrage Sociaal Klimaatplan en informatie van het departement FB voor het detail van de vastleggings- en vereffeningskredieten

In afwachting van identificatie van de noodzakelijke cofinanciering voor projecten 6, 7 en 8, en de technische bijstand voor de Vlaamse coördinerende autoriteit en Vlaamse Auditautoriteit worden voormelde projecten nog niet voorzien op de provisie.

De tabel netto-beleidsruimte in de algemene toelichting catalogeert de Europese ontvangsten (63,9 miljoen euro) en de uitgaven voor de SKF-projecten niet als nieuw beleid. Bij de uitgaven wordt alleen het bedrag van de Europees gefinancierde uitgaven vermeld. Het zou transparanter zijn om de volledige uitgaven op te nemen (85,2 miljoen euro) en de compensaties apart te vermelden.

ANTWOORD

Er wordt akte genomen van de bemerkingen van het Rekenhof.

Specifiek aangaande het VEK VV110 Toerisme, wordt de volgende repliek meegegeven:

De 56,4 miljoen euro wordt om technische redenen weergegeven in 2026, omdat dit de formele einddatum is van alle relanceprojecten. In het dossier VR 2022 0912 VV DOC.0192 werden de vastleggingskredieten van het relanceproject VV110 – Congresinfrastructuur beperkt van 100 mio naar 70,5 mio. Bij het dossier werd een vereffeningskalender tot en met 2031 gevoegd, welke weliswaar up-to-date gebracht wordt in functie van de voortgang van de individuele projecten, waaronder de Smaakhaven.

³⁷ Volgens het departement FB zou het totaalbudget uitkomen op 959,6 miljoen euro.

2 Transparantie van de begroting

2.1 Begrotingsfondsen

Het ontwerp middelendecreet geeft een overzicht van de begrotingsfondsen. De initiële begroting 2026 raamt dat het globaal saldo in 2026 ondanks een voorziene desaffectatie van 282 miljoen euro met 14,8 miljoen euro zal stijgen, wat een positieve impact op het vorderingensaldo heeft. In het jaar dat de aanwending gebeurt, weegt dat wel op het vorderingensaldo. De volgende tabel toont de geraamde evolutie van 2025 en 2026 voor de begrotingsfondsen met de belangrijkste verrichtingen.

Tabel 8 – Raming evolutie begrotingsfondsen 2025-2026 (vereffeningskredieten in miljoen euro)

	Verkeers- veiligheidsfon ds	Klimaat- fonds	Energie- fonds	Wedderecuperatie fonds onderwijs	Andere	Totaal
Effectief beginsaldo 2025	203,3	49,2	343,7	183,9	293,0	1.073,1
Ontvangsten 2025	87,1	297,2	296,0	154,7	125,0	959,9
Uitgaven 2025	-76,6	-16,6	-330,0	-236,7	-153,4	-813,4
Desaffectatie 2025	-	-297,2	-	-	1,3	-295,9
Geraamd eindsaldo 2025	213,8	32,6	309,6	101,9	265,9	923,8
Geraamd beginsaldo 2026 ³⁸	213,8	32,6	309,6	101,9	265,9	923,8
Ontvangsten 2026	74,4	252,8	186,9	154,7	257,6	926,4
Uitgaven 2026	-72,0	-11,3	-177,1	-153,2	-216,0	-629,6
Desaffectatie 2026	-2,4	-252,8	-	-	-26,8	-282,0
Geraamd eindsaldo 2026	213,8	21,4	319,4	103,5	280,6	938,7
Geraamde evolutie 2026	-	-11,3	9,8	1,6	14,8	14,8
Geraamde % evolutie 2026	-	-34,5 %	+3,2 %	+1,5 %	-5,6 %	+1,6 %

Bron: Middelendecreet aangepaste begroting 2025 en initiële begroting 2026

Toelichting begrotingsfondsen

Hoofdstuk III-10 *Toegewezen ontvangsten* van de algemene toelichting vermeldt dat de toegewezen ontvangsten bij de voorliggende begroting 904,1 miljoen euro bedragen, een toename van 101,8 miljoen euro ten opzichte van de aangepaste begroting 2025. Artikel 4 van het middelendecreet en het overzicht van de begrotingsfondsen opgenomen in de bijlagen bij het ontwerp van decreet ramen de toegewezen ontvangsten op 926,4 miljoen euro, een daling van 33,5 miljoen euro. De algemene toelichting rapporteert echter ESR-ontvangsten, terwijl in het middelendecreet de totale budgettaire ontvangsten inclusief interne stromen worden opgenomen. Het Rekenhof beveelt aan om een overgang te maken tussen de toegewezen ontvangsten en de toegewezen ESR-ontvangsten.

De toelichting over de gewijzigde toegewezen ontvangsten van het Energiefonds en het Vlaams Klimaatfonds kan niet worden aangesloten met het overzicht van de begrotingsfondsen omdat de algemene toelichting ook hier alleen de ESR-ontvangsten opneemt. Dat komt de leesbaarheid van de algemene toelichting niet ten goede.

³⁸ Het beginsaldo wordt bij de begrotingsaanpassing gecorrigeerd naar het werkelijk eindsaldo en kan daarom afwijken van het eindsaldo geraamd tijdens de voorgaande begrotingsronde.

Het nieuw opgerichte begrotingsfonds *Vlaams fonds voor uitgebreide producentenverantwoordelijkheid (UPV)*³⁹ wordt voldoende toegelicht, zodat zowel de oorsprong van de ontvangsten⁴⁰ als de uitgaven⁴¹ duidelijk zijn.

ANTWOORD

Er wordt akte genomen van de opmerking van het Rekenhof.

2.2 Afwijking artikel 15, § 3 VCO

Artikel 8o van het ontwerp uitgavendecreet voorziet in een machtiging om een toelage toe te kennen uit de reguliere middelen aan het Energiefonds, waarbij het fonds gemachtigd wordt de toelagen te ontvangen en aan te wenden voor uitgaven in het kader van de werking van energieleningen, alsook voor rentesubsidies (gekoppeld aan een renovatiekrediet). De vermelde bepaling in het ontwerpdecreet houdt een afwijking in van het principe dat begrotingsfondsen niet kunnen worden gespijsd met toelagen uit de algemene uitgavenbegroting zoals bepaald in artikel 15, §3 van het VCO. Het Rekenhof dringt er sterk op aan dergelijke afwijkingen tot een minimum te beperken.

ANTWOORD

Er wordt akte genomen van de opmerking van het Rekenhof.

2.3 Tabel netto-beleidsruimte

De algemene toelichting bij de middelenbegroting en de uitgavenbegroting van de Vlaamse Gemeenschap voor het begrotingsjaar 2026 begint met een hoofdstuk *Creatie en aanwending van de netto-beleidsruimte*. De evoluties bij ongewijzigd beleid en de maatregelen en/of extra aanwending die de Vlaamse Regering voorziet naar aanleiding van de begrotingsronde, worden getoond in drie samenvattende tabellen met een korte begeleidende tekst. De gedetailleerde tabel netto-beleidsruimte wordt weergegeven in bijlage 1 van de algemene toelichting. Het overkoepelende beleidsmatige aspect van de begroting staat in de inleiding van de BBT Financiën en Begroting.

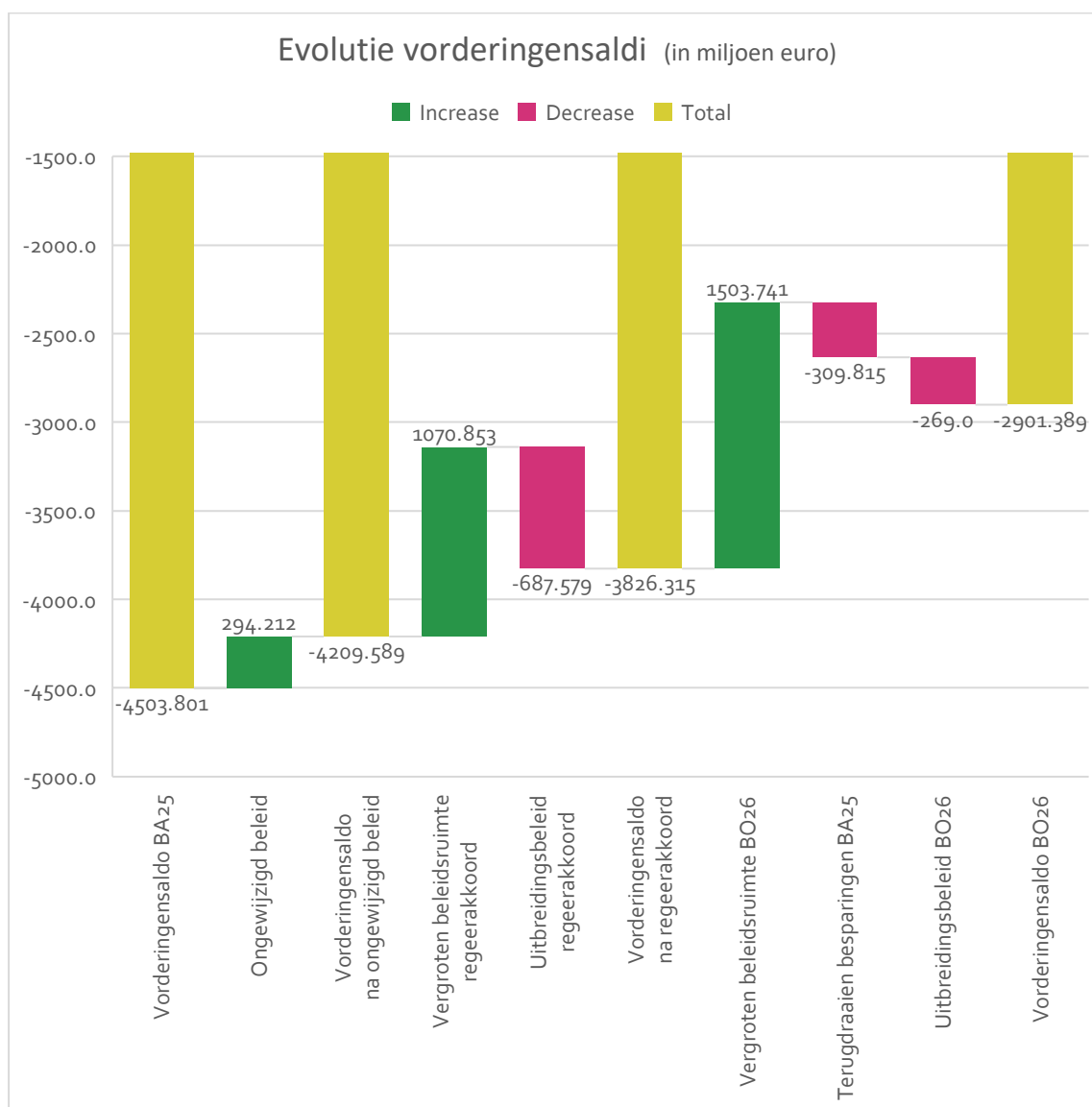
Het Rekenhof toont in de onderstaande grafiek in één oogopslag de belangrijkste bewegingen van het vorderingensaldo ten opzichte van de begrotingsaanpassing 2025. Het vorderingensaldo evolueert van -4,5 miljard euro naar -2,9 miljard euro.

³⁹ QB0-9QCGTJA-OW.

⁴⁰ Zwerfvuilkosten worden gevorderd bij de producenten (71,5 miljoen euro) en een heffing aan UPV-systemen (2,5 miljoen euro).

⁴¹ 65,2 miljoen euro voor lokaal beleidsniveau voor verwerking van zwerfvuil en 8,9 miljoen euro voor OVAM.

Figuur 1 – Evolutie vorderingensaldo 2026 (in miljoen euro)

Bij ongewijzigd beleid en bij uitvoering van de begrotingsmaatregelen uit het regeerakkoord zou het vorderingensaldo uitkomen op -3,8 miljard euro. De bijkomende begrotingsmaatregelen bij de begrotingsopmaak 2026 verbeteren het vorderingensaldo tot -2,9 miljard euro.

ANTWOORD

Er wordt akte genomen van de bemerking van het Rekenhof.

2.4 Correcties voor de aftoetsing van de begrotingsdoelstelling

De Vlaamse Regering gaat uit van een aangepast vorderingensaldo⁴², met name het saldo ten opzichte van de evenwichtsdoelstelling, dat de hoofdwerken van Oosterweelwerk en de ontvangsten en uitgaven voor het relanceplan Vlaamse Veerkracht buiten beschouwing laat. Dat saldo evolueert van -3,1 miljard euro naar -1,7 miljard euro.

⁴² De Europese Unie, de Nationale Bank van België (NBB) en HRF gebruiken het vorderingensaldo om de begroting te evalueren.

2.4.1 Oosterweelverbinding

Zoals de vorige jaren neemt de Vlaamse Regering in 2026 de bouwkosten voor de hoofdwerven van de Oosterweelverbinding (889,9 miljoen euro tegenover 883,8 miljoen euro bij de aangepaste begroting 2025) niet in aanmerking bij de vaststelling van het begrotingstraject. Tot vandaag is er nog altijd geen herziening van de voorwaarden van de flexibiliteitsclausule voor strategische investeringen en tellen de bouwkosten van het Oosterweelproject mee voor de toetsing van de Europese begrotingsnormen.

2.4.2 Europese subsidie relanceplan Vlaamse Veerkracht

De aangepaste begroting 2025 berekende het vorderingensaldo inclusief de geraamde ontvangsten (351,9 miljoen euro) en uitgaven (843,1 miljoen euro) van het relanceplan Vlaamse Veerkracht. De initiële begroting 2026 voorziet in 163,4 miljoen euro aan ontvangsten en 436,4 miljoen euro aan uitgaven.

2.5 Kwaliteit van de beleids- en begrotingstoelichtingen

2.5.1 Inleiding

De VCO bepaalt dat de Vlaamse Regering haar begroting organiseert volgens de principes van het prestatie-geïnfomeerd begroten, waarbij de middelen op een indirecte manier worden gerelateerd aan de verwachte prestaties en de doeltreffendheid en doelmatigheid van het beleid periodiek wordt geëvalueerd. De beleids- en begrotingstoelichtingen (BBT's) leggen het verband tussen het beleid en de begrotingsmiddelen die daartegenover staan. Artikel 11, §5, van de VCO verplicht het gebruik van indicatoren en prestatie-informatie in de BBT's.

De instructies 2026 van het departement FB voor de BBT's voor het onderdeel prestatie-informatie zijn bijna volledig gelijk aan de instructies bij de begrotingsopmaak 2025⁴³. Onder elk inhoudelijk structurelement (ISE) dient een prestatie-indicator en, indien van toepassing, andere relevante prestatie-informatie te worden opgenomen. Nieuw is dat de prestatie-indicator waar mogelijk de koppeling dient te leggen met *Duurzame Ontwikkelingsdoelstellingen of Landenspecifieke Aanbevelingen* en de beleidsdomeinen kunnen hun prestatie-indicatoren laten nakijken door de Vlaamse Statistische Autoriteit (VSA). De Vlaamse Regering neemt in de BBT's bij de begroting 2026 nog geen doelstellingen op van de nieuwe en lopende transversale doelstellingenplannen. De rapportering over transversale doelstellingenplannen zal worden herzien op basis van de ervaringen uit de vorige regeerperiode.

2.5.2 Beoordelingskader

Het Rekenhof heeft zijn werkwijze voor de kwaliteitsbeoordeling van de BBT's, zoals toegepast bij de begroting 2025, voortgezet. Het beoordeelde de BBT's op grond van interne gestandaardiseerde vragenlijsten. Enerzijds ging het na in hoeverre de instructies van het departement FB formeel zijn nageleefd, anderzijds beoordeelde het de inhoudelijke kwaliteit van de BBT's. Verder heeft het Rekenhof in zijn inhoudelijke beoordeling de focus gelegd op de mate waarin voldoende uitleg werd gegeven over de beleidsaspecten en kredieten die significant zijn voor de beleidsveld(en). De vragen in de interne vragenlijst zijn geclusterd in rubrieken, wat een aparte beoordeling per rubriek mogelijk maakt.

⁴³ In een mededeling van 10 oktober 2024 van de minister-president en de Vlaamse minister van Begroting en Financiën aan de Vlaamse Regering werd de ambitie van één indicator per ISE bijgesteld tot een zeer beperkte set aan indicatoren die verder aangevuld dienen te worden bij de begrotingsopmaak 2026.

2.5.3 Globale beoordeling van de BBT's

De onderstaande tabel biedt een overzicht van de globale beoordeling van de BBT's per rubriek. Hij vergelijkt de huidige resultaten met die van de initiële begroting 2025.

Tabel 9 – Globale beoordeling van de BBT's

	Vorm- vereisten	Vergelijking BBT BO25	Inhoudelijke kwaliteit	Vergelijking BBT BO25
Algemene items (beschrijving ISE, bijlagen)	⤿	=	⤿	↘ (beperkt)
Beleidsmatige items (strategische en operationele doelstellingen)	⤿	=	✓	↗
Budgettair kader	✓	=	⤿	=
Impulsbeleid (relanceprojecten)	✗	=	⤿	=
Integratie beleid en budgettair kader	✗	=	⤿	↗
Entiteiten (rechtspersonen en DAB's)	⤿	=	⤿	=
Prestatie-informatie	⤿	=	⤿	=
Globale beoordeling	⤿	=	⤿	=

✓ Goed ⤿ Matig ✗ Slecht ↗ Beter ↘ Slechter = Gelijk

Het Rekenhof beoordeelt de kwaliteit van de BBT's globaal als matig, zowel voor de vormvereisten als voor de inhoudelijke kwaliteit. In globo is enige verbetering merkbaar, vooral bij de prestatie-informatie. De BBT's scoren goed op de vormvereisten van het budgettaire kader en de inhoudelijke kwaliteit van de beleidsmatige items. De rubrieken integratie tussen het beleid en het budgettair kader en de informatie over de lopende relanceprojecten scoren daarentegen in het algemeen slecht.

2.5.4 Beoordeling per rubriek

Per rubriek worden de voornaamste positieve of negatieve punten geschetst die uit de analyse van de BBT's zijn naar voren gekomen.

Algemene items

De BBT's scoren gemiddeld matig naar vorm en inhoud op enkele algemene kenmerken, zoals de samenvatting en de beschrijving van de beleidsmatige inhoud. Enkele BBT's behalen een slechte score. De inhoudelijke kwaliteit van de algemene items van de BBT's is globaal iets lager dan vorig jaar.

Zo geeft de samenvatting bij de BBT Welzijn, Volksgezondheid en Gezin (WVG) enkel de wijzigingen weer aan de ISE-indeling van de beleidsvelden met gevolgen voor de beleids- en begrotingsstructuur vanaf 2026. In de samenvatting staat geen informatie over de belangrijke beleidsinitiatieven en de budgettaire aandachtspunten. Er zijn ook geen cijfermatige duidingen.

De kwaliteit van de bijlage overzicht beleids- en regelgevingsinitiatieven is significant verbeterd in vergelijking met vorig jaar. Wat betreft de aard van deze bijlage is de instructie niet duidelijk. Er wordt gesteld dat ze facultatief is, maar bij de bespreking van de bijlage wordt er toch van uitgegaan dat ze verplicht is.

ANTWOORD

Er wordt akte genomen van de opmerking van het Rekenhof.

Beleidsmatige items

Voor de beleidsmatige items blijft het naleven van de vormvereisten matig en is de inhoudelijke kwaliteit overwegend goed en wat beter dan vorig jaar. De BBT's koppelen de operationele doelstellingen formeel en inhoudelijk doorgaans goed aan de ISE. De toelichting per ISE over de eraan gekoppelde strategische doelstellingen en de beschrijving van de impact ervan op het begrotingsjaar, scoren in deze rubriek het laagst. Zo zijn in de BBT Mobiliteit en Openbare Werken (MOW) onder de strategische doelstellingen geen beschrijvingen van het uit te voeren beleid opgenomen.

Budgettaire kader

De BBT's maken onder het budgettaire kader op het niveau van het ISE een vergelijking tussen de kredieten van de begrotingsaanpassing 2025 en de initiële kredieten 2026, en geven overwegend een kwalitatieve duiding bij de belangrijkste evoluties.

De BBT's lichten de ramingen op het niveau van de begrotingsartikelen meestal goed toe en verklaren de afwijkingen en de nieuwe accenten ten opzichte van het vorige jaar.

Het leggen van de link naar en de extra toelichting bij de items uit de tabel netto-beleidsruimte van de algemene toelichting van de begroting blijven een aandachtspunt. Zo bevat de BBT MOW geen rechtstreekse verwijzing noch toelichting over de invulling van de items uit de tabel netto-beleidsruimte. De individuele items worden meestal wel besproken verspreid over de BBT, zonder evenwel de link te leggen met de tabel netto-beleidsruimte.

Ook de toelichting bij de voorziene aanwending van kredieten overgedragen bij begrotingsruiter scoort globaal matig. Zo ontbreekt de toelichting bij de BBT Binnenlands Bestuur, Stedenbeleid en Audit Lokale Besturen.

Impulsbeleid (relanceprojecten)

Hoewel al heel wat relanceprojecten afgerond zijn, zouden de BBT's meer aandacht kunnen schenken aan de nog lopende Vlaamse relance- en hervormingsprojecten. Zo bevat de BBT EWI nergens een verwijzing naar relanceprojecten. Gelet op de omvang en het belang van de relancekredieten, en de noodzaak om die projecten in 2026 af te ronden, blijft meer transparantie en verantwoording nodig in de BBT's.

Integratie beleid en budgettaire kader

De operationele doelstellingen verwijzen nog altijd onvoldoende naar de begrotingsartikelen die erop betrekking hebben, noch naar de specifieke budgetten ervoor. Ook de begrotingsartikelen onder het budgettaire kader koppelen nog onvoldoende terug naar de operationele doelstellingen. Het Rekenhof dringt aan op een meer inhoudelijk verhaal, waarin de begrotingscijfers van het nieuwe beleid en de belangrijkste beleidsdoelstellingen effectief worden geïntegreerd.

Entiteiten (rechtspersonen en DAB's)

De BBT's bespreken doorgaans op een kwalitatieve wijze per ISE beknopt de kerntaken van alle entiteiten onder het gezag of het toezicht van de Vlaamse Regering. Meestal bespreekt de BBT voor elke entiteit vrij goed de belangrijkste afwijkingen tussen de begrotingsaanpassing 2025 en de ontwerpbegroting 2026, waarbij de inhoudelijke kwaliteit overwegend matig tot goed is, maar de terugkoppeling naar de operationele doelstellingen blijft problematisch. Zo wordt bij geen enkele entiteit van WVG bij de budgettaire bespreking een expliciete koppeling gemaakt naar de operationele doelstellingen.

Prestatie-informatie

Meestal namen de BBT's één prestatie-indicator per ISE op, conform de instructies. Verbetering ten opzichte van vorig jaar is er bij de BBT Onderwijs en Vorming (OV), waar nu voor op één na alle ISE's een indicator is gedefinieerd, en de BBT Omgeving en Natuur waar nu voor elke ISE een indicator is vastgesteld. Voor sommige ISE's is nog altijd geen indicator voorzien. Dat is het geval bij de BBT Dierenwelzijn en voor bepaalde ISE's van de BBT Sport. Sommige BBT's gebruiken de voorgeschreven tabelstructuur niet, bijvoorbeeld de BBT MOW. Daar werden ook verschillende indicatoren gewijzigd zonder voldoende motivering.

Voor de prestatie-indicatoren leggen de BBT's beter dan vorig jaar uit in welke mate ze budgettair en beleidsmatig representatief zijn, hoewel de inhoudelijke kwaliteit globaal matig blijft.

De opname van normen en streefwaarden en de toelichting van de resultaten daarvan is nog voor verbetering vatbaar. Zo bevat de BBT Jeugd slechts voor één van de vijf prestatie-indicatoren een streefwaarde en de BBT Cultuur in één op de zeven gevallen.

De tabelstructuur voor de indicatoren voorziet wel de opname van een laatst gekende waarde, maar niet van een nulmeting. De laatst gekende waarde wordt meermaals niet opgenomen.

De aandacht voor de conclusies van de Vlaamse Brede Heroverweging (VBH), uitgaventoetsingen⁴⁴ of andere vormen van beleidsevaluaties is globaal ondermaats. Zo beperkt de BBT Cultuur zich tot de vermelding van een aantal evaluaties, zonder de conclusies of resultaten ervan te bespreken.

Relatief weinig entiteiten hebben over hun indicatoren advies gevraagd bij de VSA. Sommige entiteiten stelden hun adviesvraag vrij laat, waardoor het niet evident was voor de VSA om nog tijdig advies te geven.

In 19 BBT's wordt melding gemaakt van duurzame ontwikkelingsdoelstellingen. In ongeveer een derde van de gevallen wordt verwezen naar landenspecifieke aanbevelingen.

2.5.5 Individuele beoordeling van de BBT

De overzichtstabel van de 29 BBT's bevat een synthese van de individuele kwaliteitsbeoordeling. De eerste kolom toont de naleving van de vormvereisten uit de BBT-instructie. De derde kolom geeft een oordeel over de inhoudelijke kwaliteit. De tweede en vierde kolom tonen in welke richting de kwaliteit van de vormvereisten en de inhoud zijn geëvolueerd ten opzichte van de BBT's bij de initiële begroting 2025.

⁴⁴ <https://www.vlaanderen.be/departement-financien-en-begroting/facts-figures/evaluatiebeleid/uitgaventoetsingen/eindrapporten>

Tabel 10 – Stand van zaken BBT's⁴⁵

	Vorm- vereisten	Evolutie t.o.v. BO2025	Inhoudelijk e kwaliteit	Evolutie t.o.v. BO2025
Financiën en Begroting	✓	↗	✓	↗
Economie, Wetenschap, Innovatie en Industrie	⊖	↗	⊖	↗
Onderwijs en Vorming	⊖	=	⊖	=
Welzijn, Volksgezondheid en Gezin	⊖	↗	⊖	=
Cultuur	⊖	=	⊖	=
Jeugd	⊖	=	⊖	=
Media	⊖	=	✓	↗
Sport	⊖	=	✓	↗
Werk	⊖	=	⊖	=
Sociale Economie	⊖	=	⊖	=
Land- en tuinbouw	⊖	↗	⊖	=
Plattelandsbeleid	✗	=	⊖	=
Zeevisserij en aquacultuur	✗	=	⊖	=
Mobiliteit en Openbare Werken	✗	=	⊖	=
Dierenwelzijn	⊖	↗	✓	↗
Energie en Klimaat	⊖	=	✓	↗
Omgeving en Natuur	⊖	=	✓	↗
Onroerend Erfgoed	⊖	=	✓	=
Wonen	⊖	=	✓	=
Binnenlands Bestuur, Stedelijk Beleid en Audit Lokale Besturen	✓	=	✓	=
Brussel	✓	=	✓	=
Digitalisering en Facilitair Management	✓	↗	⊖	=
Gelijke kansen	✓	=	✓	=
Integratie en Inburgering	⊖	=	⊖	=
Bestuurszaken en Audit Vlaamse overheid	⊖	=	✓	=
Justitie en Handhaving en Bestuursrechtspraak	⊖	=	⊖	=
Ondersteuning Vlaamse Regering en Rampenschade, Buitenlands Beleid, Ontwikkelingssamenwerking en Internationaal Ondernemen	✗	=	⊖	=
Toerisme	⊖	=	✓	↗
Vlaamse Rand	✓	↗	✓	↗

Goed

Matig

Slecht

Beter

Slechter

Gelijk

Voor de vormvereisten scoren slechts zes BBT's goed. Vier BBT's behalen nog altijd een slechte score. Zeven BBT's verbeteren hun score voor de vormvereisten. Op de inhoudelijke kwaliteit zien we een positieve evolutie: ongeveer een derde van de BBT's haalde een betere score. Zowel voor de vormvereisten als de inhoudelijke kwaliteit is er een lichte vooruitgang. De betere scores zijn nodig om volgende stappen te kunnen zetten in de verdere ontwikkeling van het prestatie-geïntegreerd begroten en in voorbereiding van de Vlaamse verantwoordingsdag.

ANTWOORD

Er wordt akte genomen van de opmerking van het Rekenhof.

Leesbaarheid

De BBT's moeten niet alleen de instructies naleven, maar ze moeten ook vlot leesbaar zijn.

Het departement FB bereidt de budgettaire cijfers op het niveau van de begrotingsartikelen voor de BBT's voor en bezorgt ze aan de beleidsdomeinen. De beleidsdomeinen nemen die voorstellingswijze onveranderd over. Enerzijds verstrekken ze veel informatie over begrotingsartikelen met beperkte bedragen. Anderzijds splitsen zij de belangrijke begrotingsartikelen die verband houden met verscheidene beleidsinitiatieven en doelstellingen, niet verder uit om de samenstelling en de financiële bewegingen te duiden. Een beter evenwicht, met meer focus op nieuw beleid en op de hoofdlijnen van recurrent beleid, is wenselijk.

De BBT's leggen vaak onvoldoende uit hoe de rechtspersonen en de DAB's⁴⁶ bijdragen tot de beleidsdoelstellingen. De financiële toelichting van hun begrotingen zou vooral een inhoudelijke bespreking van de belangrijkste cijfers en evoluties moeten inhouden. Een gedetailleerde bespreking van alle begrotingscijfers op ESR- of begrotingsartikelniveau is vaak onnodig, terwijl een loutere verwijzing naar de aparte begrotingen dan weer de leesbaarheid bemoeilijkt.

Het Rekenhofonderzoek *Op weg naar een Vlaamse prestatiebegroting*⁴⁷ bevat de aanbeveling dat elke BBT per ISE ook een (geconsolideerd) overzicht zou bieden van hoe de kredieten worden verdeeld tussen de betrokken entiteiten (departement, intern agentschap, DAB en Vlaamse rechtspersoon), met een evenwichtige beschrijving van de belangrijkste financiële cijfers en bewegingen.

Een verdere integratie tussen de beleidsdoelstellingen, de prestatie-informatie en de budgettaire impact is noodzakelijk om de prestatie-geïnformeerde begroting verder vorm te geven. Voor de belangrijkste operationele beleidsdoelstellingen is het raadzaam een lay-out te kiezen waarin de beleidsinstrumenten (en entiteiten) die moeten zorgen voor het behalen van de doelstelling, worden geïntegreerd met de prestatie-indicatoren en/of andere prestatie-informatie⁴⁸, de budgettaire impact en een korte tekstuele toelichting⁴⁹.

2.5.6 Conclusies

De kwaliteit van de BBT's scoort gemiddeld matig op de vormvereisten en de inhoud. Ondanks een lichte vooruitgang is er nog veel marge voor verbetering. Vooral op het vlak van de integratie tussen

⁴⁵ De BBT van de Hogere Entiteiten (kabinetten en dotatie Vlaams Parlement) werd niet beoordeeld volgens het beoordelingskader, omdat de BBT beperkt is tot het financiële luik.

⁴⁶ Dienst met Afzonderlijk Beheer.

⁴⁷ Aanbeveling 10 van het Rekenhofonderzoek *Op weg naar een Vlaamse prestatiebegroting* (2024).

⁴⁸ Beleidsevaluaties, uitgaventoetsingen, subsidie-evaluaties, Vlaamse Brede Heroverweging, statistieken.

⁴⁹ Zie ook aanbevelingen 14 en 17 van het Rekenhofonderzoek *Op weg naar een Vlaamse prestatiebegroting* (2024).

beleid en begroting, de aandacht voor het nieuwe beleid en de voorstelling van de begrotingscijfers en operationele doelstellingen bij de rechtspersonen zijn nog grote stappen te zetten.

De instructies trachten de integratie tussen beleid en begroting te verwezenlijken door wederzijdse verwijzingen tussen de operationele doelstellingen en de begrotingsartikelen. Het Rekenhof is van mening dat dit nog onvoldoende de beleidsdoelstellingen, prestatie-informatie en de begrotingscijfers integreert.

Het Rekenhof publiceerde op 1 oktober 2024 zijn auditverslag *Op weg naar een Vlaamse prestatiebegroting*, met, onder meer, aanbevelingen om de BBT-instructies te verduidelijken en hun leesbaarheid te verbeteren. Het departement FB heeft bij de begrotingsopmaak 2025 een oplossing gegeven aan enkele aanbevelingen. Verdere stappen zijn noodzakelijk om tot een prestatie-geïnformeerde begroting te komen, die ook voldoende relevante informatie levert voor een Vlaamse verantwoordingsdag. Het Rekenhof herhaalt dan ook zijn aanbevelingen op basis van de evaluatie van de BBT's bij deze begrotingsronde.

ANTWOORD

Er wordt akte genomen van de opmerking van het Rekenhof.

2.5.7 Aanbevelingen

Thema's	Aanbevelingen	Gericht aan	Zie audit prestatie-begroting
Integratie	1 Werk in de BBT's aan een meer geïntegreerd inhoudelijk verhaal, dat ook de begrotingscijfers van het nieuwe beleid en de belangrijkste beleidsinstrumenten en -processen integreert.	Alle beleidsdomeinen	Aanbeveling 9
Budgettair kader	2 Voorzie in een financiële tabel van de ESR-geconsolideerde cijfers per ISE op niveau van de entiteiten met een evenwichtige beschrijving van de belangrijkste financiële cijfers en bewegingen.	Departement Financiën en Begroting	Aanbeveling 10
Prestatie-indicatoren	3 Voorzie in een traject naar uitbreiding van de prestatie-informatie in de BBT vanaf begrotingsjaar 2027 in minstens 1 indicator bij de belangrijkste operationele doelstelling van elke strategische doelstelling en voorzie ook in de integratie van de planning/resultaten en invloed op de kredieten van uitgaventoetsingen, beleids- en subsidie-evaluaties.	Departement Financiën en Begroting, alle beleidsdomeinen	Aanbeveling 6
Leesbaarheid	4 Zet in de komende begrotingsrondes nog verdere stappen om de BBT's tot een kwalitatief, transparant en leesbaar (digitaal) werkdocument te maken voor de Vlaamse parlementsleden.	Vlaamse overheid	Aanbeveling 16 en 23
Doelstellingen	5 Werk een methodiek uit opdat de acties voor de transversale doelstellingenplannen per BBT duidelijk zijn binnen de operationele doelstellingen en de coördinerende minister op een eenvoudige wijze tot een gecoördineerd overzicht kan komen in zijn BBT. Een meer uitgebreide rapportering kan ook op een ander tijdstip.	Departement KBBJ en Financiën en Begroting	Aanbeveling 7

Thema's	Aanbevelingen	Gericht aan	Zie audit prestatie-begroting
BBT-instructies	6 Werk de onduidelijkheid weg over het al dan niet facultatief karakter van de bijlage beleids- en regelgevingsinitiatieven. Maak een oplistings van alle items verplicht in de bijlage met verwijzing naar de BBT zelf voor gebeurlijke verdere inhoudelijke toelichting.	Departement KBBJ en Financiën en Begroting	
	7 Voorzie niet alleen in de laatst gekende waarde voor de prestatie-indicatoren, maar ook in de nulmeting en historiek voor de regeerperiode.	Departement Financiën en Begroting	

ANTWOORD

Er wordt akte genomen van de opmerking van het Rekenhof.

2.6. Onverdeelde ontvangsten en uitgaven

Het Rekenhof wijst erop dat er tot nu toe geen samenwerkingsakkoord is tussen de federale overheid en de betrokken entiteiten over de verdeling van onderstaande ontvangsten en uitgaven.

Spectrumveiling 5G

De initiële begroting 2026 voorziet (net zoals bij de vorige begrotingsronden) in 19,5 miljoen euro aan opbrengsten van de 5G-licenties⁵⁰, bestaande uit 12 miljoen euro eenmalige en 7,5 miljoen euro recurrente opbrengsten. De basis van die raming is het compromisvoorstel van de drie gemeenschappen uit 2019. Uit navraag bij de FOD Economie bleek dat de studie van het BIPT⁵¹ (waarvan sprake is in het federale regeerakkoord) wordt gefinaliseerd, zodat deze nadien op regeeringsniveau kan worden besproken.

Rijksregister

De vastleggings -en vereffeningskredieten met betrekking tot het gebruik van het Rijksregister zijn beperkt tot 1,5 miljoen euro. Dat bedrag stemt overeen met het jaarlijks geïndexeerd plafond dat volgens het koninklijk besluit van 3 juli 2020⁵² voor de prestaties van het Rijksregister van natuurlijke personen van toepassing is voor federale overheidsinstellingen.

De werkelijke kosten verbonden aan de raadplegingen worden voor 2026 geraamd op circa 6,1 miljoen euro. Het Agentschap Digitaal Vlaanderen betwist echter de facturen boven het grensbedrag van 1,5 miljoen euro en baseert zich hiervoor op een mondeling akkoord met de FOD BOSA, waarbij hetzelfde forfaitair tarief wordt geclaimd als voor Belgische federale overheden. De betwiste facturen bedroegen eind 2024 ongeveer 7,5 miljoen euro. Zowel voor 2025 als 2026 worden de betwistingen geraamd op ongeveer 4,6 miljoen.

Vlaams Klimaatfonds: grondslag geraamde inkomsten

De initiële begroting 2026 raamt 252,7 miljoen euro aan ESR-ontvangsten als Vlaams aandeel van de Belgische ontvangsten van de veiling van de Europese emissierechten. De onderhandelingen

⁵⁰ HBO-9HBBAH-OW.

⁵¹ Belgisch Instituut voor Postdiensten en Telecommunicatie.

⁵² Koninklijk besluit van 3 juli 2020 betreffende de vergoedingen waartoe de prestaties van het Rijksregister van de natuurlijke personen aanleiding geven.

over de lastenverdeling voor de periode 2021-2030, onder meer over de verdeling van de klimaatinspanningen en de procentuele verdeling van de veilingopbrengsten voor de periode 2023-2030, zijn nog steeds lopende. Bijgevolg ontbreekt sedert 1 januari 2023 een grondslag voor de vorderingen van het Vlaamse aandeel en is de kans reëel dat het goedkeuringsproces niet tijdig afgerond wordt in 2026. De geraamde ESR-ontvangsten voor het Klimaatfonds bij begrotingsopmaak 2026 zijn dus onzeker, aangezien de raming naast de onzekere parameters en beleidsevoluties van het veilingvolume, ook anticipeert op de nog te nemen én decretaal te bekrachtigen beslissing over de intra-Belgische lastenverdeling en de verdeling van de veilingopbrengsten voor de periode 2023-2030 tussen de verschillende overheden.

ANTWOORD

Er wordt akte genomen van de opmerking van het Rekenhof.

Andere onverdeelde ontvangsten en uitgaven

Het Rekenhof herhaalt de opmerking dat er tot nu toe geen samenwerkingsakkoord is tussen de federale overheid en de Gemeenschappen en Gewesten over de verdeling van de Europese bijdrage inzake recyclage van afval uit kunststof, de door de federale overheid verwachte terugstortingen als aandeel van de deelstaantiteiten in de uitgaven voor vaccinatie⁵³ en de financiële tegemoetkoming voor het opschalen van de verwerkingscapaciteit van verkeersovertredingen⁵⁴. Evenmin kwam er een regeling voor de door het RIZIV⁵⁵ ten onrechte aan de Vlaamse Gemeenschap aangerekende bedragen voor het vierde kwartaal 2014 bij de zesde staatshervorming.

ANTWOORD

Er wordt akte genomen van de bemerking van het Rekenhof. De geciteerde dossiers behoeven een akkoord van het Overlegcomité.

3 Financieel kader

3.1 Kas- en schuldbeheer

3.1.1 Geconsolideerde schuld

De initiële begroting 2026 raamt een geconsolideerde schuld van 56,6 miljard euro. De onderstaande tabel geeft de belangrijkste componenten van de Maastrichtschuld weer.

⁵³ De federale regering schreef 50,0 miljoen euro in als bijdrage van de deelstaten om de aankoop van de COVID-vaccins te financieren.

⁵⁴ De federale regering voorzag 9,5 miljoen euro aan inkomsten.

⁵⁵ Rijksinstituut voor Ziekte- en Invaliditeitsverzekering.

Tabel 11 – Detail geconsolideerde schuld (in miljoen euro)

	Realisatie 2024 (a)	Aangepaste begroting 2025 (b)	Initiële begroting 2026 (c)	Evolutie (c) – (b)
Directe schuld Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap (MVG)	33.075,2	43.249,1	49.239,0	+5.989,9
Financiële schulden van de Vlaamse geconsolideerde entiteiten	13.178,0	15.233,4	17.107,6	+1.874,2
Geconsolideerde PPS-schuld ⁵⁶	683,6	660,0	637,4	-22,6
Groene stroom certificaten	553,2	553,2	553,2	-
Correctie door Vlaamse Gemeenschap aangehouden schulden, uitgegeven door Vlaamse en andere S.1312 entiteiten	-4.998,5	-7.744,8	-10.230,3	⁵⁷ -2.485,5
Correctie door Vlaamse Gemeenschap aangehouden schulden, uitgegeven door andere S.13 sectoren	-755,4	-755,4	-755,4	-
Totale bijdrage tot de Maastrichtschuld	41.736,1	51.195,4	56.551,5	+5.356,1

Bron: Algemene toelichting initiële begroting 2026 – Tabel VII-1 overzicht geconsolideerde schuld in 2024, 2025 en 2026

De schulden voor de ziekenhuisinfrastructuur⁵⁸ en de definitieve vaststelling van de autonomiefactor⁵⁹ worden niet opgenomen in de Maastrichtschuld en worden sinds de aangepaste begroting 2024 ook niet meer toegelicht in de algemene toelichting. Het betreft schulden die de Vlaamse deelstaatoverheid de komende jaren moet terugbetalen aan de federale overheid. Het Rekenhof vraagt dat het Vlaams parlement ook in de komende jaren over de evolutie van deze schulden wordt geïnformeerd.

Door het begrotingstekort en de directe financiering van de rechtspersonen, in het bijzonder het Vlaams Woningfonds (VWF), de Vlaamse Maatschappij voor Sociaal Wonen (VMSW) en Lantis, is er vooral een stijging bij de directe schuld. In begrotingsjaar 2025 werd ook de strategische participatie in de Luchthaven van Zaventem gefinancierd. De onderstaande tabel geeft de verschillende componenten weer van de evolutie van de directe schuld.

⁵⁶ Publiek-Private Samenwerking.

⁵⁷ Het INR corrigeert op de lijn van de intrasectorale correctie enkel voor de financieringen die via thesauriebewijzenprogramma's lopen (VWF, BAM en School Invest) . VMSW wordt rechtstreeks gefinancierd en daar corrigeert het INR op de lijn van de schuld van VMSW zelf.

⁵⁸ De ziekenhuisschuld wordt eind 2026 geraamd op 2.184,3 miljoen euro.

⁵⁹ De schuld met betrekking tot de afrekening naar aanleiding van de definitieve vaststelling van de autonomiefactor wordt eind 2026 geraamd op 474,1 miljoen euro.

Tabel 12 – Detail evolutie directe schuld (in miljoen euro)

	Aangepaste begroting 2025	Initiële begroting 2026
Begrotingstekort/overschot voor ESR correcties	4.300,5	2.687,4
Netto kredietverleningen en deelnemingen van de rechtspersoon VG (ministeries) (Saldo ESR 8)	265,0	-1,0
Netto kredietverleningen en deelnemingen van de rechtspersonen die tot het centraal kasbeheer behoren (Saldo ESR 8)	225,6	650,9
Netto opnames en aflossingen van de rechtspersoon VG (ministeries) (Saldo ESR 9)	87,6	87,3
Netto opnames en aflossingen van schuld van rechtspersonen die tot centraal kasbeheer behoren (Saldo ESR 9)	292,1	288,0
Netto financiering VMSW	798,8	920,5
Netto financiering VWF	1.427,3	1.356,7
Luchthaven Zaventem	2.777,0	0,0
Netto toename van de directe schuld	10.173,9	5.989,8

Bron: Algemene toelichting initiële begroting 2026

De participatie in de luchthaven Zaventem van 2.777 miljoen euro werd voorzien via een amendement op de begrotingsaanpassing 2025. Dat amendement bevatte wel de nodige uitgavenkredieten voor het nemen van deze participatie via PMV, maar geen extra middelen voor de (langetermijn)financiering van deze transactie⁶⁰. In de definitieve begrotingsaanpassing 2025 bleef dit krediet ongewijzigd ten opzichte van de ontwerp begrotingsaanpassing 2025 op 8.056,4 miljoen euro, terwijl de financieringsbehoefte steeg met 2.777 miljoen euro tot 10.833,4 miljoen euro⁶¹.

ANTWOORD

Er wordt akte genomen van de opmerking van het Rekenhof.

3.1.2 Houdbaarheid van de openbare financiën

Twee outputindicatoren monitoren de houdbaarheid van de openbare financiën: het netto-actief en de overheidsschuld in verhouding tot de ESR-ontvangsten. Beide indicatoren werden ook gebruikt in de Vlaamse schuldnorm, die in 2016 werd uitgewerkt om de schuldevolutie onder controle te houden. De toen vooropgestelde doelstellingen worden niet meer gehaald: de schuldratio stijgt naar 91,1% en de netto-actiefpositie eind 2024 daalt verder naar -13,2 miljard euro⁶². Er is nog geen traject uitgezet om opnieuw aan de Vlaamse schuldnorm te voldoen.

⁶⁰ CBo-6CEDLBA-OL.

⁶¹ Het verschil met het totaal van de netto-financieringsbehoefte is 659,5 miljoen euro. Dit bedrag zijn de geraamde aflossingen in 2025.

⁶² In de algemene toelichting wordt niet meer gerapporteerd over de streefwaarde om de schuld te beperken tot 65 % van de lopende ontvangsten.

Hieronder volgt een overzicht van de indicatoren zoals vastgelegd door de Vlaamse Regering⁶³.

Tabel 13 – Vlaamse schuldnorm (in miljard euro)

	ESR-ontvangsten	Bijdrage geconsolideerde schuld	Schuldratio	Netto- actiefpositie ⁶⁴
REA 2024	58,6	41,7	71,2%	⁶⁵ -13,2
BA 2025	60,3	51,2	84,8%	
BO 2026	61,6	56,6	91,9%	

Bron: Algemene toelichting initiële begroting 2026

Er wordt ook niet meer gerapporteerd over de verhouding tussen de overheidsschuld en de ESR-ontvangsten. Er wordt hierover geen duiding gegeven. De Vlaamse Regering heeft een nieuwe schuldindicator geïntroduceerd waarbij de schuld wordt afgezet tegenover het Vlaamse bruto regionaal product (brp). Het recentst beschikbare brp dateert van 2023 zoals gepubliceerd door de Nationale Bank⁶⁶. De bron van het brp voor de jaren 2024 tot en met 2026 wordt niet vermeld in de algemene toelichting. Bovendien houdt de vergelijking van de schuld ten opzichte van het brp geen rekening met de federale staatsschuld die ten laste van het brp van Vlaanderen kan gelegd worden.

Het Rekenhof wijst erop dat zowel in rapporten van de HRF als in studies van de Nationale Bank van België (NBB) kritiek wordt geformuleerd op het brp als indicator om de openbare financiën in België te beoordelen⁶⁷. Het brp geeft de totale toegevoegde waarde van goederen en diensten in een regio weer, maar houdt geen rekening met inkomensstromen en bestedingen. Zo heeft Brussel een hoog brp door veel economische activiteit, maar een groot deel van de lonen vloeit naar pendelaars in Vlaanderen en Wallonië. Daardoor zegt het brp weinig over het regionaal besteedbaar inkomen of de welvaart van inwoners.

In de Belgische context is het concept brp als vergelijkingsbasis voor de schulden van de verschillende deeltentiteiten problematisch omdat er wel een regionaal bbp voor de drie gewesten wordt berekend, maar niet voor de gemeenschappen. Daarbij komt dat niet elke entiteit in België dezelfde belastingbevoegdheid of fiscale autonomie heeft, wat tussen landen wel het geval is. Zo kan het federale niveau veel grondslagen potentieel belasten, maar hebben de gemeenschappen veel minder potentiële belastinggrondslagen. Fiscale autonomie bepaalt bijgevolg de capaciteit om de schuldgraad te stabiliseren en het niveau van schuldgraad dat als houdbaar kan worden beschouwd. Een derde verschil in vergelijking met het bbp van landen is dat de verschillende entiteiten in België niet met dezelfde schuldgraad zijn gestart door de beperkte schuldoverdracht bij de openvolgende staatshervormingen.

De brp-cijfers zijn sterk afhankelijk van methodologische keuzes en herzieningen, wat hun stabiliteit beperkt. Bovendien worden ze met een jaar vertraging opgesteld vergeleken met het bbp.

ANTWOORD

⁶³ De Vlaamse Schuldnorm | Vlaanderen.be.

⁶⁴ Afgeronde cijfers door ontbreken van detail informatie.

⁶⁵ Eind 2023 bedroeg de netto-actiefpositie -8,1 miljard euro

⁶⁶ Niet-financiële rekening van de overheid - overzicht.

⁶⁷ Zie o.m. volgende publicaties : HRF-advies van juli 2024 voor de verdeling van het door de Europese commissie aan België over gemaakt referentiepad voor de periode 2025-2028/2031; Economisch tijdschrift van NBB van 24 november 2022 " *How sustainable are the finances of the federal government, the regions and the communities in Belgium?*"; publicatie NBB van oktober 2025 *Stromen en (on)evenwichten tussen de gewesten in België*.

De begroting 2026 voldoet aan de schuldhoudbaarheidscriteria zoals opgenomen in de nieuwe Europees Begrotingskader wat in lijn ligt met de aanbeveling van het Rekenhof in haar rapport met betrekking tot het onderzoek van de begroting 2018:

“Inzake de Vlaamse schuldnorm vraagt het Rekenhof dat de norm inpasbaar is bij het traject dat de gezamenlijke overheden van België moeten realiseren conform de Europese begrotingsdoelstellingen om de overheidsschuld te doen dalen tot 60% van het BBP”

Op 29 april 2024 keurden het Europees Parlement en de Raad van de Europese Unie het nieuwe Europese begrotingskader goed. Het preventieve begrotingskader steunt op de nationale budgettaire-structurele plannen voor de middellange termijn (PMT) waarbij de Commissie België een referentietraject met een netto-uitgavenpad heeft voorgelegd.

Op vraag van de Federale Regering heeft de Hoge raad voor Financiën (HRF) midden juli 2024 een advies verstrekt over de verdeling van de inspanningen over de verschillende overheidsgeledingen gebaseerd op de uitgavenbenchmark in het budgettaire referentietraject voor België.

Dit referentietraject verzekert de houdbaarheid van de overheidsschuld. Het is een landspecifiek en op risico's gebaseerd traject (zgn. Debt Sustainability Analysis) voor de jaarlijkse nominale uitgavengroei over een aanpassingsperiode van vier jaar, die onder strikte voorwaarden met maximaal drie jaar kan worden verlengd.

Voor de verdeling is de HRF uitgegaan van het objectief om binnen het gegeven Belgisch institutioneel kader de houdbaarheid van de schuld van elke individuele entiteit te verzekeren, wat volledig in overeenstemming is met de filosofie van de Europese Commissie voor België als geheel.

De Afdeling heeft hierbij nagedacht over een verdeelsleutel voor de verdeling van een schuldnorm. Aangezien er een mathematische equivalentie is tussen de schuld op zeer lange termijn (op oneindig) en het tekort op vandaag, is er een equivalentie tussen de verdeling van de schuld en de verdeling van het tekort.

Een sleutel voor de verdeling van een schuldnorm kan dan gebruikt worden voor de verdeling van een saldonorm waarna als laatste stap de saldonorm per entiteit wordt omgerekend in een uitgavennorm.

Zodoende garandeert de door de HRF uitgewerkte methodiek dat in elke entiteit de houdbaarheid van de schuld verzekerd is.

Gelet op de vaststelling dat de uitgavengroei in de begroting 2026 ruim onder de uitgavengroei volgens de HRF-normering ligt, wat bevestigd wordt door het Rekenhof, kan gesteld worden dat Vlaanderen in 2026 een pad heeft ingeslagen dat de schuldhoudbaarheid volgens de filosofie van de Europese Commissie waarborgt.

3.1.3 Kredietrating

De rating is een maatstaf voor de kredietwaardigheid en biedt investeerders informatie over de mate waarin een bedrijf of overheid volledig en tijdig aan zijn financiële verplichtingen kan voldoen. De rating beïnvloedt de risicopremie die in het rendement wordt opgenomen: hoe hoger de rating, hoe lager de rentekost.

De BBT FB bij de initiële begroting 2026 gebruikt de rating als prestatie-indicator en streeft daarbij naar een rating beter dan of gelijk aan het federale niveau. Het ratingbureau Fitch koppelt de Vlaamse rating vast aan die van de federale overheid: de Vlaamse rating wordt hoogstens één trap boven die van de federale overheid beoordeeld.

Op vrijdag 20 juni 2025⁶⁸ verlaagde Fitch⁶⁹ de langetermijnrating van Vlaanderen van AA naar AA- met een stabiele outlook. Deze ratingverlaging was een gevolg van de ratingverlaging van België van AA- naar A+ op vrijdag 13 juni 2025.

De onderstaande tabel biedt een overzicht van de rating van Vlaanderen in de periode 2022 tot en met 2025.

Tabel 14 – Evolutie rating Vlaanderen door Fitch Ratings

Datum	Rating	Outlook
08/07/2022	AA	Stabiel
17/03/2023	AA	Negatief
09/06/2023	AA	Negatief
07/06/2024	AA	Negatief
20/06/2025	AA-	Stabiel

Bron: Fitch Ratings

Uit het rapport van Fitch blijkt dat Vlaanderen beschikt over een solide economie met indicatoren boven het Belgische en Europese gemiddelde. Fitch beoordeelde Vlaanderen op vijf van de zes belangrijkste risicofactoren als *sterker*: inkomstenrobuustheid, inkomstenaanpasbaarheid, uitgavenduurzaamheid, schulden- en liquiditeitsrobuustheid, en schulden- en liquiditeitsflexibiliteit. Op uitgavenflexibiliteit scoort Vlaanderen *mid-range*.

3.2 Meerjarenraming

3.2.1 Transparantie

De meerjarenraming geeft, zoals voorzien in de VCO⁷⁰, de evolutie weer van de ontvangsten en de vastleggings- en vereffeningskredieten bij constant beleid, waarbij de indexprovisie wordt toegewezen aan de beleidsdomeinen. Daarnaast wordt de impact getoond van het nieuw beleid (begrotingsinspanningen en uitbreidingsbeleid) uit het regeerakkoord en de bijstellingen ervan bij de begrotingsopmaak 2026. Op basis hiervan worden het vorderingensaldo bij constant beleid en na nieuw beleid berekend. Ten slotte wordt nagegaan wat dit betekent voor de evolutie van de geconsolideerde schuld.

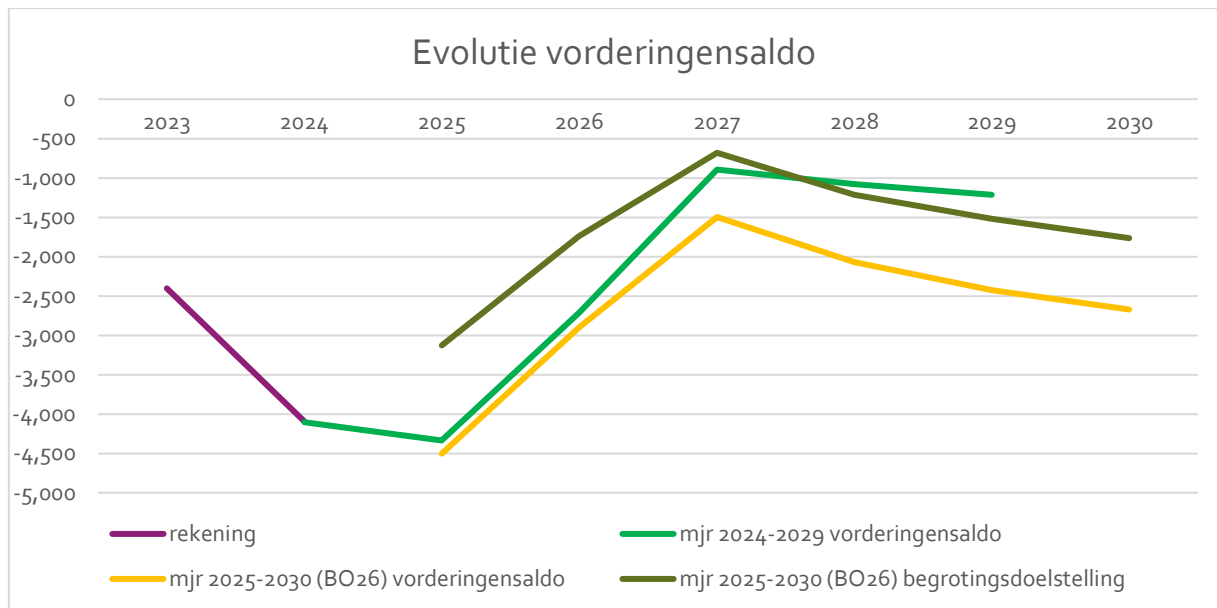
De volgende grafiek geeft de evolutie van het vorderingensaldo van de meerjarenraming 2024-2029, het vorderingensaldo van de meerjarenraming 2025-2030 en het vorderingensaldo van de meerjarenraming 2025-2030 volgens de begrotingsdoelstelling van de Vlaamse Regering.

⁶⁸ Rating Vlaanderen | Vlaanderen.be.

⁶⁹ <https://fin.vlaanderen.be/wp-content/uploads/2024/07/Press-release-7-June-2024.pdf>.

⁷⁰ De VCO bepaalt in artikel 10, §2 dat de Vlaamse Regering een meerjarenraming opmaakt voor de Vlaamse deelstaatoverheid voor 6 jaar (lopend jaar inbegrepen). De VCO stelt verder in artikel 17, §2, dat de algemene toelichting de jaarlijkse begroting in een meerjarig perspectief plaatst door ze te situeren ten opzichte van de meerjarenraming.

Figuur 2 – Evolutie vorderingensaldo (in miljoen euro)

In de meerjarenraming 2025-2030 evolueert het saldo volgens de begrotingsdoelstelling van de Vlaamse Regering (zonder de hoofdwerken van Oosterweel en de ontvangsten en uitgaven van het relanceplan Vlaamse Veerkracht en REPowerEU) van een geraamd tekort van 3,1 miljard euro in 2025 naar een tekort van 1,7 miljard euro in de begroting 2026. In 2027 wordt het tekort verder afgebouwd tot 0,7 miljard euro (of 1,08 % van de geconsolideerde ontvangsten bij constant beleid), maar de evenwichtsdoelstelling wordt nog niet bereikt. Na 2028 loopt het tekort opnieuw op tot 1,8 miljard in 2030 (of 2,59 % van de ontvangsten).

De vorige meerjarenraming 2024-2029 ging uit van positievere economische parameters. Toen werd verwacht dat het tekort van 2025 zou worden afgebouwd tot een tekort van 80,2 miljoen euro (of 0,13 % van de ontvangsten) in 2027, waarna het tekort opnieuw zou toenemen tot 307,7 miljoen euro in 2029 (of 0,45 % van de ontvangsten). Toen waarschuwde het Rekenhof al dat bijkomende maatregelen tijdens de legislatuur nodig zouden zijn om een volledig evenwicht te bereiken.

De evolutie van het vorderingensaldo verloopt parallel met dat van het saldo vóór aftoetsing van de begrotingsdoelstelling. Het vorderingentekort van 4,5 miljard euro in 2025 daalt naar 3,3 miljard euro in 2027 (of 5,08 % van de ontvangsten) en blijft de jaren nadien, zonder bijkomende begrotingsmaatregelen, schommelen rond 3 miljard euro.

Elk begrotingsjaar met een vorderingentekort draagt direct bij tot een schuldtoename van de Vlaamse overheid. Naast het vorderingentekort moet echter ook rekening worden gehouden met de participaties, kredietverleningen en schuldverrichtingen (ESR 8 en ESR 9) om een volledig zicht te krijgen op de evolutie van de geconsolideerde schuld (zie ook infra).

Opeenvolgende meerjarenramingen zijn moeilijk vergelijkbaar omdat beleidsmaatregelen die in de vorige meerjarenraming worden voorgesteld als nieuw beleid, in de volgende meerjarenraming worden geïntegreerd in het constant beleid. Die werkwijze maakt het bijzonder moeilijk om de evolutie van het constant beleid te duiden en de uitvoering van de in het regeerakkoord voorziene begrotingsinspanningen en uitbreidingsbeleid op te volgen. In de toelichting bij de meerjarenraming wordt die vergelijking met de vorige meerjarenraming ook niet gemaakt. De meerjarenraming beperkt zich vooralsnog tot een budgettair doorrekenen van het in de vorige en huidige begrotingsronde besliste beleid voor de komende vijf jaar.

De meerjarenraming laat wel zien dat de nieuwe regeringsmaatregelen in de begroting 2026 een positief impact heeft op het traject van de vorderingensaldi, maar nog onvoldoende zijn om de

doelstelling van het begrotingsevenwicht (vorderingensaldo exclusief Oosterweelwerken) in 2027 te behalen en het begrotingstraject na 2027 verder op koers te houden.

Aanbevelingen

Bij de analyse van de meerjarenraming herhaalt het Rekenhof zijn aanbevelingen en dringt aan op een verbeteringstraject:

- De meerjarenraming bevat voor de uitgaven constant beleid uitsluitend geaggregeerde cijfers op niveau van de beleidsdomeinen. De inhoudelijke bespreking ervan gaat gedetailleerder in op evoluties binnen programma's of entiteiten, maar dat gebeurt exemplarisch en zonder vaste structuur. Omdat de gedetailleerdere cijfergegevens niet systematisch in (de bijlage bij) de meerjarenraming worden opgenomen, is het voor de lezer van de meerjarenraming soms moeilijk om die inhoudelijke uitleg te beoordelen. De invloed van de onderliggende parameters (inflatie of andere kostendrijvers) op de evolutie van de verschillende uitgavenposten is nog niet transparant.
- Het nieuw beleid, zowel van het regeerakkoord als de bijkomende maatregelen van de begrotingsronde 2026, wordt daartegenover wel overzichtelijk in samenvattende tabellen weergegeven, maar daar ontbreken de inhoudelijke toelichting bij de tabellen en de verwijzingen naar doelstellingen uit de beleidsnota's. Zo wordt in de meerjarenraming in het extra jaar 2030 300 miljoen euro opgenomen voor de Einstein-telescoop, zonder verdere toelichting.
- De meerjarenraming komt nog niet tegemoet aan de vereiste van artikel 10, §2, van de VCO om een afzonderlijk hoofdstuk in de meerjarenraming op te nemen dat de budgettaire impact weergeeft van verbintenissen die de meerjarenraming overschrijden. Het Rekenhof verwijst naar zijn analyse van de budgettaire risico's uit toekomstige en voorwaardelijke verplichtingen en engagementen van de Vlaamse overheid die het opnam in zijn rekeningenrapport over 2022⁷¹.

Het Rekenhof erkent dat het opstellen van een begroting en een meerjarenraming een delicate oefening is, waarbij dient te worden gezocht naar een goed evenwicht. Enerzijds dient het Vlaams Parlement voldoende en relevante informatie te krijgen om de begrotingsdocumenten te kunnen beoordelen, anderzijds is het niet de bedoeling dat de parlementairen worden overstelpt met te veel detailinformatie en zo het overzicht verliezen. Misschien is het verder digitaliseren van de begroting en meerjarenraming en het getrappt toegankelijk maken van de informatie een mogelijke piste.

ANTWOORD

Er wordt akte genomen van de bemerking van het Rekenhof.

3.2.2 Uitgavennorm

Een uitgavennorm maakt het mogelijk om structureel te begroten en om de uitgavenevoluitie onafhankelijk te maken van de conjunctuurschommelingen. De uitgavennorm bepaalt het maximale groeipad van de overheidsuitgaven, rekening houdend met de trendmatige groei van de ontvangsten en de vooropgestelde begrotingsdoelstellingen.

Het begrip uitgavennorm werd vastgelegd in artikel 10 van de VCO waarin de Vlaamse Regering de modaliteiten van de uitgavennorm moet operationaliseren gealigneerd op het Europese

⁷¹ Vlaams Parlement, 36 (2022-2023) – Nr. 1, Rekeningenrapport over 2022, punt 4.4.

begrotingskader. Het regeerakkoord⁷² en de beleidsnota Financiën en Begroting⁷³ stellen de ambitie om de uitgavennorm als leidraad te gebruiken bij de begrotingsbesprekingen.

In de voorliggende meerjarenraming wordt in tegenstelling tot vorige jaren geen apart hoofdstuk gewijd aan de normering van de uitgaven op basis van de Vlaamse uitgavennorm. In plaats daarvan zal de Vlaamse Regering voortaan rapporteren over het Vlaamse aandeel in het netto-uitgavenpad in de nationale budgettaire-structurele plannen die in kader van het nieuwe Europese begrotingskader worden opgemaakt.

In tabel VI-3 van de algemene toelichting bij initiële begroting 2026 wordt de groei van de netto-uitgaven voor 2026 afgezet tegen het genormeerde pad dat door de HRF werd vooropgesteld. De begroting 2026 voldoet aan de HRF-normeringen. De vraag of de geraamde netto-uitgaven van de Vlaamse Gemeenschap voor de jaren 2027-2031 voldoen aan de toegestane groei van de HRF blijft in de meerjarenraming echter onbeantwoord.

Het Rekenhof is er voorstander van om de Vlaamse uitgavennorm methodisch te enten op het Europese netto-uitgavenpad, maar een afgeleide Vlaamse uitgavennorm zou ook eigen doelstellingen van de Vlaamse Regering kunnen omvatten en zo kunnen functioneren als budgettaire kompas voor de Vlaamse begroting. Dit zou ook beter tegemoetkomen aan de verwachtingen die het Vlaams Parlement heeft vastgelegd in de resolutie⁷⁴ van 22 november 2023 over de introductie van een Vlaamse uitgavennorm. De overweging van het parlement bij de resolutie dat er een afgewogen pad naar een *structureel* evenwicht is uitgetekend, wordt in de meerjarenraming niet aangetoond. Het nominale vorderingensaldo blijft alvast een tekort van meer dan 2 miljard euro vertonen voor de periode 2027-2030.

Het Rekenhof beveelt aan dat de nieuwe afgeleide uitgavennorm zoveel mogelijk voldoet aan de criteria voor een Vlaamse uitgavennorm vervat in de resolutie van het Vlaams Parlement. Daarnaast zou deze uitgavennorm ook aandacht moeten hebben voor deelnemingen, kredietverleningen en schuldverrichtingen (ESR 8- en ESR 9-verrichtingen), die een grote impact hebben op de schuldpositie.

Resolutie Vlaams Parlement

Resolutievraag aan Vlaamse Regering	Status	Vaststelling
(1) Uitwerken Vlaamse uitgavennorm als budgettaire kompas.	In wacht	De uitgavennorm is opgenomen in het Regeerakkoord en de beleidsnota als budgettaire kompas, maar nog niet als dwingende norm; de concrete uitwerking van hoe de uitgavennorm in de praktijk zal worden toegepast, ontbreekt nog. Momenteel wordt een nieuwe norm volgens de methodiek van het Europese begrotingskader uitgewerkt.
(2) De concrete toepassing initiëren in het begrotingsjaar 2025.	In wacht	Momenteel wordt een nieuwe norm volgens de methodiek van het Europese begrotingskader uitgewerkt.
(3) Zich daarbij in het algemeen baseren op de principes en rekenwijzen die worden aangereikt in de nota 'Blauwdruk voor een	In wacht	Een uitgavennorm volgens de nieuwe methodiek van het Europese

⁷² Vlaams Regeerakkoord 2024-2029, hoofdstuk 9.3.

⁷³ Strategische doelstelling SD1 Meer duurzame openbare financiën, OD1 We gebruiken de Vlaamse uitgavennorm als baken voor een gezond budgettaire beleid.

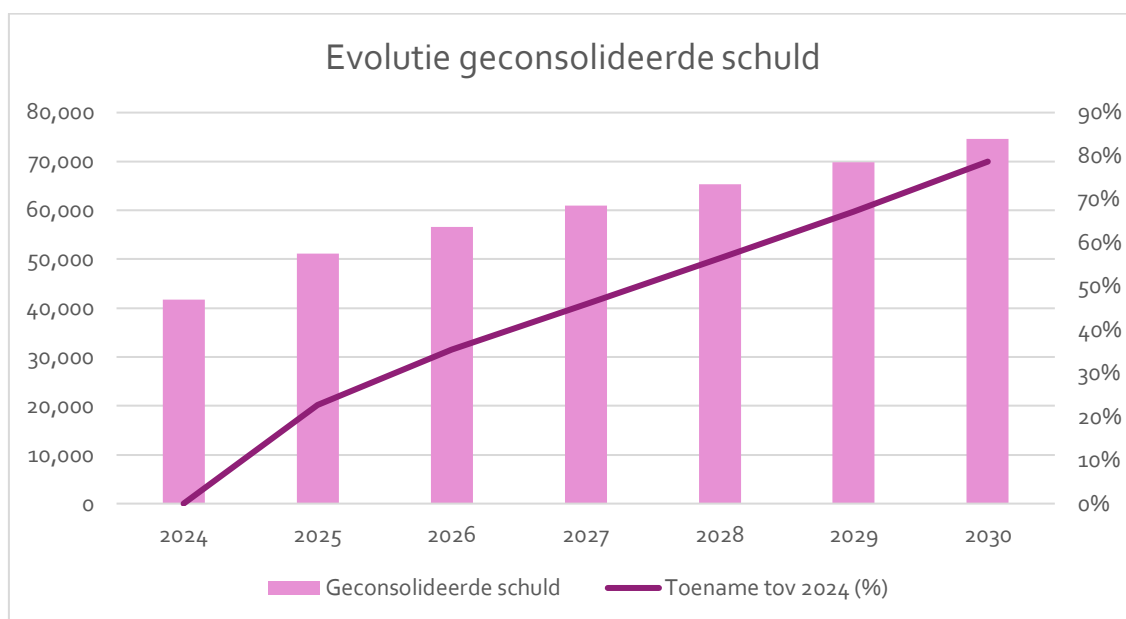
⁷⁴ Tekst aangenomen door de plenaire vergadering van het voorstel van resolutie van Philippe Muyters, Peter Van Rompuy, Willem-Frederik Schiltz, Björn Rzoska en Arnout Coel over de introductie van een Vlaamse uitgavennorm; 1784 (2022-2023) Nr. 3.

Resolutievraag aan Vlaamse Regering	Status	Vaststelling
Vlaamse uitgavennorm' en daarbij verder te bouwen op de uitgavennorm die is uitgewerkt in de meerjarenraming 2022-2027.		begrotingskader zal de blauwdruk waarschijnlijk niet volledig volgen.
(4) De open-end-regelingen en de fiscale uitgaven meenemen in de uitgavennorm.	In wacht	Een uitgavennorm volgens de nieuwe methodiek van het Europese begrotingskader zal deze criteria normalerwijze integreren.
(5) Rekening houden met de rente-uitgave bij het bepalen van een budgettair traject.	In wacht	De rente-uitgaven worden uitgesloten in het netto-uitgavenpad, maar kan in de Vlaamse variant meegenomen worden.
(6) Erover waken dat de uitgavennorm een 'legislatuuroverschrijdend' karakter heeft.	In wacht	Nog niet te beoordelen.
(7) Ook rekening houden met de verhouding tussen geconsolideerde schuld en het netto-actief bij de operationalisering van de uitgavennorm.	In wacht	Nog niet te beoordelen.
(8) De mogelijkheid van een tijdelijk ontsnappingsmechanisme inbouwen, dat onder streng omschreven en kwantificeerbare voorwaarden in werking kan treden bij uitzonderlijke crisisperiodes na de goedkeuring ervan in het Vlaams Parlement.	In wacht	Nog niet te beoordelen.
(9) Een controlemechanisme uitwerken dat ervoor zorgt dat bij een sterke afwijking van de uitgavennorm een traject wordt uitgezet om op middellange termijn opnieuw aan te sluiten bij het vooropgestelde uitgavenpad.	In wacht	Nog niet te beoordelen.
(10) Een mechanisme inbouwen in de uitgavennorm dat een voldoende hoog investeringsritme vrijwaart waarbij overheidsinvesteringen gedefinieerd worden zoals in punt 4 van artikel 63/1 van het Reglement van het Vlaams Parlement.	In wacht	Nog niet te beoordelen.
(11) Binnen de investeringsinspanningen van de Vlaamse overheid voldoende aandacht hebben voor de groene en digitale transitie, en voor de noodzaak om energiezekerheid en sociale en economische veerkracht te waarborgen.	In wacht	Ruimer dan uitgavennorm.
(12) Afspraken maken met het Vlaams Parlement over de samenwerkingsvorm waarbinnen de concrete parameters van een uitgavennorm vastgelegd worden, alsook over het controlemechanisme bij een sterke afwijking van de uitgavennorm.	In wacht	Nog niet te beoordelen.
(13) Bij de verdere uitwerking en toepassing van een Vlaamse uitgavennorm vooruitblikken op de manier waarop die norm zou kunnen passen in een globalere norm op het niveau van het geheel van de Belgische entiteiten,	ok	Wordt meegenomen in het overleg via de Interfederale werkgroep omtrent de verdeling van het netto-uitgavenpad volgens het Europees begrotingskader.

Resolutievraag aan Vlaamse Regering	Status	Vaststelling
evenwel zonder de Vlaamse invoering ervan te vertragen.		

ANTWOORD

Er wordt akte genomen van de bemerking van het Rekenhof.

3.2.3 Evolutie schuld**3.2.3.1 Evolutie geconsolideerde schuld****Figuur 3 – Evolutie geconsolideerde schuld (in miljoen euro)**

De geconsolideerde brutoschuld van de Vlaamse deelstaatoverheid stijgt van 41,7 miljard euro in 2024 tot 74,6 miljard euro in 2030, een aangroei van bijna 80 % in zes jaar. In begrotingsjaar 2025 bedraagt de aangroei eenmalig 23 % door onder meer de instap in de strategische participatie Brussels Airport, maar ook de jaren nadien blijft de schuld met meer dan 10 % op jaarbasis doorgroeien.

De financiering van de geplande participatie in Fluvius ,waarvoor in de begroting 2026 een vastleggingskrediet van 1,56 miljard euro wordt uitgetrokken, is nog niet opgenomen in deze cijfers. Ook voor de Einsteintelecoop, waarvoor de Vlaamse regering al 500 miljoen euro heeft toegezegd als dit Europese project naar Vlaanderen komt, wordt nog geen financiering voorzien.

In de meerjarenraming wordt ook uitgegaan van het concept bijdrage Maastrichtschuld, waarin de schulden voor de ziekenhuisinfrastructuur⁷⁵ en de definitieve vaststelling van de autonomiefactor⁷⁶ niet worden opgenomen. De schuld met betrekking tot de definitieve vaststelling van de autonomiefactor bedraagt eind 2026 nog 474,1 miljoen euro om te dalen tot 154,6 miljoen euro eind 2030. De ziekenhuisschuld bedraagt eind 2026 nog 2.184,3 miljoen euro en daalt tot 1.629,4 miljoen euro eind 2030.

⁷⁵ De ziekenhuisschuld wordt eind 2026 geraamd op 2.184,3 miljoen euro.

⁷⁶ De schuld met betrekking tot de afrekening naar aanleiding van de definitieve vaststelling van de autonomiefactor wordt eind 2026 geraamd op 474,1 miljoen euro.

In de meerjarenraming wordt niet meer gerapporteerd over de verhouding tussen de geconsolideerde schuld en de ESR-ontvangsten. Nochtans is dit een goede indicator om de houdbaarheid van de schuld te monitoren. Een hoge ratio duidt op een verhoogd risico dat verplichtingen niet kunnen worden nagekomen zonder extra inkomsten of besparingen. Kredietratingbureaus gebruiken deze ratio als één van de criteria om de houdbaarheid van overheidsschuld te beoordelen. Het Rekenhof berekende de evolutie van deze ratio en vergelijkt die met de vorige meerjarenraming.

Tabel 15 –Doelstelling schuldratio (in %)

Jaar	Meerjarenraming 2024-2029 (a)	Meerjarenraming 2025-2030 (b)	Vershil (b)– (a)
2024	71,5%	-	-
2025	79,1%	84,8%	+5,7%
2026	85,6%	92,7%	+7,1%
2027	88,7%	96,7%	+8,1%
2028	91,9%	100,7%	+8,8%
2029	94,8%	104,6%	+9,8%
2030	-	109,6%	

Bron: Meerjarenraming 2024-2029 en meerjarenraming 2025-2030

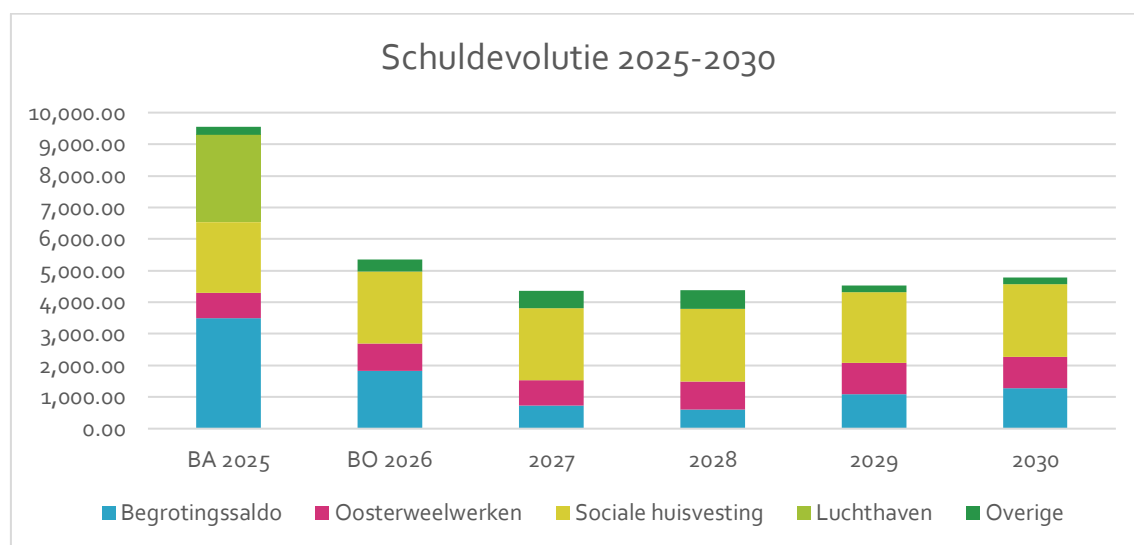
Ten opzichte van de vorige meerjarenraming stijgt de indicator verder door. Dit kan worden verklaard door enerzijds de investering in de participatie van de luchthaven Zaventem en de minder gunstige vorderingensaldi en anderzijds de gedaalde ESR-ontvangsten. Vanaf 2028 overschrijdt de ratio de 100% grens. Vanaf dat jaar zijn de jaarontvangsten niet langer voldoende om de volledige geconsolideerde schuld (ineens) af te lossen.

ANTWOORD

Er wordt akte genomen van de bemerking van het Rekenhof.

3.2.3.2 Jaarlijkse geconsolideerde schuldaangroei

Figuur 4 – Jaarlijkse geconsolideerde schuldaangroei (in miljoen euro)

Bovenstaande grafiek toont het bedrag en de samenstelling van de jaarlijkse aangroei van de geconsolideerde brutoschuld in de meerjarenraming. Het begrotingstekort is daarvan slechts één element. Daarnaast zorgen ook de bouwkosten van Oosterweel en de investeringen in sociale huisvesting, evenals de financiering van strategische investeringen voor een toename van de schuld. Dit betekent ook dat een streven naar een begrotingsevenwicht alleen niet voldoende zal zijn om de schuldgroei te stoppen.

De grafiek geeft aan dat voor de periode 2027-2030 momenteel weinig middelen worden geraamd voor deelnemingen en kredietverleningen, of schuldaflossingen (ESR8/9), behalve voor sociaal wonen. De voorbije jaren hadden dergelijke verrichtingen, o.m. via Imec EU Pilot Line, FFTF of Finocas, een belangrijke impact op de schuldgroei.

ANTWOORD

Er wordt akte genomen van de opmerking van het Rekenhof.

3.2.3.3 Geraamde geconsolideerde schuld

De directe schuld, de schuld van de rechtspersoon Vlaamse Gemeenschap, is de grootste component van de geconsolideerde brutoschuld. In 2026 wordt de directe schuld geraamd op 69,6 miljard euro of bijna 93 %. In de meerjarenraming wordt de evolutie ervan verklaard op basis van een raming van het begrotingssaldo, de bouwkost van Oosterweel en de financiering van de relanceuitgaven, de netto financiering van VMSW en VWF, de netto kredietverleningen en deelnemingen, en de netto opnames en aflossingen van schuld.

Volgens het departement FB is het begrotingssaldo in de berekening gelijk aan het vorderingensaldo zonder de bouwkost van Oosterweel en de uitgaven voor relance. Evenwel gebeurden naderhand nog wijzigingen aan het vorderingensaldo die niet meer werden meegenomen bij de berekening van de aangroei van de directe schuld. Volgens het departement FB zou het slechts gaan over kleine verschillen, maar na analyse blijken deze verschillen toch op te lopen tot 1,3 miljard euro over de periode 2027-2030. Bij de berekening van de schuld worden de verwachte ETS₂-inkomsten meegeteld bij de ontvangsten, terwijl bij de berekening van het vorderingensaldo gekozen werd voor een meer conservatieve benadering, gelet op het nog niet definitieve karakter van deze inkomsten.

Tabel 16 – Geraamde geconsolideerde schuld (in miljoen euro)

Jaar	Vorderingensaldo (a)	Begrotingssaldo (b)	Oosterweel en relance (c)	Vershil (a)– (b)-(c)
2027	-1.497,6	724,6	854,0	+81,0
2028	-2.069,1	614,8	878,0	-576,3
2029	-2.431,3	1.090,2	983,9	-357,2
2030	-2.672,7	1.280,1	983,9	-408,6
Totaal				-1.261,1

Bron: Tabel VI-1 Vorderingensaldo inclusief impact en Tabel VII -2 Evolutie van de directe schuld uit de meerjarenraming 2025-2030

In de berekening van de geconsolideerde schuld wordt het saldo van de ESR-8 en ESR-9 verrichtingen van de rechtspersonen niet vermeld. In de vorige meerjarenraming gebeurde dit wel. Het departement FB stelt dat deze verrichtingen opgenomen werden in de cijfers van het ministerie. Voor ESR 8 gaat het om de geraamde vereffeningskredieten voor PMV, Imec EU Pilot Line, Imec Evergreen, Finocas, FFTF, MijnVerbouwlening en Aquafin. Voor ESR 9 werden de verrichtingen van de rechtspersonen opgenomen op de lijn van het ministerie. Het betreft vooral aflossingen bij VIPA. Een gedetailleerde onderbouwing van de te financieren ESR 8 en 9 verrichtingen werd niet ontvangen.

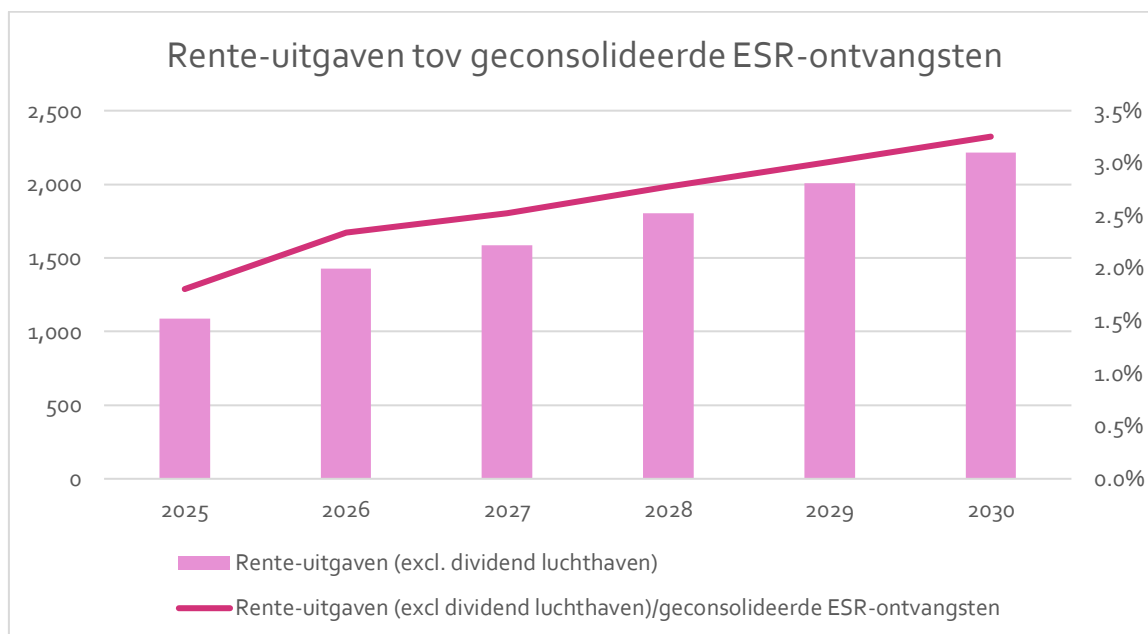
Het Rekenhof dringt erop aan dat de overgang tussen de tabel van het vorderingensaldo en de tabellen van de schuld duidelijk op elkaar worden afgestemd, zowel wat betreft bedragen, als ook wat betreft de gebruikte terminologie. Timing- en interpretatieverschillen tussen deze tabellen moeten worden vermeden. Indien er om een bepaalde reden toch verschillen zijn, dan moeten die worden geduid.

ANTWOORD

Er wordt akte genomen van de opmerking van het Rekenhof.

3.2.3.4 Evolutie rente-uitgaven

Figuur 5 – Rente-uitgaven t.o.v. geconsolideerde ESR-ontvangsten (in miljoen euro)

De toename van de geconsolideerde brutoschuld zorgt voor een stijging van de rente-uitgaven. Dit betekent ook dat het aandeel van de rente-uitgaven ten opzichte van de totale ontvangsten stelselmatig toeneemt van 1,8% in de aangepaste begroting 2025 tot 3,3% in de raming 2030. De rentelasten leggen daardoor een steeds groter beslag op de middelen en daalt de ruimte voor meer beleidsmatige begrotingsuitgaven.

ANTWOORD

Er wordt akte genomen van de opmerking van het Rekenhof.

3.3 Deelnemingen en kredietverleningen

In twee korte hoofdstukken bij de middelen (III.3) en de uitgaven (IV.2.4) behandelt de algemene toelichting vanuit geconsolideerd perspectief de belangrijkste beleidsmatige evoluties van de ESR 8- en ESR 9- ontvangsten en -uitgaven. Er wordt abstractie gemaakt van boekhoudtechnische aspecten. Daarbij wordt vooral gefocust op de grootste verschillen ten opzichte van de begrotingsaanpassing 2025.

Het Rekenhof gaat ermee akkoord dat vooral de beleidsmatige evoluties inhoudelijk moeten worden besproken in de toelichting, maar wijst erop dat dit nog maar selectief gebeurt. Zo wordt niet of minder ingegaan op kredieten die niet of nauwelijks wijzigen, terwijl ook op die kredieten vaak substantiële bedragen worden ingeschreven. Zeker bij een initiële begroting is het nodig

voldoende uit te leggen waarvoor alle kredieten bedoeld zijn, aangezien de volledige begroting ter goedkeuring wordt voorgelegd aan het parlement. Alleen de verschillen ten opzichte van de vorige begroting uitleggen volstaat niet.

Tabel 17 – Overzicht ESR 8- en ESR 9- kredieten en mate van toelichting (in miljoen euro)

	Middelen			Vereffeningskredieten		
	BA2025	BO2026	Toelichting	BA2025	BO2026	Toelichting
MVG	9.566,7	8.077,2		8.928,9	6.504,3	
ESR 8	1.490,3	1.241,2	7 %	7.797,1	5.116,6	37 %
ESR 9	8.076,4	6.836,0	0 %	1.131,8	1.387,7	0 %
Rechtspersonen	9.972,7	7.597,0		8.928,8	6.477,0	
ESR 8	1.984,8	1.992,8	3 %	6.346,6	3.955,7	1 %
ESR 9	7.987,9	5.604,2	3 %	2.582,2	2.521,3	6 %
Totaal	15.539,4	15.647,2		17.857,7	12.981,3	

Bron: Rekenhof, berekening op basis van Algemene toelichting en initiële begroting 2026

Het Rekenhof heeft nagegaan welk aandeel van de ESR8- en ESR9-kredieten in de algemene toelichting bij de begroting 2026 inhoudelijk wordt toegelicht in deze beide hoofdstukken bij de middelen en de uitgaven. De dekkingsgraad is bijzonder laag, al moeten de scores enigszins worden genuanceerd. De schuld komt immers uitvoerig aan bod in het hoofdstuk *financieel beheer*⁷⁷. En sommige verrichtingen komen meermaals voor: bv. een kapitaalverhoging in PMV komt zowel voor als uitgave bij het departement FB en als ontvangst bij PMV, die deze middelen gebruikt om zelf kredieten te verlenen of participaties te nemen. De toelichting over de ESR 8- en ESR 9-kredieten legt onvoldoende uit waarom het volstaat om enkel de geselecteerde beleidsmatige items te bespreken ten opzichte van de totale kredieten voorzien in de begroting.

⁷⁷ De kasmatige ramingen die bij de berekening van de schuldtoename worden gebruikt, kunnen wel afwijken van de in de begroting ingeschreven ESR8- en ESR9-kredieten. Momenteel worden die verschillen niet systematisch geduid.

De onderstaande tabel geeft een globaal overzicht van de deelnemingen en kredietverleningen en van de schuldverrichtingen (ESR 8/9) en van de evolutie ervan.

Tabel 18 – Overzicht ESR8- en ESR9- kredieten (in miljoen euro)

	Middelen			Vereffeningskredieten		
	BA2025	BO2026	Verschil	BA2025	BO2026	Verschil
MVG – ESR 8	1.490,3	1.241,2	-249,1	7.797,1	5.116,6	-2.680,4
<i>Financiering binnen consolidatie</i>	782,4	698,7	-83,8	3.982,4	3.914,5	-67,9
<u>Kapitaalbreng binnen consolidatie</u>				<u>3.095,8</u>	<u>656,3</u>	<u>-2.439,5</u>
Kapitaalbreng buiten consolidatie				140,0	177,5	37,5
Mijn Verbouwlening en noodkoopleningen	48,2	49,8	1,6	498,1	341,0	-157,1
Handelshuurlening	108,9	87,6	-21,2	1,5	1,1	-0,4
Voorschot dienstencheques	269,4	-	-269,4	45,0	-	-45,0
Vordering / Schuld t.o.v. Europa (subsidies)	216,5	394,6	178,1			
Overige kredietverleningen en aflossingen	64,9	10,4	-54,5	34,3	26,3	-7,9
MVG – ESR 9	8.076,4	6.836,0	-1.240,4	1.131,8	1.378,7	246,9
Directe schuld	8.056,4	6.825,4	-1.231,0	629,9	835,6	175,7
Aflossing schuld autonomiefactor				71,1	72,5	1,4
Beleggingen binnen consolidatie				65,5	166,0	100,5
<i>Financiering binnen consolidatie</i>	20,0	40,0	-10,0	319,2	289,8	-29,4
Overige externe financiering	-	0,6	0,6	16,1	14,9	-1,3
Rechtspersonen – ESR 8	1.984,8	1.992,8	8,0	6.346,6	3.955,7	-2.390,9
VWF – Kredietverlening aan gezinnen	617,2	666,0	48,7	1.716,7	1.720,0	3,3
VMSW – Sociale huisvestingsmaatschappijen	510,5	540,4	29,8	1.050,7	1.150,9	100,2
PMV – Deelnemingen en kredietverlening bedrijven				3.041,5	340,6	-2.700,9
IMEC Pilot Line – Kredietverlening bedrijven				-	300,0	300,0
Beleggingen binnen consolidatie	192,0	116,0	-76,0			
<i>Financiering binnen consolidatie</i>	355,0	340,6	-14,3	5,4	5,7	0,3
Overige kredietverleningen en aflossingen	310,0	329,8	19,8	532,3	438,5	-93,8
Rechtspersonen – ESR 9	7.987,9	5.604,2	-2.383,8	2.582,2	2.521,3	-60,9
<u>Kapitaalbreng binnen consolidatie</u>	<u>3.095,8</u>	<u>656,3</u>	<u>-2.439,5</u>			
<i>Financiering binnen consolidatie</i>	3.987,8	3.920,2	-67,6	838,2	750,5	-87,7
VMSW – R/C Sociale Huisvestingsmaatschappijen	812,0	812,0	-	885,0	915,0	30,0
VIPA – Aflossing A1/A3 en alternatieve financiering				293,0	282,0	-11,0
Overige externe financiering	92,4	215,7	123,3	566,0	573,8	7,8
Totaal	19.539,3	15.674,2	-3.865,2	17.857,7	12.972,4	-4.885,3

Bron: Rekenhof, berekening op basis van Algemene toelichting en initiële begroting 2026

Hieronder wordt ingegaan op de belangrijkste componenten van deze rubrieken.

ESR 8-verrichtingen rechtspersoon Vlaamse Gemeenschap

Voor deze ESR 8-verrichtingen dient in 2026 niets gefinancierd te worden. De te financieren ESR 8-ontvangsten en -uitgaven⁷⁸ houden elkaar, na eliminatie van de interne financiering en kapitaalbreng, nagenoeg in evenwicht.

De belangrijkste evoluties langs de **uitgavenkant** ten opzichte van de begrotingsaanpassing 2025 zijn een daling van de raming voor de toekenning van energieleningen (-157,1 miljoen euro) en een daling bij de dienstencheques (eenmalig voorschot van 45 miljoen euro in 2025). Daarentegen stijgen de participaties vanuit het departement FB met 31 miljoen euro.

Bij de **ontvangsten** is er een stijging van de aanrekening op het artikel dat de evolutie in de balanspositie ten opzichte van Europa raamt, als gevolg van de hogere geraamde kasontvangsten ten opzichte van de geraamde ESR-ontvangsten (+178,1 miljoen euro). Het departement FB herraamt dat op 611,2 miljoen euro in plaats van 394,6 miljoen euro⁷⁹. Hierbij houdt het geen rekening met de ESR-ontvangst van 63,9 miljoen euro vanuit het Sociaal Klimaatfonds omdat het nog geen zekerheid heeft wanneer die zal worden uitbetaald. Die ESR-ontvangsten moeten wel mee verwerkt worden in de raming van de stand ten opzichte van Europa. Dat brengt de correcte raming volgens het Rekenhof op 547,3 miljoen euro, namelijk 611,2 miljoen euro min 63,9 miljoen euro voor het Sociaal klimaatfonds. Dit is 152,7 miljoen euro meer dan de raming opgenomen in de ontwerpbegroting, met een positieve impact op de directe schuld.

De ontvangsten met betrekking tot de handelshuurleningen (-21,2 miljoen euro) dalen en de opbrengst uit de samenwerking met Nederland-Sluis Terneuzen (-54,4 miljoen euro) valt weg. Door de overstap naar digitale dienstencheques was er in 2025 een eenmalige ontvangst van 269,4 miljoen euro.

ESR 8-verrichtingen rechtspersonen

De verlening van sociale woonkredieten aan gezinnen via het Vlaams Woningfonds (1.720,0 miljoen euro) blijft vrijwel gelijk. Voor de financiering van de sociale huisvestingsmaatschappijen door VMSW wordt in 1.150,9 miljoen euro voorzien, 100 miljoen euro meer dan in 2025. Langs ontvangstenzijde verkrijgen het Vlaams Woningfonds en de VMSW meer inkomsten uit de aflossingen van vroeger toegekende kredieten.

Bij de uitgaven voor deelnemingen en kredietverlening aan bedrijven is er een belangrijke stijging bij IMEC Pilot Line (+300 miljoen euro). Bij het Flanders Future Tech Fund is er een stijging van 18,7 naar 106,2 miljoen euro (+87,5 miljoen euro) en bij PMV is er een daling naar 340,6 miljoen euro (-2.700,9 miljoen euro) ingevolge de deelneming in Brussels Airport van vorig jaar.

Bij de ontvangsten houden de belangrijkste schommelingen elkaar ongeveer in evenwicht: VIPA (-68,7 miljoen euro), PMV (+40,4 miljoen euro) en LRM (+26,8 miljoen euro).

ESR 9-verrichtingen

De ESR 9-verrichtingen van de rechtspersoon Vlaamse Gemeenschap (buiten titel III) bestaan vooral uit de aflossing van de schuld ten opzichte van de federale overheid naar aanleiding van de vaststelling van de definitieve autonomiefactor (72,5 miljoen euro), de aflossing van de Amoras-lening (5,3 miljoen euro) en de betaling van beschikbaarheidsvergoedingen van PPS-constructies (8,4 miljoen euro).

Voor de ESR 9-verrichtingen van rechtspersonen CFO blijft de belangrijkste schuldaflissing 282 miljoen euro vanuit het VIPA. De universiteiten en hogescholen ramen 165,6 miljoen euro

⁷⁸ Hierbij wordt geen rekening gehouden met de verrichtingen binnen het CFO.

⁷⁹ Artikel CBo-gCBDAAF-OP.

opnames van externe financiering. Voor de rekening-courant van de sociale huisvestingsmaatschappijen bij VMSW wordt in netto 30 miljoen euro extra voorzien. Daarnaast is er ook 296,2 en 162,5 miljoen euro voorzien voor aflossingen van externe financiering door het Vlaams Woningfonds en de VMSW, ongeveer evenveel als in 2025.

ANTWOORD

Er wordt akte genomen van de opmerking van het Rekenhof.

4 Analyse van de ontvangsten

4.1 Algemeen

Het Rekenhof stelde geen anomalieën vast tussen (1) de raming van de begrotingsontvangsten in de artikelen van de middelen- en administratieve begrotingen en (2) de toelichting van de ESR-ontvangsten in de algemene toelichting. De ramingen van de dotaties en de voorschotten van de opcentiemen komen overeen met de federale ramingen. De federale inhoudingen op de dotaties en op de opcentiemen (fiscale uitgaven) worden verwerkt via de uitgavenbegroting.

ANTWOORD

Er wordt akte genomen van de bemerking van het Rekenhof.

4.2 Gewest- en gemeenschapsmiddelen BFW

De macro-economische parameters voor de initiële begroting 2026 zijn correct gebaseerd op de economische begroting van 8 september 2025.

In vergelijking met de aangepaste begroting 2025 is de raming van de economische groei niet gewijzigd. De inflatie werd 0,4 % naar beneden bijgesteld, wat mede resulteert in een negatieve afrekening van 141,7 miljoen euro. Aangezien de afrekening pas wordt aangerekend in het volgende begrotingsjaar, heeft ze een negatieve invloed op de ontvangsten van 2026.

Zoals al vermeld, publiceerden het Federaal Planbureau en het IMF recentere vooruitzichten van de macro-economische parameters. De simulatie in de onderstaande tabel geeft een overzicht van de geraamde ontvangsten op basis van deze parameters⁸⁰.

Tabel 19 – Vergelijking Vlaamse raming met simulatie op basis van FPB-parameters (in miljoen euro)

	Ontvangsten 2026 (inclusief afrekening 2025)		
	Economische begroting	IMF	Update FPB 11/2025
Groei 2025–2026	1,2 % - 1,1 %	1,07 % - 0,98 %	1,2 % - 1,1 %
Index 2025–2026	2,4 % - 1,4 %	2,57 % - 1,27 %	2,4 % - 1,5 %
Gewestmiddelen	3.714,1	3.713,7	3.718,0
Gemeenschapsmiddelen	30.994,6	30.976,4	31.025,1
Totaal dotaties	34.708,7	34.690,1	34.743,1
Vershil t.o.v. Vlaamse raming		-18,6	34,5

Bron: Rekenhof, Algemene toelichting initiële begroting 2026

ANTWOORD

Er wordt akte genomen van de bemerking van het Rekenhof.

4.3 Opcentiemen

De raming van de bruto opcentiemen omvat naast de voorschotten van de gewestelijke personenbelasting van het begrotingsjaar ook de afrekeningen tijdens het begrotingsjaar van de

⁸⁰ Voor de simulaties met betrekking tot de dotaties worden uitsluitend de groei- en inflatiecijfers van 2025 aangepast, evenals de recentste parameters voor groei en inflatie van 2026.

gewestelijke personenbelasting van de vorige aanslagjaren. De raming van de fiscale uitgaven gebeurt apart. De Vlaamse begroting neemt de federale ramingen van de voorschotten van de gewestelijke personenbelasting en de fiscale uitgaven over.

De onderstaande tabel geeft een overzicht van de evolutie van de bruto-opcentiemen, samengesteld uit voorschotten en fiscale uitgaven (na toepassing van het voorschottenpercentage) en afrekeningen (na toepassing van de vermoedelijke inningscoëfficiënt).

Tabel 20 – Overzicht evolutie van de voorschotten en de fiscale uitgaven (in miljoen euro)

	Realisatie 2023	Realisatie 2024	Raming aangepaste begroting 2025	Raming initieële begroting 2026	Vershil initieel vs. Aanpassing
Gebruikte inningscoëfficiënt	99,12 %	99,48 %	99,55 %	99,44 %	
Voorschotten gewestelijke PB	7.926,5	8.677,0	9.082,5	9.521,1	438,6
Fiscale uitgaven	1.345,1	1.316,1	1.298,2	1.035,9	-262,3
Opcentiemen (deel voorschotten)	9.271,6	9.993,1	10.380,7	10.557,0	176,3
Afrekeningen vorige aanslagjaren	237,8	93,7	112,0	-158,5	-270,4
Bruto-opcentiemen	9.509,4	10.086,7	10.492,7	10.398,5	-94,1

Bron: Rekenhof, Algemene toelichting initiële begroting 2026

De initiële begroting 2026 voorziet een daling van de bruto-opcentiemen. In vergelijking met de aangepaste begroting 2025 stijgen de voorschotten met 438,6 miljoen euro of 4,8 %, maar de fiscale uitgaven en de afrekeningen van vorige aanslagjaren dalen met respectievelijk 262,3 miljoen euro en 270,4 miljoen euro.

De stijging van de voorschotten weerspiegelt de groeiverwachting van het totale inkomen van de particulieren voor het aanslagjaar 2026. Deze toename wordt gedeeltelijk getemperd door de negatieve bijstelling van de verwachte groei van het inkomen voor het aanslagjaar 2025⁸¹.

Voor de afrekeningen van de vorige aanslagjaren tijdens het begrotingsjaar gaan de Vlaamse en federale raming allebei uit van recente ramingen van de gerealiseerde en verwachte inkomingen van opcentiemen en fiscale uitgaven. De Vlaamse begroting berekent de afrekeningen op basis van de Vlaamse inningscoëfficiënt⁸² en houdt ook rekening met de staartkohieren⁸³, wat mede resulteert in een raming die 4,4 miljoen euro positiever is dan de federale raming van -162,9 miljoen euro.

De verwachte afrekeningen dalen met 270,4 miljoen euro ten opzichte van de begrotingsaanpassing. De negatieve afrekening met betrekking tot aanslagjaar 2025 bedraagt -207,1 miljoen euro en maakt deel uit van dat verschil. Die afrekening is voornamelijk te verklaren door de neerwaartse aanpassing van de groeiverwachting van het aanslagjaar 2025 en de uitvoeringscijfers over aanslagjaar 2024, die lager uitvielen dan de ramingen over aanslagjaar 2024 waarop de voorschotten van aanslagjaar 2025 waren gebaseerd.

⁸¹ De ramingen voor aanslagjaar 2026 zijn gebaseerd op de realisaties van aanslagjaar 2024, waarop de verwachte groei wordt toegepast voor de aanslagjaren 2025 en 2026. Bij de begrotingsaanpassing 2025 werd nog uitgegaan van een groei van de opcentiemen (constante wetgeving) van 2,95 % voor aanslagjaar 2025, terwijl deze bij de begrotingsopmaak 2026 herzien werd tot 2 %.

⁸² De inningscoëfficiënt wordt opgesplitst volgens het Vlaamse inningsritme voor de uitvoering van het aanslagjaar over de begrotingsjaren.

⁸³ De staartkohieren zijn de kohieren die buiten de normale aanslagtermijn van 18 maanden vallen.

De daling van de fiscale uitgaven met 262,3 miljoen euro volgt voornamelijk uit de uitdoving van de woongerelateerde fiscale uitgaven (-105,2 miljoen euro) en de afschaffing van het fiscaal voordeel voor het gebruik van PWA- en dienstencheques (-157,4 miljoen euro).

ANTWOORD

Er wordt akte genomen van de bemerking van het Rekenhof.

4.4 Gewestelijke belastingen

Kilometerheffing

De Vlaamse Regering voegt bij de berekening van de kilometerheffing een extra ontvangst toe van 15 miljoen euro naar aanleiding van het op kruissnelheid komen van de tariefverhoging vanaf 1 juli 2025. Deze forfaitaire toename van de ontvangsten wordt beperkt toegelicht in de BBT en is niet verder onderbouwd, waardoor het onduidelijk is waarop deze extra ontvangsten gebaseerd zijn.

Daarnaast worden er in 2026 ook nog 125 miljoen euro extra ontvangsten voorzien uit de CO₂-tariefdifferentiatie die wordt ingevoerd vanaf 1 juli 2026. Die raming bevat echter meer dan gemiddelde onzekerheden:

- Aangezien de kilometerheffing in Vlaanderen momenteel geen CO₂-heffing omvat, zijn er nog geen gegevens beschikbaar over de verdeling van voertuigen naar CO₂-emissieklasse op het wegnnet dat onder de tolheffing valt.
- Er is momenteel geen zekerheid over de snelheid waarmee de vrachtwagenvloot zal vergroenen.
- Beleidsmaatregelen op Europees of federaal niveau (zoals subsidies, normering of fiscale stimuli) kunnen een grote impact hebben, maar hun timing en effectiviteit zijn moeilijk te voorspellen.

Spelen en weddenschappen

Volgens de algemene toelichting blijft de al bij de initiële begroting 2025 voorziene 40 miljoen euro extra ontvangsten ingevolge de aanpassing van de tarieven voor online spelen en weddenschappen ook in de begroting 2026 behouden in de raming. Het Rekenhof merkte in zijn verslagen bij de initiële en aangepaste begroting 2025 op dat het programmadecreet geen bepaling bevatte over de aanpassing van de tarieven voor spelen en weddenschappen omdat de geplande vereenvoudiging en harmonisering van de heffingen inzake spelen en weddenschappen overleg met de andere gewesten vereist. Het overleg is nog altijd aan de gang, waardoor er nog altijd geen decretale grondslag is voor de aanpassing van de tarieven.

ANTWOORD

Er wordt akte genomen van de bemerking van het Rekenhof.

4.5 Andere ontvangsten

Vlaams Verwerkingscentrum (VVC)

De initiële begroting 2026 voorziet in de oprichting en de uitbouw van een Vlaams Verwerkingscentrum (VVC) om snelheidsovertredingen afkomstig van de AWV-trajectcontroles⁸⁴ op gewestwegen te verwerken en te innen. De federale administratie worstelt met de verwerking

van de snelheidsovertredingen, waardoor de overtredingen maar gedeeltelijk kunnen worden verwerkt. Vlaanderen zou daarmee een deel van deze administratieve last willen overnemen.

Noodzakelijke Vlaamse regelgeving

Het VVC zou vanaf medio 2026 operationeel worden. De effectieve ingangsdatum is echter onzeker omdat de nodige decretale bepalingen⁸⁵ vereist zijn en nog diverse protocollen en samenwerkingsakkoorden (met de DIV⁸⁶, het Rijksregister, en de politierechtbanken en parketten) moeten worden afgesloten. Een eventuele vertraging heeft een directe impact op de voor 2026 realiseerbare ontvangsten.

Ontvangstenraming

De Vlaamse Belastingdienst raamt de jaarlijkse ontvangsten voor het Vlaams Gewest op 122,8 miljoen euro, op basis van een stabiel aantal snelheidsovertredingen. Voor de begroting 2026 wordt de ontvangst verminderd tot 50 miljoen euro, ervan uitgaand dat de regeling medio 2026 in voege kan treden.

De behandeling van de regionale boetes gebeurt tot nu toe door de federale overheid en wordt gefinancierd met federale middelen. Het Vlaams Gewest ontvangt voor overtredingen die verband houden met zijn bevoegdheid een deel van de ontvangsten uit verkeersboetes. De federale ramingen houden nog geen rekening met de opstart van het VVC. Voorlopig wordt uitgegaan van 167,2 miljoen euro onmiddellijke inningen ten opzichte van 140,7 miljoen euro voor 2025. Het lijkt onwaarschijnlijk dat het Vlaamse initiatief 50 miljoen euro extra opbrengsten (op een half jaar) zou opleveren bovenop wat het federale niveau al heeft ingecalculeerd. De vraag rijst naar de gevolgen voor het verkeersveiligheidsfonds en de geraamde overdracht van middelen naar Vlaanderen.

Omgeving - Vlaams fonds voor uitgebreide producentenverantwoordelijkheid

De Vlaamse Regering heeft op 14 juli 2025 het voorontwerp van decreet principieel goedgekeurd dat instemt met het samenwerkingsakkoord tussen het Vlaams Gewest, het Waals Gewest en het Brussels Hoofdstedelijk Gewest over het kader voor de uitgebreide producentenverantwoordelijkheid (UPV) voor bepaalde afvalstromen en zwerfvuil. De samenwerkingsovereenkomst UPV en Zwerfvuil dient door de verschillende parlementen goedgekeurd te worden en uiterlijk tegen eind 2025 gepubliceerd te worden in het Belgisch Staatsblad. Het samenwerkingsakkoord creëert enerzijds een interregionaal kader voor het beleid rond de uitgebreide producentenverantwoordelijkheid en anderzijds voert het een regeling in voor de uitgebreide producenten-verantwoordelijkheid voor zwerfvuil overeenkomstig het principe *de vervuiler betaalt*.

Het voorontwerp van programmadecreet bij de begroting 2026 voorziet voor het gedeelte van de heffingen die aan het Vlaams Gewest zijn toegewezen, in de oprichting van een organiek begrotingsfonds *Vlaams fonds voor uitgebreide producenten-verantwoordelijkheid*. In de ontwerp-begroting 2026 wordt een ontvangst voor dit begrotingsfonds geraamd van 74 miljoen euro. Die geraamde ontvangsten zijn onzeker, aangezien het anticipeert op de nog te nemen decretale bekrachtigingen door de betrokken parlementen en de publicatie in het Belgisch Staatsblad voor 31 december 2025. Bij ontstentenis van tijdige goedkeuring en publicatie wordt de heffing met 1 jaar uitgesteld. Een heffing kan immers niet retroactief worden geïnd.

ANTWOORD

Er wordt akte genomen van de opmerking van het Rekenhof.

⁸⁵ Het ontwerp van programmadecreet bij de begroting 2026 bevat geen dergelijke bepalingen.

⁸⁶ Dienst Inschrijving Voertuigen.

5 Analyse van de uitgaven

5.1 Beleidsdomein Financiën en Begroting

Verantwoording decreetbepalingen

In tegenstelling tot vorige jaren worden overdrachtsbepalingen gekoppeld aan nominatim-participaties. Zo zijn er overdrachtsbepalingen voor LRM, Vlaamse Havens, Imec I-start of Imec EU Pilot Line. Die overdrachtsbepalingen zijn zonder voorwerp, aangezien voor de kapitaalinvrengen in deze participaties reeds alle nodige vastleggingen zijn gebeurd. Aangezien de beslissing van de Vlaamse Regering tot aankoop van Brussels Airport Company (BAC) in 2025 zou worden gerealiseerd, zou ook de overdrachtsbepaling voor BAC zonder voorwerp moeten zijn. De bepaling verwacht openstaande vastleggingen (encours) met beschikbare vastleggingskredieten. Eind 2024 was er voor het artikel CBo-1CEX2BA-PA in totaal slechts 7,3 miljoen euro vastleggingskrediet nog niet vastgelegd. Indien verantwoord beveelt het Rekenhof aan voor dit begrotingsartikel af te stappen van een overdrachtsbepaling op het niveau van basisallocaties.

ANTWOORD

Er wordt akte genomen van de opmerking van het Rekenhof.

Correctie toegekende index 2025

Het Rekenhof stelt vast dat bij de begrotingsopmaak een correctie wordt doorgevoerd voor te veel toegekende indexeringen in 2025. Bij de begrotingsaanpassing 2025 werd er bij de indexatie rekening gehouden met een groei van de gezondheidsindex over 2025 met 3 %. Ondertussen heeft het Federaal Planbureau de verwachting voor de groeivoet van de gezondheidsindex in september en oktober bijgesteld naar 2,6 % voor 2025. Dat is nog altijd een voorlopige raming voor 2025. Het verschil wordt in de begroting op de verschillende begrotingsartikelen gecorrigeerd, waardoor de vastleggings- en vereffeningskredieten globaal dalen met respectievelijk 17,1 miljoen en 12,2 miljoen euro. Het Rekenhof wijst erop dat in vorige begrotingsjaren toegekende indexeringen nadien niet meer werden gecorrigeerd. Het beveelt aan toe te lichten of deze correctie een structurele beleidsbeslissing vormt van de Vlaamse Regering die voortaan zowel in positieve als negatieve zin zal worden toegepast.

ANTWOORD

Er wordt akte genomen van de opmerking van het Rekenhof.

Beschikbaarheidsvergoeding kilometerheffing

In de algemene toelichting wordt *het totale benodigde budget, incl. een marge van 1,0 miljoen euro voor onvoorziene uitgaven, geraamd op 104,2 miljoen euro. De raming is gebaseerd op input van Viapass. De toename van de uitgaven is voornamelijk het gevolg van de contractueel voorziene indexering. Daarbovenop wordt er een besparing ingevoerd van 10,0 miljoen euro.* De algemene toelichting vermeldt niet dat het gaat om de werkingskosten (voornamelijk beschikbaarheidsvergoedingen) die dienen te worden betaald in het kader van de kilometerheffing.

Nergens wordt onderbouwd hoe de voorziene besparing van 10 miljoen euro (van 104 miljoen euro naar 94 miljoen euro) kan worden gerealiseerd. Volgens het departement FB bedragen de

contractueel voorziene vergoedingen DBFMO⁸⁷ Vlaanderen en EETS⁸⁸ Vlaanderen ca. 100 miljoen euro. Een analoge besparing bij de initiële begroting 2025 leidde er uiteindelijk toe dat bij de begrotingsaanpassing 2025 de initieel doorgevoerde kredietvermindering opnieuw aan het vereiste krediet werd toegevoegd.

In de meerjarenraming evolueren de uitgaven voor de kilometerheffing bij constant beleid in functie van de inflatie en de verwachte ontvangsten naar 102,6 miljoen euro of een stijging van 8,4 miljoen, vertrekkend van 94,2 miljoen euro bij constant beleid. Om de hiervoor aangehaalde redenen is het bedrag van 94,2 miljoen euro dat als basis wordt gebruikt voor de extrapolatie naar volgende jaren, onvoldoende onderbouwd.

ANTWOORD

Er wordt akte genomen van de opmerkingen van het Rekenhof.

5.2 Beleidsdomein Onderwijs en Vorming

Agentschap voor Onderwijsdiensten (AGODI)

In 2021 nam de Vlaamse Regering de beslissing om het elektronische personeelsdossier van het onderwijzend personeel te vernieuwen en voorzag het in 14 miljoen euro aan vastleggings- en vereffeningskredieten. Hoewel het project eind 2024 nog niet gefinaliseerd was, waren alle kredieten grotendeels opgebruikt. Hoewel middelen noodzakelijk zijn om de bedrijfscontinuïteit van het elektronisch personeelsdossier van het onderwijzend personeel te verzekeren, voorziet de initiële begroting 2026 (net als de initiële begroting 2025 en de begrotingsaanpassing 2025) hiervoor niet in de nodige middelen.

ANTWOORD

In de conceptnota digiplan (VR 2025 0205 MED.0137/1Quater) werd 10 miljoen euro (in 2025 en in 2026) voorzien voor Persona: digitalisering onderwijzend personeelsgegevens.

Momenteel loopt er een audit van het project 'Persona'. Nadat de resultaten gekend zijn zal gekeken worden of de voorziene middelen verder vastgelegd kunnen worden.

Besparingen op de loonkredieten van onderwijzers

Binnen het beleidsdomein Onderwijs en Vorming worden in 2026 besparingen op de loonkredieten van onderwijzend personeel gebudgetteerd van 94,1 miljoen euro, met name op levensbeschouwelijke vakken (-33,3 miljoen euro⁸⁹), temperen groei secundair onderwijs (-50 miljoen euro) en rationalisatie lonen volwassenenonderwijs (-10,8 miljoen euro). Hoewel er voor de besparingsmaatregelen nog geen wetgevend kader is uitgewerkt, werden ze al in mindering gebracht op de provisies *provisioneel krediet in het kader van digisprong*⁹⁰ (-14,8 miljoen euro) en *provisioneel krediet voor uitgaven (voor personeel, instellingen en leerlingen) om de onderwijskwaliteit te verhogen*⁹¹ (-79,3 miljoen euro). De realisatie van de besparingsmaatregelen zal sterk afhangen van de tijdige uitwerking van het wetgevend kader, waar momenteel nog grote onzekerheid over is.

⁸⁷ Design, Build, Finance, Maintain and Operate.

⁸⁸ Europese richtlijn voor elektronische tolheffing.

⁸⁹ Telkens zowel vastleggings- als vereffeningskredieten.

⁹⁰ FB0-1FBE2AB-PR.

⁹¹ FCo-1FBE2AA-PR.

ANTWOORD

Er wordt akte genomen van de opmerking. In 2026 zullen de maatregelen verder worden uitgewerkt en geïmplementeerd, rekening houdend met de afspraken in het kader van het regeerakkoord.

Toelichting bij de begroting van de universiteiten en hogescholen

De BBT bevat geen informatie over de geraamde ontvangsten en uitgaven van de hogeronderwijsinstellingen. Het ontbreken van die toelichting leidt ertoe dat de samenstelling van de bedragen opgenomen in de tabel netto-beleidsruimte van de algemene toelichting voor de lijn *evolutie van de niet-betoelaagde ESR uitgaven* onduidelijk is.

De algemene toelichting bevat wel een overzicht van de evoluties van de belangrijkste ontvangstenrubrieken, maar die informatie is globaal over alle hogeronderwijsinstellingen heen en er wordt ook geen duiding gegeven over de fluctuaties.

ANTWOORD

Er wordt akte genomen van de opmerking. In de toekomst zal gekeken worden hoe de toelichting bij de ESR-begrotingen van de universiteiten en hogescholen verder kan geoptimaliseerd worden.

5.3 Beleidsdomein Welzijn, Volksgezondheid en Gezin*Besparingen*

De haalbaarheid van de hierna vermelde besparingsmaatregelen is onzeker.

Verrekenen van reserves (12 miljoen euro vastleggings- en vereffeningskredieten)

De Vlaamse Regering besliste om de historisch aangelegde reserves binnen de voorzieningen meer te activeren en mee in rekening te brengen bij toekenning van nieuwe subsidies. De algemene toelichting stelt dat in overleg met de sector hiervoor een evenwichtige en juridisch robuuste benadering wordt uitgewerkt waarbij een doelmatige besteding van publieke middelen en ondernemerschapssstimulansen elkaar niet uitsluiten. De beslissing zou een besparing van 12 miljoen euro opleveren (zowel vastleggings- als vereffeningskredieten), waarvan 7 miljoen euro bij het departement Zorg. Die budgetvermindering kan volgens de algemene toelichting, in functie van verdere uitwerking en toepassing, bij de volgende begrotingsronden beleidsdomeinbreed herschikt worden. Zolang de exacte uitwerking van deze maatregel of de regelgeving niet beschikbaar is, kan het Rekenhof de haalbaarheid van deze maatregel niet inschatten. Het vraagt zich ook af hoe de voorzieningen hierbij gelijk behandeld kunnen worden. Het Rekenhof vraagt dat deze regeling goed wordt geconcipieerd om te vermijden dat de instellingen gestimuleerd worden om hun reserves te besteden aan minder nuttige uitgaven uit angst om ze te verliezen.

Stopzetting systeembuffer VIPA (22,9 miljoen euro vastleggings- en vereffeningskredieten)

De besparing door de stopzetting van een systeembuffer binnen de klassieke financiering kan aan vastleggingskant gerealiseerd worden door minder projecten goed te keuren. De besparing in vereffeningskredieten kan niet onmiddellijk gerealiseerd worden, aangezien deze afhankelijk is van de in het verleden goedgekeurde projecten (uitstaand bedrag). Door deze besparingsmaatregel zijn er voor de klassieke financiering bij het VIPA⁹² voor slechts 33 miljoen euro aan vereffeningskredieten begroot. Het VIPA schat zelf in dat er nood is aan 68,2 miljoen euro vereffeningskredieten voor 2026. Het Rekenhof schat het benodigde vereffeningskrediet tussen de

⁹² Vlaams Infrastructuurfonds voor Persoonsgebonden Aangelegenheden.

48 en 67,8 miljoen euro op basis van respectievelijk het minimumpercentage en het gemiddeld percentage van de afwikkeling van het uitstaand bedrag in de voorbije jaren, wat duidt op een tekort van ongeveer 30 miljoen euro.

Besparingen gezinszorg (25 miljoen euro vastleggings- en vereffeningskredieten)

De besparingsmaatregelen gezinszorg worden in de BBT opgesplitst onder *opheffen bevrozen behoud urencontingent en stopzetting erkenning voor diensten die de minimale invulling van het urencontingent niet halen gedurende 2 jaar op rij en verhoging efficiëntie urencontingent*. De administratie stelt dat *het departement Zorg en het kabinet WVG bezig zijn met het uitwerken van een kader hoe deze maatregelen vormgegeven zullen worden*. Hierdoor kan het Rekenhof de haalbaarheid van deze maatregelen niet inschatten.

Maatregelen woonzorgcentra (45,3 miljoen euro vastleggings- en vereffeningskredieten)

- De bijkomende kost door de toegenomen zorgzwaarte, oorspronkelijk ingeschat op 9 miljoen euro, werd verminderd met 8 miljoen euro. Hiervoor verwijst de administratie naar een onderbenutting op de uitvoering *basistegemoetkoming zorg (BTZ)*. Dit element is pas definitief gekend bij de begrotingsaanpassing. Het Rekenhof kan de haalbaarheid van deze maatregel op dit moment niet inschatten.
- Voor de toepassing van de aanpassingscoëfficiënt op 2,7 miljard euro BTZ verwijst de administratie naar de aanpassing van de berekeningswijze in samenspraak met het kabinet. De te realiseren doelstelling bedraagt 29,3 miljoen euro. Zolang de exacte uitwerking van deze maatregel of de regelgeving niet beschikbaar is (er is een aanpassing van een besluit van de Vlaamse Regering nodig), kan het Rekenhof de haalbaarheid van deze maatregel niet inschatten.
- Door een striktere handhaving door meer en onaangekondigde controles zou er 8 miljoen euro bespaard worden. Hierbij gaat de administratie ervan uit dat voor 1 % van de bewoners er 1 categorie te hoog ingeschaald werd. Ook bij deze maatregel is het moeilijk om in te schatten of dit haalbaar is.

ANTWOORD

We nemen akte van de opmerkingen van het Rekenhof en verwijzen naar de bespreking in de commissie Welzijn, Volksgezondheid, Gezin, Armoedebestrijding en Gelijke Kansen.

Meerjarenraming - WVG

De besparing die werd ingeschreven bij begrotingsopmaak 2025 voor de afstemming van de inkomensgrenzen voor de schooltoeslag op de studiebeurzen, moet worden geschrapt in de meerjarenraming. Bij de begrotingsopmaak 2026 werd beslist om een grotere besparing in te voeren op de schoolbonus. In tabel V-8 maatregelen Welzijn is deze besparing nog opgenomen onder de overige maatregelen.

ANTWOORD

We nemen akte van de eerder formele opmerking van het Rekenhof.

5.4 Beleidsdomein Cultuur, Jeugd, Sport en Media

5.4.1 Cultuur

Hertekening museale instellingen

De Vlaamse Regering keurde op 3 oktober 2025 een conceptnota goed over de hertekening van het landschap eigen museale instellingen en van de beeldende kunsten. Tegen 2028 zou de hervorming afgerond moeten zijn.

Het nieuwbouwproject voor M HKA wordt geschrapt, waardoor 130 miljoen euro vrijkomt. Voor deze nieuwbouw was eind 2024 al 12 miljoen euro vastgelegd en 0,2 miljoen euro uitbetaald. Van de 130 miljoen wordt 35 miljoen euro aangewend voor de hertekening van het museumlandschap. De hervorming houdt onder andere in dat een aantal musea van lokale overheden (SMAK, Hof van Busleyden en het FeliX Art+Eco museum) overgedragen worden naar de Vlaamse overheid. Het Rekenhof wijst erop dat dit ook een verschuiving van financiële lasten betekent van die lokale overheden naar de Vlaamse overheid. Daarnaast wijst het Rekenhof op zijn opmerkingen in het rekeningenrapport over kunstwerken en vraagt het bijgevolg voldoende aandacht te besteden aan bv. eigendoms kwesties.

ANTWOORD

Er wordt akte genomen van de opmerking van het Rekenhof.

Cultuur- en jeugdinfrastructuurbeleid

De initiële begroting 2026 voorziet⁹³ voor het cultuur- en jeugdinfrastructuurbeleid in 33 miljoen euro vereffeningskrediet. Volgens de recentste betaalkalender van het departement CJM is er nood aan 57,5 miljoen euro vereffeningskrediet en is er dus een tekort van 24,5 miljoen euro. Het departement liet weten dat in het voorjaar van 2026 de problematiek grondig in kaart zal worden gebracht en dat, in de begrotingsaanpassing 2026, de nodige compensaties zullen worden doorgevoerd op basis van een zo realistisch mogelijke inschatting (onder meer door actualisering van het uitstaand bedrag).

In dit kader blijft ook de financiering van de renovatie van de Opera Gent onduidelijk. Het gebouw van Opera Gent is eigendom van Stad Gent, die door besparingen de financiering van infrastructuurprojecten zoveel als mogelijk *on hold* zet. De vraag stelt zich in hoeverre de Vlaamse overheid deze financiering zal (moeten) overnemen. De investeringssubsidies van de Vlaamse overheid zijn voorlopig vastgesteld op 25 miljoen euro. Een duidelijke beleidsbeslissing over de financiering van het infrastructuurproject en overeenstemmende integratie in de meerjarenraming is aangewezen.

ANTWOORD

Er wordt akte genomen van de opmerking van het Rekenhof.

5.5 Beleidsdomein Mobiliteit en Openbare Werken

Geïntegreerd investeringsprogramma 2.0 (GIP)

Het regeerakkoord en de beleidsnota Mobiliteit en Openbare Werken (MOW) formuleerden de ambitie om een meerjarig, legislatuuroverschrijdend en budgettair afgedekt geïntegreerd investeringsplan (GIP) voor het beleidsdomein MOW op te maken. Hoewel beide beleidsdocumenten voorzagen dat het vernieuwde GIP ten laatste bij de begrotingsaanpassing 2025 ter goedkeuring zou worden voorgelegd aan de Vlaamse Regering en het Vlaamse Parlement, werd het GIP 2.0 uiteindelijk op 14 juli 2025 meegedeeld aan de Vlaamse Regering. Het Rekenhof staat positief tegenover de publicatie van een GIP 2.0⁹⁴, dat het investeringsplan voor drie jaar (2025-2027) omvat. Jaarlijks voorziet het GIP 2.0 gemiddeld in 2.503 miljoen euro investeringsmiddelen, die toegekend worden aan investeringen gegroepeerd binnen 11 overkoepelende programma's (o.a. asset management, duurzaam personenvervoer en modal shift ...). Voor grote projecten met een horizon verder dan 2029 geeft het GIP 2.0 een doorkijk tot 2040.

⁹³ HBO-1HBF2BD-WT.

⁹⁴ VR_2025_1407_MED.0277-2_GIP_2025-2029_van_het_beleidsdomein_MOW_-_bijlage_BIS_agvt6z.pdf.

De Vlaamse Regering zal pas bij de begrotingsaanpassing 2026, samen met de actualisatie van het GIP, de budgettaire link maken met het GIP 2.0. Hierdoor stelt het Rekenhof vast dat een aantal beslissingen uit het GIP 2.0 ontbreken in de begrotingsopmaak 2026. De uitgavenbegroting van de verschillende entiteiten is bovendien nog niet afgestemd op het voorgelegde GIP 2026.

Zo voorziet het GIP 2026 nog in 67,5 miljoen euro voor structureel onderhoud bij het Agentschap Wegen en Verkeer, in 44,4 miljoen euro voor investeringen in waterinfrastructuur bij het departement Mobiliteit en Openbare Werken en het Agentschap Maritieme Dienstverlening en Kust, en in 8 miljoen euro voor de Tweede Tijsmanstunnel bij Lantis. Deze investeringskredieten werden nog niet aan de relevante begrotingsartikelen van de entiteiten toegekend, maar werden voorlopig gecentraliseerd op het nieuwe begrotingsartikel⁹⁵ om later te bestemmen. Daarnaast stemmen de vastleggingen ten bedrage van 195 miljoen euro voor de hoofdwerken van Oosterweel in het GIP 2026 (te financieren binnen het financieel model) niet overeen met de vereiste of begrootte kredieten bij Lantis (zie verder bij de opmerking over Lantis). In de BBT ontbreekt de inhoudelijke informatie over (investerings)projecten of de uitvoering van beleidsplannen.

In afwachting van de publicatie van het GIP 2.0 werden de investeringskredieten van het beleidsdomein MOW (met uitzondering van het constant beleid) zowel bij de initiële als bij de aangepaste begroting 2025 centraal op een provisie-artikel⁹⁶ ingeschreven, waardoor de begroting geen transparant beeld gaf over de investeringen die binnen het beleidsdomein MOW zullen worden gerealiseerd. Na goedkeuring van het GIP 2.0 dienden de investeringskredieten voor 2025 via een aparte nota van de Vlaamse Regering te worden herverdeeld naar de relevante begrotingsartikelen. Begin november 2025 waren er nog nauwelijks herverdelingen doorgevoerd op het betrokken provisieartikel. Het uitblijven van tijdige herverdelingen veroorzaakt onzekerheid en bemoeilijkt de investeringsplanning van de entiteiten.

De logica om te werken met een provisieartikel wordt in de ontwerpbegroting 2026 doorbroken, aangezien de middelen getransfereerd zijn naar één nieuw begrotingsartikel (inclusief het uitbreidingsbeleid)⁹⁷ dat in 301,1 miljoen euro vastleggingskredieten voorziet. Het Rekenhof vindt deze werkwijze niet consistent. Het gebruik van het artikel *werking en toelage* impliceert namelijk dat de kredieten toegewezen zijn aan dit artikel en biedt de mogelijkheid om daarop rechtstreeks vastleggingen aan te rekenen, in tegenstelling tot een provisieartikel. Aangezien het GIP 2026 beschikbaar is, hadden de kredieten rechtstreeks toegewezen moeten worden aan de relevante begrotingsartikelen, gelet ook op de flexibiliteit die de begrotingsaanpassing en herverdelingen nog bieden. De centralisatie van investeringskredieten op één begrotingsartikel kan in 2026 opnieuw leiden tot onzekerheid bij de entiteiten over hun investeringsmogelijkheden.

Bijkomend formuleert het Rekenhof de volgende opmerkingen over het GIP 2.0.

- De horizon van het GIP 2.0 werd ingekort tot drie jaar, terwijl een periode van vijf jaar vooropgesteld werd. De minister engageerde zich om uiterlijk bij de begrotingsaanpassing 2026 een doorkijk tot 2030 voor te leggen aan de Vlaamse Regering⁹⁸.
- De scope van het GIP, zoals vastgelegd in de omzendbrief GIP⁹⁹, wordt niet gerespecteerd in het GIP 2.0, aangezien er ook middelen voor regulier onderhoud in opgenomen worden¹⁰⁰.

⁹⁵ MBo-1MFH2LD-WT investeringen MOW.

⁹⁶ MBo-1MFH2LB-PR. Bij de BO2025 waren op dit provisieartikel 341,2 miljoen euro aan vastleggingskredieten en 142,7 miljoen euro aan vereffeningskredieten ingeschreven. Bij de BA2025 is dit respectievelijk 339,3 miljoen euro aan vastleggingskredieten en 70,8 miljoen euro aan vereffeningskredieten.

⁹⁷ MBo-1MFH2LD-WT investeringen MOW: voorziet in 301,1 miljoen euro VAK en 78,6 miljoen euro VEK.

⁹⁸ BBT BO Mobiliteit en Openbare Werken 2026, p. 7.

⁹⁹ Omzendbrief MOW 2019 02 betreffende het geïntegreerd investeringsprogramma Beleidsdomein Mobiliteit en Openbare Werken.

¹⁰⁰ VR_2025_1407_MED.0277-2_GIP_2025-2029_van_het_beleidsdomein_MOW_-_bijlage_BIS_agvt6z.pdf, p. 15-16.

- Er blijven onduidelijkheden bestaan over het objectief afwegingskader, de evolutie van het GIP naar een plannings- en evaluatietool, en de rol van de vervoerregio's bij de opmaak van het (geactualiseerde) GIP.

De Mobiliteitsraad van Vlaanderen (MORA)¹⁰¹ formuleerde al een aantal aandachtspunten over het GIP. Ook het Rekenhof is recent een audit gestart naar het GIP.

ANTWOORD

Er wordt akte genomen van de opmerking m.b.t. het GIP.

Het is inderdaad correct dat de initiële timing voorzag om het GIP door te vertalen in de begroting bij de begrotingsaanpassing 2025. Zoals gekend werd het GIP meegedeeld in juli 2025. Dit had als implicatie dat bij het indienen van de begrotingsvoorstellen BO2026 in mei 2025, de finale bedragen nog niet waren gekend. Dit resulteert in het feit dat de nodige doorvertaling zal gebeuren bij de begrotingsaanpassing 2026. Deze doorvertaling zal onmiddellijk ook de actualisatie van het GIP betreffen, waarbij een doorkijk wordt voorzien naar 2029. Dit ligt in lijn met de initiële communicatie, zoals voorzien in het Regeerakkoord.

We beseffen echter dat er nog werkpunten zijn aan het GIP, zoals terecht aangehaald door de MORA en het Rekenhof, maar werken verder aan een verdere verbetering van het GIP. We zullen daarom ook onze volledige medewerking geven aan de audit van het Rekenhof.

Regulier onderhoud water- en weginfrastructuur

Uit de Asset Wijzer 2024¹⁰² blijkt dat de onderhoudsachterstand ten opzichte van de Asset Wijzer 2023 met 3,9 miljard euro is toegenomen van 10,66 miljard euro naar 14,55 miljard euro¹⁰³. De toenemende onderhoudsachterstand maakt dat de Vlaamse Regering ook in het GIP extra middelen voor regulier weg-, water- en kustonderhoud opneemt, hoewel het niet tot de scope van het GIP behoort¹⁰⁴. In 2026 gaat het om 50 miljoen euro die na actualisatie van het GIP bij de begrotingsaanpassing 2026 vanuit het GIP zal worden gecompenseerd naar de betrokken begrotingsartikelen¹⁰⁵. In de begroting 2026 stijgen de kredieten voor het regulier onderhoud van weginfrastructuur door het Agentschap Wegen en Verkeer alvast met 10 miljoen euro ten opzichte van de aangepaste begroting 2025¹⁰⁶, terwijl bij het Agentschap Maritieme Dienstverlening en Kust en de Vlaamse Waterweg vastleggingskredieten voor regulier onderhoud afnemen met respectievelijk 1,0 en 1,9 miljoen euro. Voor die drie entiteiten is bij de begroting 2026 271,9 miljoen euro vastleggings- en 271,5 miljoen euro vereffeningskredieten beschikbaar voor regulier onderhoud, wat ruim onvoldoende is in het licht van de noden. Zo stelt de Assetwijzer 2024 dat de benodigde middelen voor regulier onderhoud, om de assets in een aanvaardbare toestand te houden, 1,28 miljard euro per jaar bedragen¹⁰⁷.

¹⁰¹ Mora, Het geïntegreerd investeringsprogramma 2025-2027: een analyse (MORA_20251013_GIP_RAP.pdf).

¹⁰² Een rapport van het Managementcomité van het Beleidsdomein Mobiliteit en Openbare Werken waarin de actuele toestand van het patrimonium van het beleidsdomein MOW gemonitord wordt. Daarin wordt een raming gemaakt van de benodigde budgetten om de onderhoudsachterstand weg te werken.

¹⁰³ Een groot deel van de toename valt te verklaren door een uitbreiding van de scope met o.m. de varende vloot, de communicatie-infrastructuur en stelplaatsen en de actualisering van de eenheidsprijzen voor het berekenen van de vervangingswaarde. Ongeveer 1/5de van de stijging kan verklaard worden door een verslechtering van de toestand.

¹⁰⁴ VR_2025_1407_MED.0277-2_GIP_2025-2029_van_het_beleidsdomein_MOW_-_bijlage_BIS_agvt6z.pdf.

¹⁰⁵ 5 miljoen euro voor het Agentschap Maritieme Dienstverlening en Kust naar MCo-1MIH2UA-WT, 20 miljoen euro voor De Vlaamse Waterweg naar MBo-1MIH2WV-IS en 25 miljoen euro voor het Agentschap Wegen en Verkeer naar MDo-1MHH2QA-WT.

¹⁰⁶ Begrotingsartikel MDo-1MHH2QA-WT – *Onderhoud weginfrastructuur*.

¹⁰⁷ De Asset Wijzer 2024 geeft aan dat de beschikbare middelen voor regulier onderhoud jaarlijks 361 miljoen euro bedragen (2024, excl. btw).

Gelet op de onderhoudsachterstand van de vervoersinfrastructuur, acht het Rekenhof het aangewezen om in de BBT's bijkomende toelichting op te nemen over de voorziene en aangewende budgetten voor investeringen en onderhoud ten opzichte van de geraamde benodigde budgetten, op basis van de jaarlijkse Asset Wijzer, om de gerelateerde budgettaire risico's te duiden.

ANTWOORD

Er wordt akte genomen van de opmerkingen van het Rekenhof.

Lantis - Beheersmaatschappij Antwerpen Mobiel (BAM)

In september 2024 heeft de raad van bestuur van Lantis de biedingen van de aannemers voor de Oosterweelknoop en de Rechteroever goedgekeurd binnen de lopende NEC4-contracten. In zijn verslag bij de aangepaste begroting 2024 heeft het Rekenhof opgemerkt¹⁰⁸ dat wegens een tekort aan vastleggingskrediet Lantis de volledige verbintenissen¹⁰⁹ niet heeft vastgelegd. Ook waren de financieringsafspraken tussen Lantis en het Vlaams Gewest voor de overmachtrisico's nog niet concreetiseerd en niet voldoende toegelicht. De begroting 2025 bracht hierin geen fundamentele wijziging.

Uit verdere analyse blijkt dat de contractvoorwaarden van de NEC4-contracten voor de Oosterweelknoop en de Rechteroever tussen Lantis en de opdrachtnemers gelijk zijn voor alle onderdelen van het project en geen onderscheid maken in voorwaardelijkheid of financieringsbron. De contracten met de opdrachtnemer bevatten geen grondslag om sommige onderdelen van de verbintenissen budgettair anders te registreren. De aanbidding (offerte) voor de PFAS-saneringskosten, het grondverzet en andere overmachtrisico's is door Lantis onvoorwaardelijk aanvaard en goedgekeurd binnen de grenzen van de vooraf bepaalde aannames. Die aanvaarde aanbidding maakt ook integraal deel uit van de doelkost van september 2024. Als er door evoluerende inzichten of omstandigheden aannames worden gewijzigd, dan zal er via de contractuele procedures een aanpassing van de doelkost worden doorgevoerd.

Voor de in 2024 goedgekeurde biedingen van beide NEC4-contracten had Lantis overeenkomstig artikel 34, §1, van de Vlaamse Codex Overheidsfinanciën (VCO) bijkomend vastleggingsbudget op de aangepaste begroting 2024 moeten reserveren.

De ontwerpbegroting 2026 van Lantis bevat voor de hoofdwerven van de Oosterweelverbinding (die buiten de begrotingsdoelstelling worden gehouden) 740,2 miljoen euro vereffeningskredieten, voor PFAS-uitgaven 141 miljoen euro vereffeningskredieten en voor andere verontreinigingen 149,6 miljoen euro vereffeningskredieten. Voor de twee laatst genoemde investeringsposten voorziet de begroting 2026 niet in vastleggingskrediet. Daarmee wordt het tekort aan vastleggingskredieten voor de aangegane verbintenissen uit 2024 bestendig.

De verklaring in de algemene toelichting bij de begroting 2026 voor de evolutie in de vastleggingskredieten bij Lantis in vergelijking met de aangepaste begroting 2025 is alleszins onvolledig. Volgens de begrotingstabel 2026 van Lantis zijn er meer belangrijke variaties en bovendien vermeldt de algemene toelichting de stijging met 38 miljoen euro voor rente op overheidsschuld¹¹⁰ in VAK en VEK niet. De BBT beschrijft wel beknopt de diverse uitgaven en ontvangsten, maar geeft geen verdere uitleg bij de financieringsbehoefte of de leningen van de Vlaamse overheid.

¹⁰⁸ Rekenhof, Onderzoek van de aanpassing van de Vlaamse begroting voor 2024, p. 24-25.

¹⁰⁹ Slechts 2.197,6 miljoen euro in plaats van 4.577,7 miljoen euro.

¹¹⁰ De hoofdwerven van het Oosterweelprojecten worden geprefinancierd met leningen door de Vlaamse overheid, die later worden terugbetaald met toelinkomsten.

De algemene toelichting vermeldt wel de opname van de lening door Lantis bij de Vlaamse overheid van 896,9 miljoen euro¹¹¹, een vermindering met -231,1 miljoen euro ten opzichte van de aangepaste begroting 2025. De geplande opname van de lening bij de Vlaamse overheid dekt alleszins niet de voor 2026 geplande 1.080,3 miljoen euro aan uitgaven (in VEK) voor het Oosterweelproject, namelijk 740,2 miljoen euro voor de hoofdwerken, 49,5 miljoen euro voor studies en projectverzekering, 141 miljoen euro voor PFAS-uitgaven en 149,6 miljoen euro voor andere verontreinigingen. De begroting 2026 voorziet evenmin in andere financiële tussenkomsten van de Vlaamse overheid voor die investeringsuitgaven. Onder meer daardoor loopt het over te dragen begrotingstekort van Lantis op met 260,7 miljoen euro tot 1.081,4 miljoen euro. Het Rekenhof stelt daarbij vast dat een groot gedeelte van de PFAS-uitgaven en uitgaven voor andere verontreinigingen vooralsnog niet door de Vlaamse overheid wordt gedragen of geprefinancierd¹¹².

Het Rekenhof concludeert dat het gedeelte van de verbintenissen van de NEC4-contracten van Lantis die slaan op PFAS, grondverzet en andere overmachtrisico's (ongeveer 2.380,1 miljoen euro), nog altijd niet budgettair is vastgelegd en dat de geplande uitgaven 2026 voor de diverse overmachtrisico's niet volledig worden gefinancierd vanuit de Vlaamse overheid. De betrokken uitgaven, die binnen de begrotingsdoelstellingen worden genomen, wegen hoe dan ook op het geconsolideerd begrotingstekort van de Vlaamse overheid. Dat feitelijk, aanslepend begrotingstekort wordt onvoldoende toegelicht in de begrotingsdocumenten.

ANTWOORD

Er wordt akte genomen van de opmerkingen van het Rekenhof.

VVM De Lijn

Op 1 april 2025 heeft De Lijn de achterstallige indexatie van haar tarieven doorgevoerd, wat resulteert in een geraamde stijging van de netto-vervoersopbrengsten van 20,3 miljoen euro in 2025. De ontwerpbegroting 2026 van De Lijn gaat opnieuw uit van een stijging van opbrengsten uit ticketverkoop ten bedrage van 20 miljoen euro en een stijging van ontvangsten uit boetes voor zwartrijden ten bedrage van 30 miljoen euro. De netto-vervoersopbrengsten stijgen hierdoor met 20,1 % in de ontwerpbegroting 2026 van De Lijn. Doe bedragen worden ingehouden op de werkingstoelage. De stijging van de netto-vervoersinkomsten werd niet onderbouwd met een raming. Het is bijgevolg onzeker of de doelstellingen behaald zullen kunnen worden.

De werkingsuitgaven voor exploitanten dalen in de ontwerpbegroting van De Lijn met 11,1 miljoen euro en houden onvoldoende rekening met de opstapkost voor vergroening in de nieuwe contracten met exploitanten vanaf juli 2025. Daarin stelt De Lijn hogere vergroeningseisen aan het wagenpark van de exploitanten, met een meerkost voor De Lijn tot gevolg. Afhankelijk van het vergroeningstempo van de exploitanten kan de meerkost in 2026 oplopen tot ruim 20 miljoen euro. Deze impact wordt telkens op jaareinde gecompenseerd vanuit de investeringstoelage aan De Lijn.

ANTWOORD

In analogie met voorgaande jaren worden de kosten m.b.t. de vergroening van de exploitanten via kredietherverdeling gecompenseerd binnen de begroting van DMOW. Deze compensatie maakt deel uit van het GIP van deze legislatuur.

¹¹¹ De funding voor Lantis voor 2026 wordt geraamd op 775 miljoen euro + 121,9 miljoen euro aan gekapitaliseerde intresten (zie BBT Financiën en Begroting, p. 51).

¹¹² Daarmee wordt ook de robuustheid van het financieel model van Lantis voor de Oosterweelverbinding verder ondermijnd door bijkomende investeringsuitgaven, extra rentelasten en voorlopig ongewijzigde tolinkkomsten.

Nieuwe sluis Terneuzen

De BBT MOW stelt dat er voor het project Nieuwe Sluis Terneuzen geen kredieten worden ingeschreven¹¹³ omdat er conform de kasreeks geen ESR-aanrekenbare kosten voorzien worden in 2026. Het klopt echter niet dat er geen kosten meer volgen. Naar schatting zal er 8 miljoen aan projectkosten aangerekend worden op het al betaalde voorschot¹¹⁴. Hoewel er nog veel onzekerheid is in het kader van de onderhandelingen, gaat het GIP 2025-2027 verder uit van 15 miljoen euro aan bijkomende kosten met betrekking tot de eindafrekening van de samenwerking met Nederland in 2026, te financieren uit de gecentraliseerde investeringskredieten van MOW¹¹⁵.

Nog een onzekere factor betreft de kosten voor beheer en onderhoud die 28 jaar lang betaald zullen worden vanaf 2027, over de volledige periode geschat op meer dan 100 miljoen euro. Dit wordt niet voorzien in de meerjarenraming

ANTWOORD

Het DMOW heeft kennisgenomen van de geactualiseerde kasreeks waarbij er nog voor 8 miljoen euro aan projectkosten wordt verwacht. Deze actualisatie wordt verwerkt conform het boekhoudschema bij de begrotingsaanpassing 2026

5.6 Beleidsdomein Omgeving

5.6.1 Omgeving

Planschade watergevoelige openruimte gebieden (WORG's)

De Vlaamse Regering keurde op 19 juli 2024 139 gebieden definitief goed als watergevoelig openruimtegebied (WORG). Als aan de voorwaarden is voldaan, kunnen getroffen eigenaars een aanvraag indienen voor een planschadevergoeding.

De planschadevergoedingen zijn volledig ten laste van de Vlaamse overheid en worden aangerekend op het BRV-fonds, dat daarvoor een jaarlijkse toelage van 13,5 miljoen euro aan vastleggings- en vereffeningskredieten ontvangt vanuit het departement Omgeving¹¹⁶. De planschadevergoedingen worden uitbetaald door de Vlaamse Landmaatschappij, die via een interne stroom¹¹⁷ de middelen hiervoor zal ontvangen van het BRV-fonds.

Het begrotingsontwerp 2026 voorziet nog niet in vastleggings- of vereffeningskredieten bij de Vlaamse Landmaatschappij wegens het ontbreken van definitief afgeronde schaderapporten. De inhoudelijke toelichting van de BBT Omgeving verwijst echter naar omvangrijke planschadevergoedingen, zonder daarbij een concreet bedrag te vermelden, die naar aanleiding van de goedkeuring van de WORG's vanaf 2026 uitbetaald dienen te worden.

Het Rekenhof stelde vast dat er in oktober 2025 al 473 dossiers in behandeling zijn voor de opmaak van een schaderapport, waardoor de kans reëel is dat de eerste betalingen effectief begin 2026 zullen plaatsvinden.

ANTWOORD

¹¹³ Op de spiegelbegrotingsartikelen MBo-1MIH2VB-WT en MBo-9MIHAVB-OW wordt het al betaalde voorschot afgebouwd aan het tempo van de projectkosten. Bijkomende kosten worden alleen op begrotingsartikel MBo-1MIH2VB-WT aangerekend.

¹¹⁴ Op 31 december 2024 bedraagt saldo op het voorschot nog 70,4 miljoen euro, te verminderen met de kosten van 2025.

¹¹⁵ Herverdelingsartikel MBo-1MFH2LD-WT investeringen MOW.

¹¹⁶ QBO-1QCG2NX-IS.

¹¹⁷ QBZ-3QCG2NY-IS.

Er wordt akte genomen van de opmerkingen van het Rekenhof.

5.6.2 Energie en klimaat

Vlaams Klimaatfonds

Tekort

Het verschil tussen de historische inkomsten van het Vlaams Klimaatfonds enerzijds en de historische engagementen anderzijds leidt tot een geraamd tekort in het Vlaams klimaatfonds bij de initiële begroting 2026 van 56 miljoen euro. Het tekort wordt in belangrijke mate verklaard door het overgedragen negatieve saldo van 2024, de lagere veilingopbrengsten en de hogere compensaties voor indirecte emissiekosten.

In tegenstelling tot het begrotingsontwerp 2025 wordt het tekort niet meer opgevangen middels een toelage uit de reguliere middelen. Zoals vermeld in zijn verslag bij de initiële begroting 2025, dringt het Rekenhof er weliswaar op aan dat dergelijke afwijkingen tot een minimum worden beperkt, aangezien het een afwijking inhoudt van het principe dat begrotingsfondsen niet kunnen worden gespijsd met toelagen uit de algemene uitgavenbegroting zoals bepaald in artikel 15 van het VCO.

Uit het begrotingsontwerp en de BBT Energie en Klimaat blijkt echter niet welke budgettaire maatregelen de Vlaamse Regering zal nemen in 2026 om het tekort op het Klimaatfonds te reduceren of weg te werken.

Flexrechten

In de BBT Energie en Klimaat wordt verwezen naar het gebruik van de flexibiliteitsclausule, waarbij elk jaar emissierechten onder het European Trade System (EU ETS)¹¹⁸ aan de verkoop (veiling) worden onttrokken, geannuleerd en omgezet naar bijkomende emissierechten onder de Effort Sharing Regulation¹¹⁹. De verworven flexrechten worden opgenomen in de boekhouding van het Vlaams Gewest en kunnen in de toekomst ingezet worden als de vooropgestelde doelstelling inzake broeikasgasemissiereductie in de ESR-sector¹²⁰ niet gehaald wordt.

De BBT Energie en Klimaat vermeldt alleen de geraamde netto-ontvangsten via het EU ETS-systeem in 2026. In het kader van transparantie aan het Vlaams Parlement beveelt het Rekenhof aan om het geraamde verschil tussen de bruto-ontvangsten en de vermelde netto-ontvangsten te vermelden, waardoor de impact van het gebruik van de flexrechten beter wordt geduid.

Prefinanciering

In afwachting van de goedkeuring en decretale bekrachtiging door de betrokken parlementen van de intra-Belgische lastenverdeling voor de periode 2021-2030, en de ontvangst van het Vlaamse aandeel in Belgische veilingopbrengsten voor de periode 2023-2030, worden de uitgaven van het Klimaatfonds geprefinancierd via een provisioneel begrotingsartikel¹²¹ en diverse reguliere uitgavenartikelen¹²².

¹¹⁸ Het Europees emissiehandelssysteem (ETS) betreft enerzijds het gros van de emissiebronnen uit de sectoren energie en industrie, en anderzijds ook de luchtvaart. Voor deze sectoren geldt enkel een doelstelling voor het geheel van de EU.

¹¹⁹ De Effort Sharing Regulation (ESR) stelt voor elke Europese lidstaat een nationale doelstelling vast voor de vermindering van de uitstoot van broeikasgassen tegen 2030 voor de volgende sectoren: binnenlands vervoer (exclusief luchtvaart), gebouwen, landbouw, kleine industrie en afval.

¹²⁰ Bindende Belgische doelstelling van -47 % in 2030 ten opzichte van 2005.

¹²¹ QEO-1QHB2IB-PR.

¹²² QEO-1QHB2IH-IS, QEO-1QHB2IK-IS en QEO-1QHB2IY-IS.

Bij effectieve kasontvangsten in het Klimaatfonds zullen de geprefinancierde uitgaven gedesaffecteerd worden. In het kader van transparantie en duiding aan het Vlaams Parlement lijkt het raadzaam om telkens een geraamde inschatting over de periode 2021-2026 op te nemen in de BBT Energie en Klimaat van het nog te desaffacteren geraamde bedrag.

Subsidie energie-intensieve bedrijven

Het begrotingsontwerp 2026 raamt uitgaven van 258,2 miljoen euro¹²³ vanuit het Vlaams Klimaatfonds naar het Fonds voor Ondernemen en Innoveren (FIO) als compensatie voor de indirecte emissiekosten voor bedrijven in energie-intensieve sectoren (ICL). In de periode 2023-2026 stegen de geraamde bedragen voor de compensatie voor indirecte emissiekosten van 81 miljoen euro naar 258,2 miljoen euro.

De compensatie voor de indirecte emissiekosten overschrijdt de verwachte inkomsten van het Vlaams klimaatfonds voor het begrotingsjaar 2026, waardoor geen ruimte meer is binnen het Vlaams Klimaatfonds voor directe klimaatmaatregelen. De subsidie is gericht op het vrijwaren van de concurrentiepositie van elektriciteitsintensieve afnemers en betreft noch een klimaatmitigatie- of adaptiemaatregel.

De Vlaamse Regering verkreeg in 2025 de goedkeuring van de Europese Commissie voor de wijziging van de formule voor de berekening van de compensatie Indirecte Emissiekosten (ICL) van 75 % naar 95 %. De activering van het uitzonderingsmechanisme werd door de Vlaamse Regering goedgekeurd voor de emissiejaren 2022 en 2023 en heeft een extra kostprijs van 45 miljoen euro. De financiering van deze bijkomende compensaties gebeurt niet via het Vlaams Klimaatfonds noch via de kredieten voor de compensatie voor indirecte emissiekosten¹²⁴, maar via het FIO. Deze budgettaire werkwijze bevordert niet de transparante opvolging van deze belangrijke subsidiestroom.

Bouwshift

Het regeerakkoord 2019-2024 bepaalde dat het Klimaatfonds het BRV-fonds (Beleidsplan Ruimte Vlaanderen) kan financieren voor het flankerend beleid ter implementatie van de bouwshift, meer bepaald voor de uitbetalingen van (lokale) planschadedossiers via het lokaal bouwshiftfonds.

In de conceptnota bouwshiftfonds (Vlaamse Regering, 23 februari 2022) werd een meerjarentraject voorzien tot 2030 met in totaal 675 miljoen euro aan vastleggingskredieten. In 2023 werd een eerste en enige schijf van 100 miljoen euro in vastleggingskredieten voorzien (95 miljoen euro ten behoeve van de lokale planschadedossiers en 5 miljoen euro voor de gewestelijke planschadedossiers). Het vastleggingskrediet is nog integraal ter beschikking, aangezien er tot nu toe nog geen uitbetalingen zijn gebeurd vanuit het lokaal bouwshiftfonds via de Vlaamse Landmaatschappij. Een verdere spijziging van het bouwshiftfonds hangt af van een actuele raming van de beschikbare marge op het Klimaatfonds. Binnen de begroting van het Vlaams Klimaatfonds is er ook in 2026 geen vrije ruimte om het flankerend beleid voor de implementatie van de bouwshift te financieren.

De ontwerpbegroting 2026 vermindert de toelage vanuit het Vlaams klimaatfonds naar de DAB BRV-fonds¹²⁵ van 50 miljoen euro bij begrotingsaanpassing 2025 tot 42 miljoen euro aan vereffeningskredieten. Noch de BBT Energie en Klimaat noch de BBT Omgeving verstrekken een onderbouwing. Het Rekenhof verwacht dat deze kredieten onderbouwd worden door een inschatting van de geplande herbestemmingen door de lokale overheden die planschade genereren.

ANTWOORD

¹²³ Raming op basis van een gemiddelde veilingprijs van 70,12 euro ton/CO₂ en een gedaald veilingvolume.

¹²⁴ Begrotingsartikel ECH-AECA5DC-WT (allocatie: 1EC369 – Compensatie Indirecte Emissiekosten (Carbon Leakage).

¹²⁵ QEO-1QHB2lh-IS.

Specifieke repliek met betrekking op tekort in het VKF, flexrechten, prefinanciering, ICL: Er wordt akte genomen van de opmerking van het Rekenhof.

Specifieke repliek met betrekking op de toelage vanuit het Vlaams klimaatfonds naar de DAB BRV-fonds: De vermindering van de toelage is een afspraak binnen de Vlaamse Regering. Zoals ook vermeld in de algemene toelichting bij de begrotingsopmaak 2026 is er 42 miljoen euro beschikbaar in 2026. Volgens ramingen is dat voldoende. De resterende 58 miljoen euro blijft beschikbaar voor de komende jaren.

Geen nieuwe beleidsruimte voor nieuwe klimaatmaatregelen in 2026

In september 2025 heeft de Vlaamse Regering de definitieve geactualiseerde versie van het Vlaamse Energie- en Klimaatplan 2021-2030 goedgekeurd, met inbegrip van de bijkomende maatregelen voor het behalen van de Vlaamse broeikasgas-emissiereductiedoelstelling van -40 % conform het Vlaams Regeerakkoord 2024-2029¹²⁶. De voorgestelde maatregelen leiden niet tot een budgettaire meervraag en dienen opgevangen te worden binnen de daartoe voorziene reguliere kredieten.

De ontwerpbegroting 2026 voorziet bijgevolg geen extra nieuwe vrije beleidsruimte voor de bijkomende maatregelen op de klimaatprovisie¹²⁷. Het beleidskrediet van 33,4 miljoen euro blijft beperkt tot de al besliste klimaatmaatregelen inzake stikstofherstel en landbouw (PAS) en tot de aanvulling van de onderfinanciering van de provisie bij de begrotingsaanpassing 2023.

Het is onduidelijk of de vooropgestelde bijkomende maatregelen zullen volstaan om de Vlaamse broeikasgasemissiereductiedoelstelling van -40 % en de Belgische emissie-reductiedoelstelling van -47 % tegen 2030 te behalen.

ANTWOORD

Uit de prognoses die bij het VEKP werden gemaakt en die op 18/7/2025 door de VR werd goedgekeurd, blijkt dat de bijkomende maatregelen zullen volstaan om de Vlaamse doelstelling te halen.

Mijn VerbouwPremie en EPC-labelpremie: overgangsmaatregelen

In het kader van de hervorming van de Mijn VerbouwPremie heeft de Vlaamse Regering op 24 oktober 2025 principieel een aantal overgangsmaatregelen goedgekeurd. Voor de Mijn VerbouwPremie geldt een overgangsbepaling waarbij aanvragen nog kunnen worden ingediend tot en met 28 februari 2026. Voor de EPC-labelpremie blijven aanvragen mogelijk tot en met 30 juni 2026. De kostprijs van deze overgangsbepalingen wordt geraamd op 55 miljoen euro: 23,2 miljoen euro voor de Mijn VerbouwPremie en 31,8 miljoen euro voor de EPC-labelpremie. De ontwerpbegroting 2026 houdt nog geen rekening met de budgettaire impact van deze overgangsmaatregelen. De financiering zou integraal gebeuren via het overgedragen saldo van het Energiefonds.

ANTWOORD

De budgettaire contouren worden toegelicht in het dossier dat op 24 oktober 2025 principieel werd goedgekeurd door de VR (nl. Wijziging diverse bepalingen Energiebesluit en BVCW van 2021: MVP, EPC-labelpremie en kortingsbon kwetsbare groepen).

¹²⁶ Conceptnota 4/7/2025 : "Maatregelen en basisprincipes in het kader van de definitieve actualisatie van het Vlaams Energie- en Klimaatplan (VEKP) 2021-2030".

¹²⁷ QEO-1QHE2IB-PR.

Mijn VerbouwLening: nieuwe aanrekeningmethodiek

Artikel 66 van het uitgavendecreet vermeldt dat in 2025 een nieuwe aanrekeningmethodiek zal worden opgestart voor de Mijn VerbouwLening. Bij deze nieuwe boekhoudkundige registratie zal de toekenning van de Mijn VerbouwLening eerst vastgelegd worden, zodat transparant gemonitord kan worden hoeveel van de machtiging is opgebruikt. De opname¹²⁸ van de Mijn VerbouwLening zal via een vereffeningskrediet geregistreerd blijven. Het verschil tussen de toegekende leningen en de opgenomen leningen zal gerapporteerd worden als uitstaand bedrag. Deze nieuwe aanrekeningmethode impliceert dat voor de volledige nieuwe leningstoeckenningen sneller in vastleggingskredieten moet worden voorzien. Het is onzeker of alle vastleggingskredieten¹²⁹ van 341 miljoen euro zullen volstaan om de nieuwe aanrekeningmethode toe te passen in 2026. De algemene toelichting en de beleids- en begrotingstoelichting vermelden wel de intentie om nog een begrotingsruiter op te nemen bij de begrotingsaanpassing van 2026 om de onbenutte kredieten van 2025 toe te wijzen aan 2026.

ANTWOORD

Bij de begrotingsaanpassing 2026 zullen de onderbenutte budgetten van 2025 inderdaad toegevoegd worden aan de kredieten van 2026. Dat zal ervoor zorgen dat de nieuwe aanrekeningmethodiek kan opgevangen worden binnen de voorziene machtiging.

Hernieuwbare energiestatistieken: onzekerheid en inschatting

De Europese richtlijn ter bevordering van de energieproductie uit hernieuwbare energiebronnen legt de lidstaten een bindende productiedoelstelling op voor hernieuwbare energie. Voor België bedraagt de relatieve doelstelling 13 % van het binnenlands eindverbruik. Voor de jaren na 2020 bepaalt de Europese regelgeving dat het minimumaandeel energie uit hernieuwbare bronnen in het bruto-eindverbruik, dat overeenstemt met het verplichte nationale streefcijfer voor 2020, in stand moet worden gehouden. België moet dus ook na 2020 blijven voldoen aan het minimumaandeel van 13 %.

De initiële begroting 2026 voorziet in een provisie¹³⁰ bij het Vlaams Energie- en Klimaatagentschap (VEKA) om tekorten aan hernieuwbare energie voor 2025 en, zo nodig, voor 2024 aan te zuiveren via de aankoop van hernieuwbare energiestatistieken (3,3 miljoen euro vastleggings- en vereffeningskredieten).

De raming voor 2026 houdt onzekerheden in, zoals het binnenlands eindverbruik en de evolutie van de lokale productie. Daarnaast is het niet uitgesloten dat ook na 2026 nog hernieuwbare energiestatistieken dienen te worden aangekocht. Noch de BBT Energie en Klimaat, noch de meerjarenraming vermelden wat de impact op 2027 en volgende jaren kan zijn.

ANTWOORD

Er wordt akte genomen van de opmerking van het Rekenhof.

5.6.3 Wonen

Subsidie Innovatieve projecten woonmaatschappijen

Vanaf 1 januari 2026 worden er geen nieuwe subsidieoproepen meer gelanceerd voor innovatieve projecten van woonmaatschappijen. Deze maatregel resulteert in een besparing van 10,1 miljoen

¹²⁸ Gezinnen hebben 36 maanden de tijd om de lening effectief op te nemen.

¹²⁹ QEO-1QEB2KB-PA.

¹³⁰ QEO-1QEE2KL-PR.

euro aan vastleggings- en vereffeningskredieten¹³¹ in de ontwerpbegroting 2026 van de Vlaamse Maatschappij voor Sociaal Wonen (VMSW). Voor de openstaande verbintenissen van 22,2 miljoen euro¹³² zullen de komende jaren nog vereffeningskredieten moeten worden opgenomen.

ANTWOORD

Er zullen komende jaren inderdaad de nodige vereffeningskredieten voorzien worden om het encours af te lossen

5.7 Beleidsdomein Kanselarij, Bestuur, Buitenlandse Zaken en Justitie

5.7.1 Justitie en Handhaving

Justitiehuizen en Elektronisch toezicht kosten

Door de inwerkingtreding van de wet van 18 juli 2025 houdende maatregelen met het oog op de vermindering van de overbevolking in de gevangenissen en tot invoering van de principiële onmogelijkheid om het elektronisch toezicht uit te voeren op de plaats waar het slachtoffer verblijft, wordt een belangrijke instroom van nieuwe personen onder elektronisch toezicht verwacht. Dit heeft tot gevolg dat Vlaanderen een grote toename zal kennen van het aantal opdrachten met betrekking tot elektronisch toezicht.

Op basis van het protocolakkoord tussen de federale regering en de gewesten¹³³ ontvangt de Vlaamse Gemeenschap 23,7 miljoen euro, gespreid over de begrotingsjaren 2025, 2026 en 2027¹³⁴. Dit moet de kosten dekken van Vlaanderen voor diezelfde periode, wat het protocolakkoord budgetneutraal maakt¹³⁵. Binnen het Agentschap Justitie en Handhaving bedraagt het geraamde uitgavenkrediet voor 2026 echter 12,9 miljoen euro¹³⁶. Uit de BBT is af te leiden dat ook deze meerkost door de federale overheid zal gefinancierd worden. Het Rekenhof stelt vast dat het Agentschap Justitie en Handhaving nog geen ontvangsten voorziet om deze meerkosten op te vangen. Volgens de administratie zal de afrekening pas gebeuren in 2028: het verschil tussen de reële kosten en de ontvangen bedragen zal via de federale dotatie worden verrekend.

Daarnaast kan het Rekenhof niet afleiden uit de algemene toelichting of de BBT hoe de financiering na 2027 vanuit de federale overheid zal afgehandeld worden. Volgens de Vlaamse administratie zal de financiering vanaf 2028 deel uitmaken van de gewone dotatie, met als nuance dat de mandaten als gevolg van de noodwet niet zullen meegeteld worden in de driejaarlijkse telling omdat hiervoor al een aparte financiering bepaald is en het om een tijdelijk gegeven gaat.

ANTWOORD

De geraamde kost voor de extra prestaties als gevolg van de federale beslissing bedraagt 23,7 miljoen euro voor de periode 2025 en met 2027. De geraamde kost voor 2026 bedraagt 12,9 miljoen euro. Dat is ook het bedrag dat de federale overheid in 2026 ter beschikking zal stellen van de Vlaamse overheid.

In de begroting 2026 worden de ontvangsten geboekt in de begroting van het Departement Financiën en Begroting en de uitgaven bij het Agentschap Justitie en Handhaving.

¹³¹ QFo-1QDB2QK-IS

¹³² De voorbije jaren werden voor 25,9 miljoen euro subsidies vastgelegd voor innovatieve projecten, waarvan 3,7 miljoen euro al is vereffend.

¹³³ VR 2025 1807 DOC.0752/2.

¹³⁴ in 2025: 3.274.834 euro; in 2026: 10.750.731 euro; in 2027: 9.658.081 euro.

¹³⁵ Deze ontvangsten zijn voorzien binnen het beleidsdomein Financiën en Begroting (CBo-9CCDACH-OW).

¹³⁶ SLo-1SAE2ZZ-LO (8 miljoen euro); SLo-1SAE2ZZ-WT (3,5 miljoen euro) en SLo-1SDE2JA-WT (1,4 miljoen euro).

Aangezien deze ontvangsten centraal worden geboekt, is het niet nodig deze opnieuw in te schrijven in de begroting van het Agentschap Justitie en Handhaving.

De eindafrekening van deze financiering zal gebeuren in 2028. Tussentijds wordt de financiering wel bijgestuurd in functie van de reële uitgaven. Op die manier blijft de federale bijdrage zo veel als mogelijk in lijn met de Vlaamse uitgaven. Een continue monitoring van de uitgaven zorgt er daarom voor dat de uitgaven en de inkomsten maximaal met elkaar in overeenstemming zijn. De eindafrekening zal dan in principe ook beperkt zijn tot de afrekening voor 2027.

Op basis van het huidige protocolakkoord eindigt de financiering in 2027. Deze financiering heeft tot doel het tijdelijke effect van tijdelijke maatregelen te ondervangen. Tenzij dit protocol een vervolg kent, zal vanaf 2028 enkel het normale dotatiemechanisme van de Bijzondere Financieringswet van toepassing zijn. Het spreekt voor zich dat een tijdelijk effect niet kan verrekend worden in een structurele financiering.

Jeugddelinquentie

In het kader van het regeerakkoord is een bijkomende investering inzake jeugddelinquentie beslist van 10 miljoen euro in 2026. Dit budget wordt, in afwachting van een correcte toewijzing aan de juiste begrotingsartikelen, ingeschreven op een provisieartikel¹³⁷. Dit budget zal onder meer gebruikt worden voor bijkomende personeelsuitbreidingen in de gemeenschapsinstellingen. Het Rekenhof vraagt om dit krediet zo snel mogelijk en ten laatste bij de begrotingsaanpassing 2026 te verdelen over de juiste begrotingsartikelen.

ANTWOORD

De verdeling van de provisie zal zo snel als mogelijk gebeuren.

Programmadecreet – Fonds Handhaving Vlaanderen en retributie Vlaams Handhavingsplatform

Artikel 70 van het ontwerp van programmadecreet creëert een nieuw begrotingsfonds, met name het *Fonds Handhaving Vlaanderen*. Dit fonds financiert de uitgaven voor de ontwikkeling en het onderhoud van het Vlaams Handhavingsplatform met ontvangsten uit (nieuwe) retributies en handhavingsopbrengsten van de entiteiten die bevoegd zijn voor het beleidsveld Justitie en Handhaving. Het is nog niet duidelijk hoeveel die voorziene opbrengsten zullen bedragen, waardoor het niet zeker is dat er voldoende ontvangsten worden gegenereerd om de voorziene onderhoudsuitgaven te financieren. Daardoor ontstaat het risico dat er onvoldoende middelen beschikbaar zijn binnen het begrotingsfonds om de kwaliteit en de ontwikkeling van het Vlaams Handhavingsplatform te garanderen.

ANTWOORD

In principe dient de retributie de financiering van het Vlaams Handhavingsplatform volledig te dekken. In zoverre onvoldoende middelen zijn zal het ontbrekende bedrag ten laste van de reguliere IT-kredieten van het Agentschap Justitie en Handhaving worden genomen

¹³⁷ Begrotingsartikel SLo-1SDE2JH-PR.

5.7.2 Digitalisering en Facilitair Management

Digitalisering Vlaamse overheid

Het Vlaams regeerakkoord voorziet in het kader van de digitalisering van de Vlaamse overheid een positieve bijstelling van 35 miljoen euro voor digitale beleidsdomein overschrijdende initiatieven, zoals de modernisering van Magda als geïntegreerd dataplatform en het centrum digitale veiligheid, artificiële intelligentie en veiligheidsbouwstenen. Ook bij de ontwerpbegroting 2026 werd een opstap voorzien van 35 miljoen euro, weliswaar verminderd door een besparing van 10 miljoen euro, dus netto 25 miljoen euro. De BBT geeft geen toelichting over de geplande besteding van deze middelen. Hoewel het om een aanzienlijk bedrag gaat, wordt de bijstelling niet expliciet vermeld in de tabel netto-beleidsruimte. In plaats daarvan is het opgenomen onder de categorie *overige*, wat de transparantie vermindert.

ANTWOORD

Het toegewezen budget van 35 miljoen euro zal specifiek worden ingezet voor een aantal essentiële speerpunten. Deze omvatten de transversale architectuur en interoperabiliteit, digitale veiligheid, een datagedreven overheid, kunstmatige intelligentie en digitale tweelingen, hoofdloketten en dossierbehandeling. Het Stuurorgaan Vlaams Informatie- en ICT-beleid adviseerde op 6 november 2025 de verdeling van het deel van deze middelen dat wordt ingezet in het kader van het VRD3-programma (Vlaanderen Radicaal Digitaal) richting de Vlaamse Regering, aan wie dit nog formeel ter goedkeuring moet worden voorgelegd. Het resterende deel van de middelen wordt door Digitaal Vlaanderen aangewend om haar beleid, gekoppeld aan de eerder genoemde speerpunten, verder te ontwikkelen en te implementeren.

VAC Antwerpen

Op 31 mei 2024 besliste de Vlaamse Regering om de opdracht *het ontwerpen, (ver)bouwen en ter beschikking stellen (via een huur) van een 'Gebouw' voor de Vlaamse overheid in Antwerpen* te gunnen en een huurovereenkomst af te sluiten. Buiten de jaarlijkse huurkost van ongeveer 10 miljoen euro per jaar na oplevering van het gebouw, dient de Vlaamse overheid eenmalige inrichtingskosten te betalen van ca. 6 miljoen euro bij de oplevering van het gebouw aan de verhuurder en zelf in ca. 11 miljoen euro aan losse inrichting, ICT-kosten en verhuiskosten te voorzien. Het Rekenhof stelt vast dat de eenmalige inrichtingskosten van 6 miljoen euro niet werden vastgelegd in 2024 (bij het aangaan van het contract), noch in 2025, en dat hiervoor ook in de ontwerpbegroting 2026 geen vastleggingskredieten zijn voorzien. Dit blijft een lacune. Voor de losse inrichting, ICT- en verhuiskosten werden wel al 1 miljoen euro vastleggingen geboekt in 2024 en 2025. De ontwerpbegroting 2026 voorziet niet in bijkomende vastleggingskredieten, terwijl het *meerjareninvesteringsprogramma* bouwprojecten van het Agentschap Facilitair bedrijf een kredietbehoefte van 6,2 miljoen euro voor 2026 inschrijft. Het Rekenhof vraagt de nodige vastleggingskredieten voor het VAC te voorzien in de begroting 2026.

ANTWOORD

Er wordt een amendement ingediend om VAK te voorzien.

5.7.3 Binnenlands Bestuur, Stedenbeleid en Audit Lokale Besturen

Gemeentefonds en verwante transfers

Zowel het programmadecreet¹³⁸ als de algemene uitgavenbegroting¹³⁹ voeren wijzigingen door in de transfers naar de gemeenten. Het gaat om de financiering op basis van open ruimte, de aanvullende Elia-compensatie, de subsidie voor kleine taalgrensgemeenten, het Plattelandsfonds, de opheffing van het investeringsdecreet¹⁴⁰ en de ondersteuning van een lokaal sociale-economiebeleid. Met de opheffing van het investeringsdecreet verdwijnen de transfers voor grootstedenbeleid en stadsvernieuwing. Via de algemene uitgavenbegroting wordt het Grootstedenbeleid heropgevestigd en komt er een derde transfer rond de uitdijende effecten van grootstad Brussel.

In zijn verslag *Onderzoek van de Vlaamse begroting 2020* en in het rekeningenrapport over 2023 stelde het Rekenhof al vast dat de vele extra transfers binnen en buiten het Gemeentefonds ertoe hebben geleid dat niet meer wordt voldaan aan de oorspronkelijke doelstelling van de decreetgever voor het Gemeentefonds, met name *de Vlaamse overheidsmiddelen naar de gemeenten, bundelen, transparant maken, vereenvoudigen en objectief verdelen*. De nieuwe maatregelen in de begroting 2026 maken de afstand tot deze doelstellingen nog groter.

De verdeling van de middelen is vaak gebaseerd op verouderde cijfers. Zo is de verdeelsleutel bij het Plattelandsfonds sinds de oprichting in 2013 nog nooit geactualiseerd. De selectie van de steden en de verdeelsleutel bij het grootstedenbeleid is al onveranderd van voor de staatshervorming van 2016. De verdeling voor de grootstedelijke problematiek en het mobiliteitsknooppunt is sinds 2020 onveranderd en steunde toen al op verouderde cijfers. Het voorliggende programmadecreet klinkt de verdeelsleutel 2025 vast voor het openruimtefonds en voor de algemene financiering van de gemeenten ter ondersteuning van een lokaal sociale-economiebeleid. De dynamiek tussen de gemeenten verandert voortdurend. Daarom wordt de verdeling beter gebaseerd op periodiek geactualiseerde gegevens.

Voor open ruimte zijn er drie transfers met een gelijkaardig doel. De toelichting bij de decreten Openruimtefonds en Plattelandsfonds geven expliciet aan dat ze een correctie zijn voor onevenwichten in het Gemeentefonds. Het Openruimtefonds gaat ook voorbij aan zijn doelstelling de open ruimte te vrijwaren. Door de constructie van het fonds komt voor ruim de helft van de gemeenten de transfer neer op een arbitraire verhoging met 13 % of 6 % van wat zij krijgen uit de basisdotatie Gemeentefonds. Er is bijgevolg geen reële band met hun open ruimte. Met het voorliggende programmadecreet wordt vanaf 2026 de verdeelsleutel 2025 vastgeklemd wat de band met het stimuleren van het behoud van open ruimte helemaal doorknipt.

Voor de uitdijende effecten van grootstad Brussel creëert artikel 91 van de algemene uitgavenbegroting naast de twee bestaande transfers (voor Dilbeek, Halle, Ninove en Vilvoorde enerzijds, voor Denderleeuw, Geraardsbergen en Zottegem anderzijds) een derde transfer voor Dilbeek, Denderleeuw, Geraardsbergen, Halle, Ninove en Vilvoorde. De begrotingsdocumenten leggen niet uit waarom de nieuwe transfer alleen aan deze vijf gemeenten wordt toegekend. Evenmin wordt een motivering gegeven voor de verdeelsleutel.

Hoofdstuk 8, afdeling 1 van het programmadecreet vormt de ondersteuning van een lokaal sociale-economiebeleid om van een sectorale subsidie tot een algemene subsidie voor de gemeenten. Vanaf 1 januari 2018 werden al zeven sectorale subsidies vanuit de Vlaamse overheid naar de gemeenten omgezet van specifieke te verantwoorden subsidies naar voorwaardenvrije transfers. Die omzetting

¹³⁸ Hoofdstuk 4 KBBJ en hoofdstuk 8 WEWILS.

¹³⁹ Artikel 91.

¹⁴⁰ Decreet van 23 december 2016 tot vaststelling van de regels inzake de werking en de verdeling van een Vlaams Fonds voor de stimulering van (groot)stedelijke en plattelandsinvesteringen.

werd geregeld in hoofdstuk III quater van het Gemeentefondsdecreet. De huidige omvorming wordt nog niet geïntegreerd in het Gemeentefondsdecreet.

ANTWOORD

Er wordt akte genomen van de bemerkingen van het Rekenhof.

5.7.4 Toerisme

Vlaamse stimulusprogramma voor toeristische ondernemingen

Het *Vlaamse Stimulusprogramma voor toeristische ondernemingen* betrof een eenmalige projectoproep naar toeristische logies en attracties waarbij 100 % van bepaalde investeringen voorgefinancierd wordt. De begunstigde organisaties dienen 75 % (Logies en Attracties) of 60 % (verblijven met TVA-erkenning zoals jeugdverblijven, hostels ... en partners van het IVV-netwerk) van het ontvangen steunbedrag terug te betalen in schijven in 2024 (30 %), 2025 (30 %) en 2026 (40 %). De begrotingsopmaak 2026 voorziet echter noch in terugbetalingen van deze middelen, noch in de doorstorting ervan naar de algemene middelen. In 2025 werd 6,2 miljoen euro aan terugvorderingen voorzien, waarvan 5 miljoen euro inmiddels werd ontvangen. Voor 2026 worden de terugvorderingen geraamd op 8,3 miljoen euro.

ANTWOORD

In overleg met het departement F&B vloeien de terugbetalingen van de leningen terug naar de algemene middelen door een intering op het over te dragen saldo vanaf het boekjaar volgend op de ontvangst.

5.8 Beleidsdomein Werk, Economie, Wetenschap, Innovatie, Landbouw en Sociale Economie

5.8.1 *Economie, Wetenschap, Innovatie en Industrie*

Fluvius

De Vlaamse Regering heeft zich op 19 september 2025 geëngageerd om via de Participatiemaatschappij Vlaanderen (PMV) twee financieringsopties te onderzoeken die het eigen vermogen van de Fluvius-distributienetbeheerders (DNB's) moeten versterken. Deze opties omvatten enerzijds een rechtstreekse inbreng in de betrokken DNB's en anderzijds een aankoop van aandelen van Publi-T en Publigas, waarbij de vrijgekomen middelen door de DNB's worden ingezet om hun eigen vermogen te versterken. De voorliggende begroting schrijft hiervoor een vastleggingskrediet van 1,56 miljard euro in¹⁴¹ dat tot het einde van de legislatuur kan worden aangewend. Zowel in de algemene toelichting als in de BBT ontbreekt inhoudelijke informatie over de onderzochte financieringsopties, de geplande timing en de budgettaire impact op de schuld- en kapitaalpositie. Gezien de onduidelijkheid over de financieringswijze voorziet zowel de initiële begroting 2026 als de meerjarenraming geen vereffeningskredieten voor deze financiering.

ANTWOORD

Er wordt akte genomen van de opmerking van het Rekenhof.

De 2 opties liggen inderdaad nog op tafel en er is nog geen definitieve keuze gemaakt.

¹⁴¹ CBo-1CEX2BC-PA - Participatiekrediet voor strategische investeringen.

Ook het exacte bedrag en de exacte timing ligt nog niet vast. Een en ander hangt ook af van het aantal gemeenten die eventueel zelf zullen/kunnen financieren.

Een definitieve keuze over de geprefereerde optie wordt nog in de loop van dit jaar verwacht. Een eerste substantieel deel van deze 1,5 miljard zal wellicht door Vlaanderen gefinancierd worden in de zomer van 2026.

Defensiefonds

Op 4 april 2025 besliste de Vlaamse Regering tot de oprichting van een Vlaams Defensiefonds ter versterking van de defensie-gerelateerde innovatie en industrie¹⁴². Het fonds voorziet in totaal 1 miljard euro te beheren door PMV via participaties, leningen en subsidies, waarvan 500 miljoen euro aan publieke middelen. De aangepaste begroting 2025 voorzag een eerste kapitaalsverhoging van 50 miljoen euro. De initiële begroting 2026 voegt daar 125 miljoen euro aan toe¹⁴³. De meerjarenbegroting voorziet vanaf 2027 per jaar 125 miljoen euro aan extra kredieten bij PMV, wat resulteert in een totaal van 500 miljoen euro voor de periode 2027-2030. Samen met de al voorziene 175 miljoen euro van de aangepaste begroting 2025 en de initiële begroting 2026 komen de geraamde uitgaven op 675 miljoen euro, wat hoger is dan de geplande publieke middelen van het Defensiefonds ten belope van 500 miljoen euro.

Verder geeft de algemene toelichting of de BBT amper toelichting over de concrete inzet van deze middelen. PMV heeft tot dusver de juridische en boekhoudkundige mogelijkheid gecreëerd om in defensie te investeren, maar geen concrete bestedings- of projectbeslissingen genomen. Er is geen duidelijkheid over de vorm van investeringen (leningen, participaties, subsidies ...), de beoogde doelgroepen, de gewenste projecttypes, of een tijdslijn en selectiecriteria. De begroting bevat evenmin een koppeling tussen beleidsdoelstellingen en budgetten, waardoor transparantie en opvolging volledig ontbreken.

Het Rekenhof beveelt aan om een operationeel kader voor het Defensiefonds op te maken met een duidelijke governance, selectiecriteria en rapportering, om zo de beleidsdoelstellingen te kunnen vertalen naar meetbare indicatoren.

ANTWOORD

Het fonds richt zich op een brede doelgroep van scale-ups, kmo's, grote bedrijven tot buitenlandse bedrijven die hier verankeren.

- Vlaamse bedrijven met civiele toepassingen die producten en diensten willen ontwikkelen of aanpassen voor militair/dubbel gebruik.
- Vlaamse bedrijven met technologieën op het snijvlak van civiel en militair gebruik ("dual use").
- Nieuwe Vlaamse bedrijven (start-ups) of nieuwe bedrijfstakken binnen kmo's en grote bedrijven met toepassingen in defensie/veiligheid, binnen een ethisch kader.
- Buitenlandse defensie- en dual use-bedrijven die R&D en productie in Vlaanderen opstarten.

Wat kan gefinancierd worden?

¹⁴² VR 2025 0404 MED.0119-2 en -3.

¹⁴³ De middelen zijn ingeschreven bij PMV via *Kapitaalsverhoging Defensiefonds* op ESR 98.00.

Het fonds richt zich op investeringen in bedrijven – sectoren met hoge technologische innovatie zoals ruimtevaart, maritiem, cybersecurity, energie, enzovoort – die relevant zijn in een militaire of dual-use context.

Soorten financiering

Het Defensiefonds zal voorzien in flexibele financieringsoplossingen:

- Aandelenkapitaal en converteerbare leningen,
- Achtergestelde en gewone leningen,
- Hybride financieringsvormen,

Het bedrag van de investering is afhankelijk van de concrete business case. Het defensiefonds zal geen subsidies verschaffen.

De meerjarenbegroting 2027-2030 die nog vanaf 2027 per jaar 125 miljoen euro aan extra kredieten bij PMV is niet juist. De resterende 325 miljoen moet als volgt worden gespreid in de meerjarenplanning: 125 mio in 2027, 125 mio in 2028 en 75 mio in 2029

Einstein-telescoop

De Vlaamse Regering kondigde in de Septemberverklaring¹⁴⁴ aan om het voorziene investeringsbedrag voor de Einstein-telescoop¹⁴⁵ te verhogen tot 500 miljoen euro¹⁴⁶. Dit komt bovenop de 200 miljoen euro die al voorzien was voor 2027 in de meerjarenraming 2024-2029. Ondanks de omvang van dit mogelijke engagement bevat de BBT enkel een korte vermelding binnen het luik onderzoeksinfrastructuur, zonder verdere toelichting over de concrete aanwending, fasering of financiering van deze middelen, alsook de economische voordelen. Er zijn geen details hoe de middelen desgevallend zullen worden vastgelegd, noch over de verhouding tussen Vlaamse en vermoedelijke internationale cofinanciering. Het is tot dusver onduidelijk welke impact deze uitgave zal hebben op de schuldbestand van de Vlaamse overheid. Gezien de omvang van de voorziene investering en de grensoverschrijdende aard van het project is bijkomende transparantie en budgettaire onderbouwing noodzakelijk.

ANTWOORD

De Einstein-telescoop is een toekomstig ondergronds observatorium voor zwaartekrachtsgolven, in samenwerking met Nederland en Duitsland binnen de Euregio Maas-Rijn. De definitieve locatiekeuze door het internationale consortium wordt verwacht in 2027. Vlaanderen positioneert zich met dit engagement als sterke kandidaat-gastregio.

De middelen zullen gefaseerd worden aangewend, in lijn met de internationale planning en de Vlaamse investeringsstrategie. De Vlaamse bijdrage wordt gekoppeld aan cofinanciering door Europese en internationale partners. De exacte verhouding tussen Vlaamse en internationale financiering wordt momenteel uitgewerkt in overleg met de betrokken landen en instellingen.

De Vlaamse Regering is zich bewust van de omvang van deze investering en de noodzaak om de financiële gezondheid te bewaken. De uitgaven zullen worden afgestemd op de

¹⁴⁴ <https://publicaties.vlaanderen.be/view-file/77919>.

¹⁴⁵ Een toekomstig ondergronds observatorium voor zwaartekrachtsgolven in samenwerking met Nederland en Duitsland (Euregio Maas-Rijn). Een consortium van de landen die de bouw en exploitatie van de telescoop financieren zullen de gastlocatie kiezen wellicht in 2027. De andere kandidaat-locaties zijn Saksen (Duitsland) en Sardinië (Italië).

¹⁴⁶ De bijkomende uitgave van 300 miljoen euro wordt voorzien in het jaar 2030 (zie tabel V-17 Extra Uitbreidingsbeleid).

beschikbare begrotingsruimte en meerjarenplanning, met oog voor een duurzame schuldontwikkeling.

Brussels Airport Company: dividend en interest

De initiële begroting 2026 compenseert van de *provisie Onderzoek en Ontwikkeling*¹⁴⁷ 33,3 miljoen euro naar Financiën en Begroting¹⁴⁸ voor de rentelast op de financiering van de participatie door PMV in Brussels Airport Company (BAC). De toelichting vermeldt dat dit bedrag overeenkomt met het verschil tussen de geraamde rentekost¹⁴⁹ enerzijds, en het geraamd dividendrendement¹⁵⁰ anderzijds.

De opname van deze rentecorrectie binnen een provisieartikel is inhoudelijk niet correct, aangezien het geen verband houdt met onderzoeks- of innovatiebeleid. De verwerking op een afzonderlijk begrotingsartikel (onder het participatie- of financieringsluik) sluit beter aan bij de aard van de transactie en de correcte weergave van de financieringsstromen. Bij begrotingsopmaak 2025 werd immers een extra krediet op deze provisie van 49,9 miljoen euro toegekend als uitvoering van het regeerakkoord. Dit bedrag wordt nu gecompenseerd naar rentekosten voor 37,8 miljoen euro¹⁵¹.

Verder merkt het Rekenhof op dat het BAC-dividend bij PMV dient geraamd te worden, die dan op haar beurt een dividend dient uit te keren aan de rechtspersoon Vlaamse Gemeenschap. Ondanks de beslissing van 13 juni van de Vlaamse regering tot participatie in BAC werd in strijd met artikel 34 van de VCO hiervoor tot op heden (10/11/2025) nog geen vastlegging geboekt.

Tot slot noteert het Rekenhof dat er in de meerjarenraming een constant bedrag aan dividenden is opgenomen, terwijl uit de relevante business plannen blijkt dat er een stijgende evolutie wordt voorzien.

ANTWOORD

De verschuiving van 33,3 miljoen euro van de provisie Onderzoek en Ontwikkeling naar Financiën en Begroting betreft een technische correctie om de rentelast op de financiering van de participatie door PMV in Brussels Airport Company (BAC) te dekken.

We erkennen dat opname onder een provisieartikel inhoudelijk niet correct is. Er zal nagegaan worden of dit in de toekomst op een afzonderlijk artikel onder het luik participaties/financiering, conform de aard van de transactie, kan gezet worden.

Fonds Wetenschappelijk Onderzoek (FWO)

Het Rekenhof stelde in het rekeningenrapport 2024 vast dat de oefening tot correctie van de historische Aard 5 vastleggingsmachtigingen nog niet afgerond was voor het FWO. Er werd voor het FWO een correctie van 266,1 miljoen euro opgenomen, terwijl de openstaande verbintenissen eind 2023 nog 820,3 miljoen euro bedragen, waarvan slechts een beperkt deel niet via Aard 5-toelagen wordt gefinancierd.

Aangezien het FWO nauwelijks over liquiditeiten beschikte, wijst dit erop dat er geen sprake was van prefinanciering. Om alle vastgelegde projecten uit te voeren, zou een bijkomende significante

¹⁴⁷ TB0-1TBA2AH-PR.

¹⁴⁸ CB0-1CED2BA-WT.

¹⁴⁹ 3,2 % rente op een financiering van 2,78 miljard euro.

¹⁵⁰ 2 % dividend op een financiering van 2,78 miljard euro.

¹⁵¹ 33,3 miljoen euro voor rentekosten Zaventem, 3,1 miljoen euro voor rentekosten Defensiefonds en 1,4 miljoen euro voor rentekosten FFTF.

correctie nodig zijn, waarbij het exacte bedrag deel uitmaakt van een lopende oefening binnen het FWO.

Volgens het FWO zal dit bij het departement WEWIS gecorrigeerd worden in de rekeningen van 2025 of 2026. Het is voor het Rekenhof nog niet duidelijk wanneer de correctie effectief zal worden verwerkt en hoe de resterende bedragen budgettair zullen worden ingebracht. De correctie heeft een impact op de uitstaande verbintenissen waarvoor geen vastleggingskrediet voorzien was, waardoor er dus bijkomende vastlegging moet worden opgenomen. Het Rekenhof benadrukt dat de huidige onduidelijkheid een reëel risico vormt voor de volledigheid en betrouwbaarheid van de vastleggingsmachtigingen. Zonder sluitende correctie en tijdige inboeking kan niet worden nagegaan in welke mate de begroting nog latente verplichtingen bevat die niet zijn opgenomen. Het is dan ook aangewezen dat de Vlaamse overheid een duidelijke en geïntegreerde toelichting toevoegt waarin de mogelijke omvang, verwachte timing en mogelijke budgettaire impact van de FWO-correctie worden uiteengezet, inclusief de gevolgen voor de toelagen.

ANTWOORD

Het FWO is per 19/11/2025 hier nog volop mee bezig. Samen met de bedrijfsrevisor heeft het FWO een memo opgemaakt die nog in november 2025 gefinaliseerd zal worden. Daarna zal deze memo eerst aan het Rekenhof bezorgd worden voor verdere verificatie. Vervolgens zal deze aan DFB overhandigd worden zodat een bijkomende anomalie kan geboekt worden. Het is dus zeker nog de bedoeling om dit in 2025 te finaliseren.

Klimaatsprong

In artikel 121 van het ontwerp van decreet houdende de uitgavenbegroting 2026 wordt het Fonds voor Innoveren en Ondernemen (FIO) gemachtigd om 70 miljoen euro verbintenissen vast te leggen in het kader van de pilootoproep transitiecontracten Klimaatsprong. Hetzelfde artikel vermeldt dat het FIO deze bedragen pas zal vastleggen op het ogenblik dat de steunbedragen worden uitbetaald, aangezien de jaarlijkse steunbedragen niet op voorhand kunnen worden bepaald.

Overeenkomstig artikel 34, §1 van de VCO dient het FIO het volledige bedrag van 70 miljoen euro vast te leggen in 2026 onafhankelijk van de betaalkalender, aangezien dit subsidiebedrag contractueel is vastgelegd in het ondertekende subsidiecontract.

ANTWOORD

We nemen akte van deze opmerking.

De Vlaamse regering keurde op 16 juni 2023 de eerste programmanota van Klimaatsprong definitief goed.

Op 22 maart 2024, bij beslissing VR 2024 2203 DOC.0368/1BIS, besliste de Vlaamse Regering tot machtiging aan VLAIO voor het uitwerken van de pilootoproep van het transitie-instrument met een budget van 70 miljoen euro.

De steun wordt in deze pilootoproep toegekend voor een steunperiode van 10 jaar. Dit biedt investeerders een langdurige zekerheid en stimuleert de ontwikkeling van duurzame energieprojecten op de lange termijn.

De steun voor elk project wordt toegekend bij een individueel besluit van de Vlaamse Regering.

Op 17 oktober 2025, bij beslissing VR 2025 1710 DOC.0922/1 TER, besliste de Vlaamse Regering haar goedkeuring te geven aan de besluiten tot toekenning van subsidies in het kader van de pilootoproep Transitiecontracten Klimaatsprong.

De steun voor de verschillende projecten wordt jaarlijks uitbetaald over een periode van 10 jaar, te tellen vanaf de ingebruikname van de installaties. We verwachten dat deze installaties uiterlijk in het najaar van 2029 in gebruik zullen worden genomen, waardoor de steunperiode tot 2039 kan lopen.

De jaarlijkse steunbedragen zijn afhankelijk van toekomstige variaties in energieprijzen, kosten van emissierechten en nettarieven en zijn daardoor niet op voorhand te bepalen. Op basis van de gemiddelde verwachte prijsevoluties van Elia en de verwachte evolutie van de kost van emissierechten van het Nederlandse Planbureau zou de effectief uitbetaalde steun 30 à 40% van het maximale steunbedrag bedragen, maar op basis van de prognoses van andere bronnen of de onder- of bovengrenzen van de prognoses van Elia, zou de totaal uitbetaalde steun tussen nul euro en de maximale bedragen kunnen variëren. Gezien de recente evolutie van de verschillende parameters welke de jaarlijkse steun bepalen, is het ook zeer waarschijnlijk dat de steun voor een bedrijf zeer sterk kan variëren van jaar tot jaar.

Aangezien de jaarlijkse steunbedragen niet op voorhand bepaald kunnen worden, worden ze vastgelegd (VAK) op het Fonds voor Innoveren en Ondernemen in het jaar waarin deze worden uitbetaald (VEK). Hiertoe werd in de uitgavendecreten 2026 t.e.m. 2039 een machtiging opgenomen om het Fonds voor Innoveren en Ondernemen, toe te laten jaarlijks verbintenissen vast te leggen met een limiet van 70 miljoen euro over de volledige periode.

Er zal hiervoor ook nog het formeel advies van INR worden ingewonnen.

Besparingen

Op basis van het regeerakkoord 2024-2029 neemt de algemene toelichting bij de initiële begroting 2026 diverse besparingen op, zoals de rationalisering van de arbeidsmarkt, een efficiëntere overheid, besparing op subsidies ... om op deze manier het begrotingstekort terug te dringen. Het Rekenhof stelt vast dat de besparingen wel aan bod komen in de algemene toelichting en de BBTs, maar niet op een transparante manier, waardoor de bedragen niet met elkaar kunnen worden afgestemd. Verder merkt het Rekenhof op dat er voor de punctuele maatregelen geen details beschikbaar zijn. Het opstellen van een overzichtstabel van alle besparingsacties met de eraan verbonden begrotingsartikelen en kredieten zou de transparantie van de begrotingsdocumenten ten goede komen en de monitoring van de gerealiseerde besparingen makkelijker maken.

Zo is de Vlaamse overheid voor de berekeningen van de besparingen, zoals de doelgroepvermindering sociale zekerheid en/of sectorkortingen, afhankelijk van de informatie van de federale operatoren, die hierover summiere informatie aanreiken. De bestaande uitvoeringscijfers (boekjaar 2025) laten het ook niet toe om het bestaande besparingstraject te extrapoleren naar het boekjaar 2026 en volgende.

ANTWOORD

De volgende besparingen werden zowel bij het voormalige EWI-deel van het departement WEWIS (TBo) en Vlaio (TCo) doorgezet.

BOF	14.500.000	EWI	TB0-1TEA2GS-IS
Stopzetten steun aan KVAB (enkel nog 257 keuro voor JA)	756.000	EWI	TB0-1TEA2GR-IS
Stopzetten steun aan UNU-CRIS	1.000.000	EWI	TB0-1TBA2AK-WT
Wetenschapscommunicatie	318.000	EWI	TB0-1TLA2OA-WT
Provisie O&O	131.000	EWI	TB0-1TBA2AH-PR
KMO-groeisubsidie	12.500.000	VLAIO	TC0-1TCA5DY-IS
FIO-rationaliseren	12.500.000	VLAIO	TC0-1TCA5DY-IS
KMO portefeuille - luik consultancy	5.000.000	VLAIO	TC0-1TCA5DY-IS
Contract ondernemerschap	5.000.000	VLAIO	TC0-1TCA5DY-IS
Contract ondernemerschap - structurele partners	1.000.000	VLAIO	TC0-1TCA5DY-IS
Landbouwtrajecten FIO	6.500.000	VLAIO	TC0-1TCA5DY-IS
City of Things	3.500.000	VLAIO	TC0-1TCA5DY-IS
Afschaffen hinderpremie (wel behoud van sluitingspremie)	10.000.000	VLAIO	TC0-1TCA5DY-IS
Industrie - moonshot	5.000.000	VLAIO	TC0-1TCA5DY-IS
Totaal	77.705.000		

5.8.2 Landbouw en Tuinbouw

Eigen Vermogen Instituut voor Landbouw- Visserij, en voedingsonderzoek (EV ILVO)

Bij het nazicht van de verschillende BBT's van het beleidsdomein WEWILS stelt het Rekenhof vast dat de algemene ontvangsten en apparaatskredieten van het Eigen Vermogen (EV) van het Instituut voor Landbouw-, Visserij- en voedingsonderzoek (ILVO) in geen enkele BBT worden opgenomen.

De inkomsten worden geraamd op 85,3 miljoen euro en de uitgaven op 53,6 miljoen euro aan vastleggingskredieten en 85,3 miljoen euro aan vereffeningskredieten.

ANTWOORD

De apparaatskredieten van EV Ilvo (TFo) worden op p159 en 160 van de BBT BO 2026 vermeld.

Apparaatskredieten ILVO

Gegeven de gedeelde ministeriële bevoegdheden omtrent ILVO en geven ILVO begrotingstechnisch toegewezen is aan de ISE Innovatie werd in 2025 met het Rekenhof besproken om de apparaatskredieten, vallende onder entiteitscode TF0, in de BBT van Economie, Wetenschap, Innovatie en Industrie ter informatie te vermelden.

De volgende artikels worden weergegeven:

TF0-1TAX2ZZ-LO LONEN:

Het betreft de kredieten voor de betaling van wedden van statutaire en contractuele personeelsleden van het Instituut voor landbouw- en Visserijonderzoek (IVA ILVO) en personeel-gebonden uitgaven zoals groeipakket,

maaltijdcheques, mandaattoelagen, vakantie- en eindejaartoeleage, woon-werkverkeer,....

TF0-1TAX2ZZ-WT WERKING EN TOELAGEN bevat uitgaven voor aankoop van niet-duurzame goederen;

uitgaven voor aankoop van materiaal en producten voor allerlei plant- en diergereleerde proefnemingen, onderhoud, monitoring van het mariene milieu,...;
 allerlei werkingsuitgaven i.v.m. informatica;
 uitgaven voor onderhoud van onderzoeksinfrastructuur
 uitgaven voor digitalisering en dataopslag
 uitgaven voor aankoop van duurzame goederen.

TF0-1TAX4ZZ-LO LONEN

Dit artikel is gekoppeld aan het ontvangstenartikel TF0-9TAXTZZ-OW. In 2026 worden geen ontvangsten en uitgaven verwacht.

TF0-9TAXAZZ-OW ONTVANGSTEN WERKING EN TOELAGEN

Gevolg gevend aan het advies van de Algemene Gegevensbank aangaande de boekhoudkundige verwerking van de niet doorgestorte bedrijfsvoorheffing voor kenniswerkers en de begrotingsinstructies werd bij BA2018 een nieuw algemeen ontvangstenartikel gecreëerd voor ILVO. Daar de loonuitgaven vroeger netto begroot werden, m.a.w. waarop het vrijgesteld bedrag op de loonuitgaven in mindering werd gebracht, diende a rato van datzelfde bedrag een algemeen ontvangstenartikel te worden ingeschreven. Bij BO 2026 wordt eenzelfde bedrag als bij BA 2025 ingeschreven.

TF0-9TAXTZZ-OW ONTVANGSTEN WERKING EN TOELAGEN

In 2026 worden er geen specifieke ontvangsten voorzien

		VAK	VEK	Ontvangsten
TF0-1TAX2ZZ-LO	Lonen	18.760	18.760	
TF0-1TAX2ZZ-WT	WERKING EN TOELAGEN	6.586	6.586	
TF0-1TAX4ZZ-LO	Lonen	0	0	
TF0-9TAXAZZ-OW	ONTVANGSTEN WERKING EN TOELAGEN			2.563
TF0-9TAXTZZ-OW	ONTVANGSTEN WERKING EN TOELAGEN			0

5.8.3 Werk

Vlaamse Dienst voor Arbeidsbemiddeling (VDAB)

In het kader van de besparingen van de VDAB en de hervorming van het systeem van individuele beroepsopleiding (IBO) voorziet de VDAB o.m. een besparing van 28,6 miljoen euro. Het Rekenhof stelt hierbij vast dat er voor *IBO-plus* geen kredieten zijn voorzien. In tegenstelling tot bij IBO zal de VDAB wel nog blijven instaan voor *IBO-plus*.

ANTWOORD

De uitgaven voor IBO-plus zullen meegenomen worden in de BA 2026

Hervorming werkloosheid

De federale overheid keurde op 27 mei 2025 een programmawet¹⁵² goed waarin een aantal sociale en fiscale maatregelen vervat zitten, zoals het beperken van de werkloosheidsuitkeringen in de tijd. Tot dusver is de impact van deze maatregel op de werking van de VDAB niet gekend. Als werklozen geen aanspraak meer maken op een werkloosheidsuitkering, zal een belangrijk deel aankloppen bij de VDAB om zich te laten begeleiden in hun zoektocht naar werk. De informatie die het departement WEWIS en VDAB hebben opgenomen in de BBT Werk laten het niet toe om te achterhalen welke (al dan niet budgettaire) effecten deze hervorming van de werkloosheidsuitkeringen op deze entiteiten zal hebben.

ANTWOORD

De impact van de beperking van de werkloosheid in de tijd is niet volledig accuraat te voorspellen omdat we geen vergelijkbare historische patronen hebben om een impactanalyse op te baseren. Hoe de beperking van de werkloosheidsuitkering in de tijd het gedrag van de werkzoekenden zal veranderen is vandaag onmogelijk te voorspellen.

Naar workload voor VDAB verwacht men geen dalende impact door de beperking van de werkloosheid in de tijd. Werkzoekenden die na verloop van tijd zullen verdwijnen, vragen minder dienstverlening. Die daling in workload wordt echter ruimschoots gecompenseerd door een pro-actieve benadering van de werkzoekenden, kortere doorlooptijden tussen de contacten, een ultiem dienstverleningsaanbod voor elke werkzoekende die zijn uitkering binnenkort zal verliezen, ...

¹⁵² De programmawet is gepubliceerd in het Belgisch Staatsblad, *Strada lex*, 30/07/2025 - *Strada lex*.